

**SPILAHEGÐUN OG ALGENGI
SPILAVANDA MEÐAL FULLORÐINNA
ÍSLENDINGA ÁRIÐ 2011**

INNANRÍKISRÁÐUNEYTIÐ

Spilahegðun og algengi spilavanda
meðal fullorðinna Íslendinga árið 2011

Höfundur: dr. Daníel Þór Ólason
dósent við sálfræðideild Háskóla Íslands

Unnið fyrir innanríkisráðuneytið

Innanríkisráðuneytið
mars 2012

ISBN 978-9979-884-45-3

Prentun: Oddi
Hönnun kápu: Plánetan

Velferð spilafíkla verði okkar leiðarljós

Í langan tíma hef ég haft áhyggjur af því hve margir verða spilafíkn að bráð hér á landi, ekkert síður en í öðrum löndum, og hve illa fjárhættuspil hafa leikið margan einstaklinginn og fjölskylduna. Þegar ég kom til starfa í ráðuneyti dómsmála í september árið 2010 var eitt fyrsta verk mitt að fá yfirlit yfir stöðu happdrætta og fjárhættuspila, sem spanna allvítt svið.

Því fer fjarri að rétt sé að setja undir sama hatt happdrætti, spilakassa, Lottó og spilavíti á Netinu. Bæði er þarna um að ræða gerólík form og hvert spilaform um sig er auk þess hægt að starfrækja samkvæmt mismunandi reglum. Þannig eru spilakassar misáreitnir við „viðskiptavininn“. Sumir kassar eru samtengdir og bjóða gull og græna skóga, jafnvel heilar gullnámur, og halda því óspart að fólki hve mikill gróði getur verið á næsta leiti – ef aðeins „þú spilar örlítið lengur“.

Ágengasta spilaformið í seinni tíð eru svo fjárhættuspil á Netinu sem soga þegar til sín milljarða í dýrmætum gjaldeyri og eyðileggja enn dýrmætari líf þeirra einstaklinga sem ánetjast þessum vágæsti. Ef það væri svo einfalt að leggja blátt bann við allri þessari starfsemi eins og hún leggur sig væri ekki vandlifað. Að mínu mati er hvorki nauðsynlegt né rétt að banna alla starfsemi sem flokka má undir spila-starfsemi. Þannig hef ég alltaf litið á hin hefðbundnu happdrætti DAS, SÍBS og Háskóla Íslands sem virðingarverðar leiðir sem farnar hafa verið um áratugaskeið til að styrkja sjómenn á ævikvöldinu, berklasjúklinga og síðar aðra sjúklinga á Reykjahlundi og víðar og síðan hvað Háskólahappdrættið varðar, menntastarf við Háskóla Íslands.

Reyndar er það svo að þegar á heildina er litið nýtur sú starfsemi virðingar sem rekin er með peningum úr happdrættum og spilakössum og er samfélaginu mikilvæg. Þar nefni ég menntun, fórnfúst en kostnaðarsamt björgunarstarf á vegum Landsbjargar og Rauða krossins, að ógleymdu lækninga- og aðhlyningarstarfi SÁÁ.

Einmitt vegna þessa hef ég oft orðið þess var þegar þessi mál eru rædd að margir fyrstast við og leggja umræðu, sem gengur út á að takmarka fjárhættuspil, að jöfnu við aðför að þessum stofnunum og þjóðþrifastarfi á þeirra vegum. Auðvitað er verkefnið að finna þessum aðilum fjármögnun sem dugir ef – eða öllu heldur þegar – dregið verður úr fjárstreymi til þeirra úr spilakössum, sem er í verulegum mæli komið frá fólki sem ánetjast hefur spilafíkn og er því ekki sjálfrátt gerða sinna.

Okkur er ekki sæmandi annað en að gera hagsmuni þess fólks, sem orðið hefur spilafíkn að bráð, að leiðarljósi við endurskoðun á lögum og reglugerðum sem gilda um þessa starfsemi. Hún er nú í fullum gangi og vonast ég til að með haustinu sjáum við til lands hvað hana snertir.

Hér er birt könnun sem gerð var á vegum innanríkisráðuneytisins. Niðurstöður hennar eru um margt athyglisverðar. Þar staðnæmist ég einkum við aukið umfang fjárhættuspils á Netinu og einnig við þann mikla fjölda fólks sem haldinn er spilafíkn. Sjálfur hef ég alltaf haft efasemdir um að kannanir af þessu tagi fái greint alla raunverulega spilafíkla, einfaldlega vegna þess að þeir bera bøl sitt í hljóði. Tölurnar kunna því af þessum sökum að vera lægri eins og þær birtast okkur í könnunum en þær eru í sjálfum veruleikanum.

En jafnvel þótt fyrirvarar af þessu tagi væru engir og litið á kannanir sem spegil á raunveruleikann þá væri hann samt ógnvekjandi. Ef rétt er að fjögur til sjö þúsund manns séu annaðhvort háð spilafíkn eða á mörkum þess, þá eru fórnarlömbin of mörg til að við herðum ekki okkar róður þeim til varnar.

Fyrir hönd innanríkisráðuneytisins vil ég þakka happdrættisnefnd ráðuneytisins fyrir mikilvægt framlag sitt og Daníel Þór Ólasyni, dósent við sálfræðideild Háskóla Íslands, fyrir fagmannlega vinnu sem birtist í þessu riti.

Ögmundur Jónasson innanríkisráðherra

Efnisyfirlit

Velferð spilafíkla verði okkar leiðarljós	3
Inngangur	11
Útdráttur	13
Samantekt á meginniðurstöðum rannsókna	14
Framkvæmd rannsókna	14
Þátttaka í peningaspilum	14
Spilavandi	15
Viðhorf til peningaspila	16
Áhrif efnahagshrunsins og tengsl þess við þátttöku í peningaspilum	16
1. Markmið og aðferðafræði rannsókna	18
1.1 Skilgreining á spilafíkn	18
1.2 Skilgreining á peningaspilum	18
1.3 Aðferð	18
1.3.1 Gagnaöflun	19
1.3.2 Svarhlutfall	19
1.3.3 Mælitæki	20
1.3.3.1 Tegundir peningaspila	20
1.3.3.2 Spilafíkn	21
1.3.3.3 Viðhorf til peningaspila	22
1.3.4 Úrvinnsla	22
1.3.4.1 Tölfræði	23
2. Þátttaka í peningaspilum	24
2.1 Heildarþátttaka	24
2.2 Tíðni þátttöku eftir mismunandi tegundum peningaspila	27
2.3 Ítarlegri greining á þátttöku í mismunandi tegundum peningaspila	29
2.3.1 Lottó	29
2.3.2 Flokkahappdrætti	30
2.3.3 Skafmiðar	31
2.3.4 Skafmiðar á erlendum vefsíðum	31
2.3.5 Spilakassar	31
2.3.6 Þátttaka í spilakössum á erlendum vefsíðum	32
2.3.7 Lagt undir í spilum	32
2.3.7.1 Póker á spil	33
2.3.7.2 Mótapóker	33
2.3.7.3 Netpóker	34
2.3.7.4 Bridds, vist eða önnur borðspil	35
2.3.8 Getraunir (1x2)	35
2.3.8.1 Getraunaseðlar keyptir á almennum sölustöðum	35
2.3.8.2 Getraunaseðlar keyptir á vefsíðu Íslenskra getrauna	35

2.3.9	Lengjan	36
2.3.9.1	Getraunaseðlar í Lengjunni keyptir á almennum sölustöðum	36
2.3.9.2	Getraunaseðlar í Lengjunni keyptir á vefsíðu Íslenskra getrauna	36
2.3.10	Tippað í beinni á Netinu	37
2.3.11	Veðjað á úrslit íþróttakappleikja á erlendum vefsíðum	37
2.3.12	Bingó	37
2.3.13	Veðjað á eigin frammistöðu í leik eða íþrótt	38
2.3.14	Leynileg spilavíti	38
2.3.15	Önnur peningaspil á erlendum vefsíðum (t.d. 21, rúlletta o.s.frv.)	38
2.4	Heiti vefsíðna sem svarendum datt fyrst í hug	38
2.5	Mat á hagnaði eða tapi í peningaspilum	40
2.5.1	Hagnaður í peningaspilum undanfarna 12 mánuði	40
2.5.2	Tap í peningaspilum undanfarna 12 mánuði	41
2.6	Hvaða peningaspil er í mestu uppáhaldi hjá þér?	41
2.7	Hvaða peningaspil, ef eitthvert, veldur þér helst vanlíðan?	42
2.8	Ástæður fyrir þátttöku í peningaspilum	43
3.	Spilafíkn	44
3.1	Algengi spilafíknar árið 2011	44
3.2	Tengsl spilavanda og þátttöku í peningaspilum	46
3.3	Frekari greining á tengslum baksviðspáttá og þátttöku í peningaspilum við spilavanda	48
3.4	Tengsl spilavanda við eyðslu í peningaspil undanfarna 12 mánuði	49
3.5	Tengsl greiningarflokka spilavanda við ýmsar spurningar	51
3.6	Spilavandi hjá fjölskyldu, vinum eða vinnufélögum	52
4.	Mat á viðhorfum fólks til peningaspila	53
4.1	Greining á heildarviðhorfum til peningaspila eftir baksviðsbreytum	55
4.2	Tengsl heildarviðhorfa til peningaspila við spilahegðun og spilavanda	57
5.	Áhrif efnahagshrunsins á kjör íslenskra fjölskyldna og tengsl við þátttöku í peningaspilum og spilavanda	58
5.1	Breytingar á tekjum eftir bankahrunið	58
5.2	Mat á greiðslugetu undanfarna 12 mánuði fyrir könnun	59
5.2.1	Greining á greiðslugetu eftir baksviðsbreytum	60
5.2.2	Tengsl greiðslugetu og þátttöku í peningaspilum	61
5.3	Samanburður þátttakenda á lífskjörum sínum fyrir og eftir efnahagshrun	63
5.3.1	Greining á breytingum á lífskjörum fyrir og eftir efnahagshrunið eftir baksviðsbreytum	63
5.3.2	Tengsl breytinga á lífskjörum fyrir og eftir efnahagshrunið og þátttöku í peningaspilum	65

6. Samanburður á niðurstöðum kannana árin 2005, 2007 og 2011	67
6.1 Heildarþátttaka árin 2005, 2007 og 2011	67
6.2 Þátttaka í mismunandi tegundum peningaspila árin 2005, 2007 og 2011	69
6.3 Samanburður á greiningarhópum spilavanda	69
6.4 Samantekt	71
Heimildaskrá	72
Viðauki 1: Töflur	74
Viðauki 2: Spurningalisti	80

Töfluskrá

Tafla 1. Svarhlutfall og skipting brottfalls	19
Tafla 2. Fjöldatölur fyrir þýði og úrtak skipt eftir baksviðspáttum	20
Tafla 3. Heildarþátttaka í peningaspilum	24
Tafla 4. Heildarþátttaka í peningaspilum undanfarna 12 mánuði, eftir baksviðsbreytum	26
Tafla 5. Tíðni þátttöku í mismunandi tegundum peningaspila	28
Tafla 6. Tíðni þátttöku í mismunandi tegundum peningaspila á erlendum vefsíðum	28
Tafla 7. Meðaleyðsla í Lottói	30
Tafla 8. Tíðni þátttöku í spilakössum eftir staðsetningu	32
Tafla 9. Algengar vefsíður	39
Tafla 10. Greining spilafíknar fyrir allt úrtakið samkvæmt PGSI	44
Tafla 11. Greining á spilafíkn meðal þeirra sem spiluðu peningaspil undanfarna 12 mánuði samkvæmt PGSI	45
Tafla 12. Algengi spilavanda eftir baksviðsbreytum	46
Tafla 13. Þátttaka í peningaspilum eftir greiningarhópum spilavanda	47
Tafla 14. Tengsl baksviðsbreytna og þátttöku í peningaspilum við spilavanda	49
Tafla 15. Upphæðir sem fólk segist hafa tapað eða unnið í peningaspilum eftir spilavandahópum	50
Tafla 16. Meðaleyðsla í peningaspilum eftir greiningarhópum spilavanda	51
Tafla 17. Tengsl spilavanda við ýmsar spurningar	52
Tafla 18. Tengsl svarenda við fólk sem það telur í spilavanda	52
Tafla 19. Viðhorf til peningaspila: meðaltal, staðalfrávik og hlutfall sammála eða ósammála	55
Tafla 20. Heildarskor viðhorfa til peningaspila eftir baksviðsbreytum	56
Tafla 21. Heildarskor viðhorfa til peningaspila eftir spilþátttöku og spilavanda	57
Tafla 22. Tengsl greiðslugetu undanfarna 12 mánuði við baksviðsbreytur	60
Tafla 23. Þátttaka í peningaspilum eftir greiðslugetu þátttakenda	62
Tafla 24. Tengsl breytinga á lífskjörum fyrir og eftir efnahagshrunið við baksviðsbreytur	64

Tafla 25. Þátttaka í peningaspilum tengd breyttum lífskjörum fyrir og eftir efnahagskreppu	65
Tafla 26. Samanburður á heildarþátttöku í peningaspilum árin 2005, 2007 og 2011 eftir kyni	68
Tafla 27. Samanburður á spilahegðun landsmanna árin 2005, 2007 og 2011	69
Tafla 28. Samanburður á greiningarhópum spilavanda fyrir árin 2005, 2007 og 2011 eftir kyni	70

Myndaskrá

Mynd 1.	Fjöldi peningaspila á síðustu 12 mánuðum	25
Mynd 2.	Mat þátttakenda á því hvort þeir hafi hagnast eða tapað fé í peningaspilum	40
Mynd 3.	Peningaspil sem nefnd voru sem uppáhaldsspil	41
Mynd 4.	Peningaspil sem nefnd voru sem orsök vanlíðunar hjá þátttakendum	42
Mynd 5.	Ástæður fyrir þátttöku í peningaspilum	43
Mynd 6.	Spilavandahópar, hagnaður eða tap, hlutfallstölur	50
Mynd 7.	Hversu auðvelt eða erfitt er að ná endum saman fjárhagslega	59
Mynd 8.	Samanburður þátttakenda á lífskjörum sínum fyrir og eftir efnahagshrun	63
Mynd 9.	Samanburður á þátttöku í peningaspilum árin 2005, 2007 og 2011	68
Mynd 10.	Samanburður á greiningarhópum spilavanda fyrir árin 2005, 2007 og 2011	70

Inngangur

Kerfisbundnar rannsóknir á algengi og alvarleika spilafíknar á Íslandi hófust haustið 2002. Frá upphafi hefur verkefnið verið unnið innan sálfræðideildar Háskóla Íslands og verkefnisstjóri er dr. Daníel Þór Ólason. Markmið rannsóknanna hefur verið þrjúþætt: Í fyrsta lagi að safna upplýsingum um þátttöku í peningaspilum og um algengi spilafíknar meðal unglunga og fullorðinna. Í annan stað að kanna tengsl hugsanlegra áhættuþátta við spilafíkn til þess að öðlast betri skilning á því hvaða þættir í spilaumhverfi eða eiginleikar spilara kunni að skýra hvers vegna þeir ánetjist peningaspilum. Að síðustu hefur eitt meginmarkmið þessa verkefnis verið að hagnýta rannsóknarniðurstöður með t.d. aukinni skimun spilafíknar meðal áhættuhópa, markvissu forvarnarstarfi og gagnreyndri meðferð.

Fjármögnun rannsóknanna hefur verið með ýmsum hætti, komið frá einkaaðilum, opinberum stofnunum og rannsóknarsjóðum. Meðal styrktaraðila má nefna Hapdrætti Háskóla Íslands, Rannsóknasjóð Háskóla Íslands og Rannsóknasjóð Íslands (Rannís).

Hapdrættisnefnd dóms- og kirkjumálaráðuneytisins fjármagnaði umfangsmikla faraldsfræðilega rannsókn á fullorðnum Íslendingum árið 2007 og hapdrættisnefnd innanríkisráðuneytisins kostaði sams konar rannsókn sem gerð var 2011 en niðurstöður hennar eru til umfjöllunar í þessari skýrslu.

Á þessum árum, frá 2002 til 2012, hefur margt áunnist með aukinni þekkingu á útbreiðslu spilafíknar og hugsanlegum áhættuþáttum hennar. Rannsóknir á 13–18 ára unglungum sýna t.d. að flestir spila peningaspil að einhverju marki og er algengi spilavanda á bilinu 2%–3% (Ólason, Sigurdardóttir og Smari, 2006; Ólason, Skarphedinsson, Jonsdóttir, Mikaelsson og Gretarsson, 2006; Ólason og Gretarsson, 2009; Kolbrún Baldursdóttir, Daníel Þór Ólason, Sigurður J. Grétarsson, Ágústa Rakel Davíðsdóttir og Ása Margrét Sigurjónsdóttir, 2008; Ólason, Kristjansdóttir, Einarsdóttir, Haraldsson, Bjarnarson og Derevensky, 2011).

Niðurstöður þessara rannsókna sýna að drengir eru margfalt líklegri en stúlkur til að skimast með spilavanda og að mögulegir áhættuþættir spilavanda unglunga eru m.a. athyglisbrestur með ofvirkni, reglubundin neysla áfengis og annarra vímuefna, reglubundin þátttaka í peningaspilum eins og spilakössum, og póker og veðmálum á Netinu (Ólason og Gretarsson, 2009; Kolbrún Baldursdóttir, Daníel Þór Ólason, Sigurður J. Grétarsson, Ágústa Rakel Davíðsdóttir og Ása Margrét Sigurjónsdóttir, 2008; Ólason, Kristjansdóttir, Einarsdóttir, Haraldsson, Bjarnarson og Derevensky, 2011).

Lagður var grunnur að núverandi rannsókn árið 2003 þegar erlend mælitæki á spila-fíkn fyrir fullorðna voru þýdd og staðfærð í rannsókn á spilavanda meðal íslenskra háskólanema (Daníel Þór Ólason, Herdís Finnbogadóttir, Margrét Aðalheiður Hauksdóttir og Sigríður Karen Bárudóttir, 2003). Í þeirri rannsókn kom m.a. í ljós að algengi spilafíknar meðal háskólanema var 0,3% og einnig áttu 1,9% aðspurðra við nokkurn spilavanda að stríða.

Árin 2005 og 2007 voru síðan gerðar faraldsfræðilegar rannsóknir á þátttöku fullorð-inna Íslendinga í peningaspilum og lagt var mat á algengi spilafíknar. Aðferðafræðin var sú sama í báðum rannsóknum þar sem tekið var slembiúrtak fimm þúsund Íslendinga og var svarhlutfall mjög viðunandi, 69% árið 2005 og 63% árið 2007. Niðurstöður sýndu að meirihluti þjóðarinnar (tæplega 70% í báðum könnunum) spilaði peningaspil og að algengi spilafíknar var mjög áþekkt, 0,5% árið 2005 og 0,3% árið 2007. Algengi spilavanda var það sama bæði árin, eða 1,6% (Daníel Þór Ólason, 2008; Daníel Þór Ólason, Sigríður Karen Bárudóttir og Sigurður J. Grétarsson, 2005; Olason og Grétarsson, 2009).

Í þessari skýrslu er greint frá niðurstöðum nýrrar faraldsfræðilegrar rannsóknar meðal fullorðinna Íslendinga árið 2011 sem gerð var að frumkvæði happdrættis-nefndar innanríkisráðuneytisins. Aðferðafræði við rannsóknina er með sama hætti og áður og meginmarkmið hennar er að kanna hvort breytingar hafa orðið á spila-hegðun og algengi spilafíknar síðan 2007.

Útdráttur

Könnuð var spilahegðun og algengi spilafíknar meðal fullorðinna Íslendinga árið 2011. Könnunin var gerð í síma og byggðist á tilviljunarúrtaki 3.227 einstaklinga, á aldrinum 18–70 ára, úr þjóðskrá. Svör fengust frá 1.887 þátttakendum, 888 körlum og 999 konum. Nettósvarhlutfall var 61,8%.

Niðurstöður sýna að um 76% fullorðinna Íslendinga spiluðu peningaspil a.m.k. einu sinni á síðustu 12 mánuðum fyrir könnun. Vinsælustu peningaspilin voru Lottó, flokkahappdrætti, skafmiðar, póker og spilakassar. Karlar spila frekar en konur peningaspil þar sem þekking á reglum og spilaumhverfi skiptir máli (t.d. íþróttagetraunir og póker) en flokkahappdrætti eru vinsælli meðal kvenna. Þá eru karlar líklegri til að spila peningaspil á erlendum vefsíðum en enginn munur er á spilamennsku kynjanna á innlendum vefsíðum.

Þegar niðurstöður um spilahegðun árið 2011 eru bornar saman við niðurstöður rannsókna frá árunum 2005 og 2007 kemur í ljós að þátttaka í peningaspilum var mest árið 2011. Aukna spilamennsku má helst rekja til meiri þátttöku í Lottói, póker, bingói og fleiri spiluðu á erlendum vefsíðum árið 2011 en 2007.

Algengi hugsanlegrar spilafíknar reyndist 0,8% (öryggismörk: 0,5%–1,4%) og algengi verulegs vanda vegna þátttöku í peningaspilum 1,7% (öryggismörk: 1,2%–2,4%). Um 2,5% þjóðarinnar töldust því eiga við spilavanda að stríða og var hann algengari meðal karla (4,3%) en kvenna (0,7%). Gera má ráð fyrir að 4–7 þúsund Íslendingar á aldrinum 18–70 ára eigi í verulegum vanda. Samanburður á niðurstöðum fyrir árin 2005, 2007 og 2011 sýnir að fleiri áttu við spilavanda að etja árið 2011 en árin 2005 og 2007.

Að lokum benda niðurstöður viðhorfsmælingar til þess að Íslendingar séu almennt fremur neikvæðir í garð peningaspila. Viðhorf voru þó breytileg eftir þjóðfélagsþópum og þátttöku í peningaspilum. Þessi niðurstaða er umhugsunarverð, sérstaklega í ljósi þess að um 75% þjóðarinnar taka þátt í peningaspilum. Hins vegar var meirihluti svarenda ósammála þeirri fullyrðingu að banna ætti peningaspil hér á landi.

Samantekt á meginniðurstöðum rannsóknar

Framkvæmd rannsóknar

- Rannsóknin var gerð á fyrri hluta árs 2011 og sá Félagsvísindastofnun Háskóla Íslands um gagnaöflun með umfangsmikilli símakönnun. Rannsóknin byggist á stóru slembiúrtaki úr þjóðskrá (n = 3.227) og var svarhlutfall mjög viðunandi (62%). Könnuð voru frávik í dreifingu helstu baksviðsbreytna í úrtaki við dreifingu í þýði og voru frávik óveruleg, eða á bilinu frá 0,4% til 3,5%.

Þátttaka í peningaspilum

- Rúmlega 76% landsmanna spiluðu að minnsta kosti einu sinni í peningaspilum á undanförunum 12 mánuðum fyrir könnun. Þetta er töluverð aukning frá síðustu könnun (2007) en þá spiluðu um 67% peningaspil. Niðurstöður könnunarinnar árið 2011 gefa til kynna að um 161 þúsund manns hafi spilað peningaspil.
- Tæplega 15% landsmanna spiluðu peningaspil vikulega og er það algengara meðal karla en kvenna.
- Vinsælustu spilin eru Lottó, flokkahappdrætti, skafmiðar og póker.
- Þegar þátttaka í mismunandi peningaspilum er borin saman við niðurstöður könnunar frá árinu 2007 kemur í ljós að þátttaka jókst mest í Lottói og póker en einnig tóku fleiri þátt í bingói. Aðeins færri spiluðu í spilakössum árið 2011 en 2007.
- Um 19% landsmanna höfðu lagt fé undir í peningaspilum á Netinu, flestir á íslenskum vefsíðum þar sem hægt er að spila Lottó, kaupa miða í flokkahappdrættum eða giska á úrslit í fótbolta eða öðrum íþróttum. Um 3,3% landsmanna höfðu spilað á erlendum vefsíðum og er það um áttföld aukning ef miðað er við árið 2005. Netpóker er vinsælasta peningaspilið sem spilað er á útlendum síðum.
- Þátttakendur voru beðnir um að nefna þá vefsíðu sem þeim datt fyrst í hug þegar þeir hugsuðu um peningaspil á Netinu. Vefsíðan betsson.com var oftast nefnd en þar á eftir komu lotto.is og pokerstars.com.
- Eins og í fyrri könnunum er niðurstaðan sú að karlar spila peningaspil í meira mæli en konur og nokkur munur er á milli kynja í vali á spilum. Karlar spila frekar peningaspil þar sem spilarar þurfa að þekkja reglur vel (t.d. póker) eða giska á úrslit í fótbolta eða öðrum íþróttagreinum. Konur spila frekar peningaspil þar sem niðurstaðan er ávallt tilviljunarkennd, t.d. bingó, Lottó eða flokkahappdrætti. Undantekningin frá þessu eru spilakassar en karlar spila mun frekar í þeim en konur.
- Flestir þátttakendur telja sig hafa annaðhvort tapað lítilliga (56,2%) á þátttöku í peningaspilum eða vera á sléttu (31,4%).

- Eins og í undanförunum könnunum, árin 2005 og 2007, var Lottó oftast nefnt þegar spurt var um uppáhaldsspil en um 13% þátttakenda nefndu póker. Af þeim sem tóku afstöðu til hvort eitthvert peningaspil hefði valdið þeim vanlíðan nefndu flestir spilakassa eða póker.
- Þegar fólk var spurt um ástæður þess að það spilar peningaspil kom í ljós að veigamestu ástæðurnar eru að styðja gott málefni, spila ánægjunnar vegna eða til að græða peninga.

Spilavandi

- Niðurstöður benda til að um 0,8% fullorðinna Íslendinga eigi við líklega spila-fíkn að etja og um 1,7% til viðbótar séu í verulegum vanda vegna þátttöku sinnar í peningaspilum. Samanlagt má því áætla að um 2,5% þjóðarinnar eigi við spilavanda að stríða og með 95% öryggi má ætla að það séu á bilinu 4–7 þúsund manns.
- Spilavandi er hins vegar mismunandi eftir þjóðfélagshópum. Niðurstöður sýna að karlar eru líklegri en konur til að eiga í vanda vegna þátttöku sinnar í peningaspilum. Þeir sem eru á aldrinum 18–25 ára eru margfalt líklegri en aðrir aldurshópar til að eiga við spilavanda að glíma en einnig benda niðurstöður til að vandinn sé algengari meðal þeirra sem hafa minni menntun og eru í lægri tekjuhópum.
- Þeir sem eiga við spilavanda að stríða voru líklegri en aðrir hópar til að hafa fundið til depurðar eða þunglyndis í a.m.k. tvær vikur undanfarna 12 mánuði fyrir könnun. Einnig voru þeir líklegri til að hafa spilað drukknir eða undir áhrifum vímuefna en hinir sem spila án vandkvæða.
- Samanburður á niðurstöðum þessarar könnunar við niðurstöður sambærilegra kannana frá árunum 2005 og 2007 bendir til að algengi spilavanda hafi aukist. Bæði árin 2005 og 2007 var algengi spilavanda 1,6% en árið 2011 reyndist algengi vera 2,5%.
- Niðurstöður þessarar rannsóknar benda til að algengi spilavanda hér á landi sé áþekkt því sem gerist í nágrannalöndum okkar (sjá nánar, Daníel Þór Ólason 2008). Áhugavert er t.d. að bera niðurstöður þessarar rannsóknar um algengi líklegrar spila-fíknar og spilavanda saman við niðurstöður nýlegra rannsókna í Svíþjóð og Bretlandi þar sem sama mælitækið (PGSI) var notað til að meta algengi spilavanda.
 - Niðurstöður faraldsfræðilegrar rannsóknar, sem gerð var í Svíþjóð veturinn 2008–2009, sýndu að algengi líklegrar spila-fíknar var 0,3% og algengi spilavanda var 2,2% (Romild, Risbeck, Svensson og Paulsson, 2010).
 - Niðurstöður faraldsfræðilegrar rannsóknar, sem gerð var í Bretlandi árið 2010, sýndu að algengi líklegrar spila-fíknar var 0,7% og algengi spilavanda 2,5% (Wardle, Moody, Spence, Orford, Volberg o.fl., 2010).

Viðhorf til peningaspila

- Viðhorf almennings til peningaspila voru könnuð með íslenskri útgáfu af viðhorfskvarða er nefnist „The Attitudes Towards Gambling Scale“ (Orford o.fl., 2009). Próffræðileg athugun á íslenskri útgáfu kvarðans benti til að hann væri sambærilegur enskri útgáfu.
- Almennt séð benda niðurstöður til þess að almenningur á Íslandi hafi frekar neikvæð viðhorf til peningaspila en telji samt sem áður ekki rétt að banna rekstur peningaspila.
- Viðhorf voru nokkuð breytileg eftir þjóðfélagshópum. Karlar voru almennt jákvæðari í garð peningaspila en konur. Einnig reyndust þátttakendur í yngri aldurshópum jákvæðari en þeir sem eru eldri og þeir sem eru í lægstu og hæstu tekjuhópum jákvæðari en þeir sem eru í öðrum tekjuhópum.
- Niðurstöður um tengsl viðhorfa við spilahegðun sýndu að þeir sem spila í frekar mörgum peningaspilum höfðu jákvæðari viðhorf til þeirra en hinir sem annaðhvort spiluðu ekki eða þá í fáum spilum.
- Að lokum bentu niðurstöður til þess að þeir sem spila peningaspil vandkvæðalaust hefðu neikvæðari viðhorf til þeirra en þeir sem eiga við einhvern vanda að stríða vegna þátttöku sinnar.

Áhrif efnahagshrunsins og tengsl þess við þátttöku í peningaspilum

- Mat þátttakenda á því hversu vel eða illa þeim gengur að standa við fjárhagslegar skuldbindingar og ná endum saman fjárhagslega (greiðslugeta) sýndi að um þriðjungur þjóðarinnar taldi það erfitt.
- Könnuð voru tengsl milli mats fólks á eigin greiðslugetu undanfarna 12 mánuði og þátttöku í peningaspilum. Í ljós kom að þeir sem eiga í erfiðleikum með að láta enda ná saman fjárhagslega voru líklegri til að hafa keypt lottómiða en þeir sem stóðu vel fjárhagslega. Hins vegar reyndust tengslin með öðrum hætti þegar póker var annars vegar. Þeir sem voru ekki í fjárhagsvandræðum voru líklegri til að hafa spilað póker en þeir sem áttu erfitt með að láta enda ná saman.
- Þátttakendur voru einnig beðnir að meta lífskjör sín eins og þau voru þegar könnun fór fram og bera þau saman við kjör sín eins og þau voru fyrir bankahrunið. Í ljós kom að rúmlega 54% þjóðarinnar telja að lífskjör sín séu verri nú en þau voru fyrir hrun.
- Nokkur munur var á mati á þróun lífskjara eftir þjóðfélagshópum. Þeir sem hafa lokið framhalds- eða háskólamenntun voru líklegri til að telja að lífskjör sín hefðu versnað heldur en þeir sem hafa einungis grunnskólamenntun. Þeir sem eru í lægsta og efsta tekjuhópi voru síður líklegir til að telja að kjörin hefðu versnað en þeir sem voru í meðaltekjuhópum. Þá er eftirtektarvert að færri á meðal þeirra sem búa á landsbyggðinni töldu lífskjör sín hafa versnað.

- Könnuð voru tengsl breyttra lífskjara fyrir og eftir efnahagshrunið og þátttöku í peningaspilum. Þeir sem búa við verri lífskjör eftir efnahagshrunið voru líklegri til að kaupa lottómiða en þeir sem annaðhvort finna ekki fyrir neinum breytingum á kjörum eða telja þau betri. Hins vegar kom í ljós að tengsl breyttra lífskjara og þátttöku í spilakössum, póker, íþróttakappleikjum á Netinu og bingói voru annars konar. Þeir sem telja að lífskjör sín hafi batnað eftir efnahagshrun voru líklegri til að spila en hinir sem voru á öndverðum meiði.
- Engin tengsl reyndust vera á milli spilavanda og greiðslugetu eða lífskjara-breytinga.

1. Markmið og aðferðafræði rannsókna

Mikilvægt er að fylgjast reglulega með hugsanlegum breytingum á spilahegðun og algengi spilafíknar meðal þjóðarinnar til að hægt sé að meta þörf á meðferðar- og forvarnarstarfi. Markmið þessarar rannsókna var að kanna spilahegðun og algengi spilafíknar meðal fullorðinna Íslendinga árið 2011. Árið 2007 var lögð áhersla á að spyrja ítarlega um þátttöku í peningaspilum á Netinu og var það einnig gert í þessari rannsókn. Einnig var spurt ítarlegar um þátttöku í póker en áður hefur verið gert. Í ljósi þess að efnahagslegt hrun varð hér á landi haustið 2008 var ákveðið að spyrja þriggja spurninga um áhrif efnahagshrunsins á lífshæð og fjárhagslega stöðu þátttakenda og tengsl þeirra þátta við spilahegðun og spilavanda. Viðhorf þátttakenda til peningaspila voru könnuð og tengsl þeirra við spilahegðun. Niðurstöður um spilahegðun og algengi spilafíknar voru bornar saman við niðurstöður sambærilegra rannsókna sem gerðar voru árin 2005 og 2007 (sjá nánar, Daníel Þór Ólason, Sigríður Karen Bárudóttir og Sigurður J. Grétarsson, 2005; Daníel Þór Ólason, 2008; Ólason og Grétarsson, 2009).

1.1 Skilgreining á spilafíkn

Spilafíkn má lýsa sem spilahegðun sem hefur í för með sér óæskilegar afleiðingar fyrir þann sem spilar, fólk í nánasta umhverfi hans og fyrir samfélagið. Andleg vanlíðan, þunglyndi, kvíði eða streita eru algengir fylgifiskar spilafíknar og spilafíklar misnota oft áfengi eða önnur vímuefni. Spilafíkill er iðulega upptekinn af þrálátum þönkum um peningaspil og hugsar um leiðir til þess að spila áfram, gjarnan í þeim tilgangi að endurheimta glatað fé. Það eykur fjárhagslegan skaða þannig að við andlega vanlíðan bætist oft gjaldþrot (American Psychiatric Association, 2000; Raylu og Oei, 2002).

1.2 Skilgreining á peningaspilum

Peningaspil eru hvers kyns spil eða leikir þar sem hægt er að vinna eða tapa peningum eða öðrum verðmætum og tilviljun ræður að einhverju eða öllu leyti niðurstöðunni.

1.3 Aðferð

Aðferðarkafllinn er mjög ítarlegur og settur fram á hefðbundinn fræðilegan hátt. Þeim sem einkum hafa áhuga á niðurstöðum rannsóknarinnar er bent á að sleppa lestri þessa kafla og fara beint í niðurstöður (bls. 24).

1.3.1 Gagnaöflun

Öflun gagna fór fram með símaviðtölum og sá Félagsvísindastofnun Háskóla Íslands um þann þátt rannsóknarinnar. Áður en gagnaöflun hófst fóru spyrjar ítarlega yfir spurningalista og æfðu sig einnig hver á öðrum áður en þeir hringdu í þátttakendur.

Í upphafi hvers símtals fengu þátttakendur almennar upplýsingar um könnunina og hver staði að henni. Þeim var gerð grein fyrir því að þátttaka væri frjálss og þeim væri ekki skylt að svara öllum spurningum. Þátttakendur voru einnig upplýstir um að nafnleyndar væri gætt og ekki væri hægt að rekja niðurstöður til einstakra þátttakenda. Þeim sem samþykktu að taka þátt í könnuninni var gefin skýring á hugtakinu peningaspil og þeir voru beðnir um að svara öllum spurningum samviskusamlega. Gagnasöfnun fór fram á tímabilinu frá 11. febrúar til 15. maí 2011.

1.3.2 Svarhlutfall

Samkvæmt upplýsingum úr þjóðskrá var heildarfjöldi íbúa á aldrinum 18–70 ára 212.585 í janúar 2011. Tekið var 3.227 manna slembiúrtak úr þjóðskrá.

Greiningu á svarhlutfalli má sjá í töflu 1. Þar kemur fram að 52 voru búsettir erlendis, 105 gátu ekki svarað vegna tungumálaörðugleika og 16 voru sjúklingar eða látnir. Nettóúrtak könnunar var því 3.054.

Alls svöruðu 1.887 manns könnuninni, 888 karlar og 999 konur. Svarhlutfall var mjög viðunandi eða 62%. Meðalaldur þátttakenda var 42,4 ár og var enginn munur á meðalaldri karla ($m = 42,33$) og kvenna ($m = 42,48$) ($t(1885) = 0,225$, $p = 0,822$).

Tafla 1. Svarhlutfall og skipting brottfalls

	Fjöldi	Hlutfall brúttó	Hlutfall nettó
Tók þátt og lauk könnun	1887	58,5%	61,8%
Neitar að svara eða hættir í könnun	679	21,0%	22,2%
Náðist ekki í	68	2,1%	2,2%
Símanúmer finnst ekki (rangt/ótengt nr.)	420	13,0%	13,8%
Búsettur erlendis	52	1,6%	
Útlendur (talar ekki íslensku)	105	3,3%	
Sjúklingur eða látinn	16	0,5%	
Samtals	3227	100%	100%

Samanburður á dreifingu baksviðsbreytna (kyn, aldur og búseta) í þýði og úrtaki sýndi að frávík voru óveruleg eða á bilinu 0,4% til 3,5% (sjá töflu 2). Stærsta frávikið (+/- 3,5%) var í svörun karla og kvenna en hlutfallslega fleiri konur en karlar tóku

þátt í könnuninni. Einnig náðist í nokkru færri þátttakendur úr yngstu og elstu aldurshópum en öðrum.

Niðurstöður könnunar voru því vegnar samkvæmt upplýsingum úr þjóðskrá um kyn, aldurshópa og búsetu. Hlutfallstölur (%) í niðurstöðum um algengi spilahegðunar og spilafíknar eru því birtar fyrir vigtuð gögn. Fjöldatölur í töflum vísa hins vegar til óvigtaðra gagna og gefa því rétta mynd af fjölda í úrtaki.

Tafla 2. Fjöldatölur fyrir þýði og úrtak skipt eftir baksviðspáttum

	Fjöldi í þýði	Hlutfall í þýði	Fjöldi í úrtaki	Hlutfall í úrtaki	Munur á hlutfalli þýðis og úrtaks
Kyn					
Karl	107.669	50,6%	888	47,1%	
Kona	104.916	49,4%	999	52,9%	+/-3,5%
Aldurshópar					
18–25 ára	37.440	17,6%	299	15,8%	-1,8%
26–40 ára	67.086	31,5%	573	30,4%	-1,1%
41–55 ára	64.057	30,2%	592	31,4%	+1,2%
56–70 ára	44.002	20,7%	423	22,4%	+1,7%
Búseta					
Reykjavík	81.681	38,4%	695	36,8%	-1,6%
Höfuðborgarsvæði*	55.669	26,2%	486	25,8%	-0,4%
Landsbyggð	75.235	35,4%	706	37,4%	+2,0%
Samtals	212.585	100%	1887	100%	

*Höfuðborgarsvæðið að Reykjavík frátalinni.

1.3.3 Mælitæki

Spurningalistinn var alls 180 spurningar en mjög misjafnt var hversu mörgum spurningum hver þátttakandi svaraði. Fjöldi spurninga fór eftir spilaþátttöku en að meðaltali svaraði hver þátttakandi u.þ.b. 55 spurningum. Hér verður gerð grein fyrir spurningum um spilahegðun og spilafíkn en allan spurningalistann má sjá í viðauka 2.

1.3.3.1 Tegundir peningaspila

Alls var spurt um þátttöku í 22 peningaspilum í könnuninni. Peningaspil eru hér skilgreind sem *hvers kyns spil eða leikir þar sem hægt er að vinna peninga eða tapa þeim eða öðrum verðmætum og tilviljun ræður að einhverju eða öllu leyti niðurstöðunni*. Þeir sem höfðu spilað a.m.k. einu sinni í peningaspili á síðustu 12 mánuðum voru síðan spurðir á grundvelli fimm punkta mælistiku hversu oft þeir hefðu spilað. Svar-

möguleikar voru eftirtaldir: (1) daglega, (2) þrisvar til sex sinnum í viku, (3) einu sinni til tvisvar í viku, (4) einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði og (5) nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum.

Spurt var um eftirfarandi peningaspil: Lottó, skafmiða, flokkahappdrætti, bingó, íþróttagetraunir (1x2), Lengjuna, spilakassa, póker, mótapóker, önnur spil upp á peninga (t.d. bridds, vist), leynileg spilavíti og hvort þátttakendur hefðu lagt peninga undir í leik eða íþrótt (t.d. snóker, golfi, fótbolta). Spurt var hvort þeir hefðu spilað peningaspil á innlendum vefsíðum (t.d. Lottó, getraunir, Lengjuna og „tippað í beinni“) eða á erlendum vefsíðum (t.d. netpóker, skafmiða, spilakassa, veðjað á íþróttakappleiki, 21, rúllettu o.s.frv.).

Einnig voru þátttakendur spurðir hversu miklu þeir eyddu venjulega í hvert sinn sem þeir spiluðu peningaspil. Fyrir flest spil á Netinu voru þeir einnig spurðir hversu lengi þeir spiluðu í hvert sinn, á hvaða tíma sólarhringsins þeir spiluðu helst og hvar þeir væru þegar þeir spiluðu. Fyrir netpóker var einnig spurt um fjölda borða sem spilað er á í einu, hvort spilarar hefðu villt á sér heimildir (t.d. þóst vera af öðru kyni) og hvort þeir hefðu tekið þátt í skipulögðum pókermótum á Netinu (sjá nánar spurningalista í viðauka 2).

1.3.3.2 Spilafíkn

„Problem gambling severity index“ (PGSI) (Ferris og Wynne, 2001) er kanadískt mælitæki, níu spurningar sem meta alvarleika spilafíknar undanfarna 12 mánuði. Hverri spurningu er svarað á fjögurra punkta stiku með svarmöguleikunum aldrei (0), stundum (1), oft (2) og næstum alltaf (3). Heildarskor liggur því á bilinu 0–27 stig og eru eftirfarandi viðmið notuð til flokkunar á spilavandahópum: þeir sem fá ekkert stig teljast „spila peningaspil án vandkvæða“ (e. non-problem gambler); þeir sem fá stig á bilinu 1–2 falla í hópinn „lítil hætta á vanda vegna peningaspila“ (e. low risk gambler); þeir sem fá á bilinu 3–7 stig falla í hópinn „nokkur hætta á vanda vegna peningaspila“ (e. moderate risk gambler) og þeir sem skora 8 stig eða fleiri eiga við líklega spilafíkn að stríða (e. problem gambler). Próffræðilegir eiginleikar mælitækisins eru ágætir en niðurstöður kanadískrar rannsóknar sýndu að allar spurningar hlóðu á einn þátt í þáttgreiningu og Alfa-áreiðanleiki reyndist einnig fullnægjandi ($\alpha = 0,84$). Greiningarhæfni prófsins virðist einnig viðunandi (sjá nánar, Ferris og Wynne, 2001).

Daníel Þór Ólason, Sigurður J. Grétarsson og Sigríður Karen Bárudóttir þýddu „Problem gambling severity index“ (PGSI) árið 2003 og var íslenska útgáfan síðan bakþýdd af löggiltum skjalapýðanda. Samanburður á upprunalegu útgáfunni og bakþýðingunni benti til þess að íslenska þýðingin væri fullnægjandi. PGSI var síðan forprófað á úrtaki 1266 íslenskra háskólanema og sýndi niðurstaða þáttgreiningar að öll atriði kvarðans hlóðu á einn þátt sem er í samræmi við upprunalega útgáfu

(Ferris og Wynne, 2001). Áreiðanleiki íslensku útgáfunnar ($\alpha = 0,84$) reyndist einnig fullnægjandi (Daníel Þór Ólason, Herdís Finnbogadóttir, Margrét Aðalheiður Hauksdóttir og Sigríður Karen Bárudóttir, 2003).

1.3.3.3 Viðhorf til peningaspila

„The Attitudes Towards Gambling Scale“ (ATGS) (Orford, Griffiths, Wardle, Sproston og Erens, 2009) er viðhorfakvarði sem hannaður var árið 2007 til að kanna viðhorf bresks almennings til peningaspila. Markmiðið með gerð kvarðans var að meta almenn viðhorf til ýmissa þátta peningaspila. Kvarðinn var búinn til með fullyrðingum um peningaspil sem unnar voru upp úr skoðunum sem birst höfðu í breskum blöðum, komu frá talsmönnum opinberra yfirvalda og loks fyrirtækjum sem standa að rekstri peningaspila. Einnig voru fullyrðingar byggðar á tengslum við niðurstöður eigindlegrar könnunar á viðhorfum almennings til peningaspila.

Alls voru 90 fullyrðingar myndaðar með þessum hætti. Þeim var síðan fækkað í 25 þar sem tekin voru út atriði sem beindust sérstaklega að tilteknum tegundum peningaspila, að ákveðnum aldurshópum o.s.frv. (sjá nánar, Orford o.fl., 2009). Þessi 25 atriði voru forprófuð og niðurstaðan var að halda eftir 14 fullyrðingum þar sem sjö lýsa jákvæðum viðhorfum til peningaspila og sjö neikvæðum viðhorfum. Prófræðileg athugun á viðhorfalistanum sýndi að áreiðanleiki kvarðans var fullnægjandi (Alfa = 0,89) og reyndist meðalfylgni atriða við heildarskor vera á bilinu 0,43–0,64.

Viðhorfakvarðinn var þýddur á íslensku af tveimur sjálfstæðum þýðendum og ein útgáfa myndað í kjölfarið. Atriðagreining á íslensku þýðingunni sýndi að áreiðanleiki íslensku útgáfunnar var fullnægjandi (Alfa = 0,88) og fylgni atriða við heildarskor á bilinu 0,41 til 0,66. Gerð var þáttagreining og benti skriðupróf til að einn þáttur lýsti best dreifingu atriða. Öll atriði hlóðu marktækt á þáttinn. Prófræðileg athugun á íslenskri útgáfu kvarðans sýnir að hún er sambærileg ensku útgáfunni.

1.3.4 Úrvinnsla

Úrvinnsla fór fram með hefðbundnum hætti, gögn skimuð vegna innsláttarvillna eða skekkju í dreifingu. Einnig voru svarstikur nokkurra breytna (t.d. menntunar) umkóðaðar til að einfalda niðurstöður rannsóknar.

Upplýsingar um eyðslu í tengslum við hvert peningaspil voru kannaðar vegna þess að svarendur eiga oft erfitt með að muna hversu miklu þeir hafa eytt undanfarna 12 mánuði fyrir könnun. Einnig innihalda slíkar breytur oft jaðargildi (mjög háar upphæðir) sem geta gefið ranga mynd af dæmigerðri eyðslu svarenda í úrtaki. Í ljós kom að dreifing svara var jákvætt skekkt og nokkuð um jaðargildi. Í framsetningu niðurstaðna fyrir eyðslu í hverja tegund peningaspila var því einnig reiknað miðgildi, sem

er ekki háð skekkju í dreifingu og því oft nákvæmari mæling en meðaltal á meðalgildum í skekktri dreifingu.

Breytan **menntun svarenda** var þrískipt; í grunnnám, framhaldsskóla og háskólamenntun. Með *grunnnámi* var átt við almennt grunnskólanám. Undir *framhaldsskóla* féll almennt starfsnám, s.s. bókhalds-, ritara-, sjúkraliða-, lögreglu-, fiskvinnslu- og hússtjórnarnám. Einnig var þar átt við bóklegt og verklegt framhaldsnám og iðnnám, s.s. sveins- og meistaraþróf, vélstjóra- og stýrimannapróf, búfræði, garðyrkjufræði, tækniteiknun, verslunarpróf, samvinnuskólapróf og stúdentspróf. Til *háskólamenntunar* töldust próf úr sérskólum á háskólastigi, s.s. myndlistarnám, tækninám og almennt háskólanám, þ.e. þriggja ára háskólanám eða lengra (BA, BS, B.Ed., kandidateitnám, MA, MS, Ph.D.).

Breytunni **aldur** var skipt í fjóra hópa: 18–25 ára, 26–40 ára, 41–55 ára og 56–70 ára.

Breytunni **búseta** var skipt í þrjú svæði: Reykjavík, höfuðborgarsvæðið utan Reykjavíkur og landsbyggðina. Póstnúmer Reykjavíkur eru 101–116, póstnúmer höfuðborgarsvæðisins eru 200–225 og 270. Önnur póstnúmer tilheyra landsbyggðinni.

Spurningar um tíðni þátttöku í peningaspilum voru umskráðar fyrir úrvinnslu gagna á eftirfarandi hátt: Svarmöguleikarnir daglega, þrisvar til sex sinnum í viku og einu sinni til tvisvar í viku voru umskráðir í *vikulega eða oftar*. Einu sinni til þrisvar í mánuði var skilgreint sem *að minnsta kosti mánaðarlega* og nokkrum sinnum á síðasta ári var skilgreint sem *sjaldnar en mánaðarlega*. Svarmöguleikinn *aldrei stóð óbreyttur*.

Breytan **fjölskyldutekjur**. Um 26% (n = 502) af úrtaki neituðu að gefa upp tekjur sínar eða heildartekjur fullorðinna á heimili. Við úrvinnslu tekjuupplýsinga var mynduð ný breyta, *fjölskyldutekjur*. Svör við fjölskyldutekjum byggjast því aðeins á 1.385 þátttakendum. Til fjölskyldutekna töldust sameiginlegar mánaðarlegar tekjur hjóna eða sambúðarfólks eða einstaklingstekjur einstaklinga. Fjölskyldutekjur voru flokkaðar í fimm flokka: (1) minna en 250 þúsund kr. á mánuði (20,9%), (2) 250–399 þúsund kr. á mánuði (13,5%), (3) 400–549 þúsund kr. á mánuði (18,6%), (4) 550 þúsund til einnar milljónar kr. á mánuði (37,6%) og (5) meira en ein milljón kr. á mánuði (9,4%).

1.3.4.1 Tölfræði

- Reiknað var kíkvaðrat til að kanna tengsl spilahegðunar og spilafíknar við baksviðsbreytur könnunar.
- Ef niðurstöður byggðust á meðaltölum var notað t-próf eða einfaldar dreifigreiningar til að kanna marktækan mun milli hópa. Ef dreifing gagna uppfyllti ekki skilyrði normaldreifingar voru notuð úrtaksbundin próf.
- Aðferð Wilsons var notuð til að reikna 95% öryggisbil fyrir hlutföll (Newcombe, 1998).

2. Þátttaka í peningaspilum

2.1 Heildarþátttaka

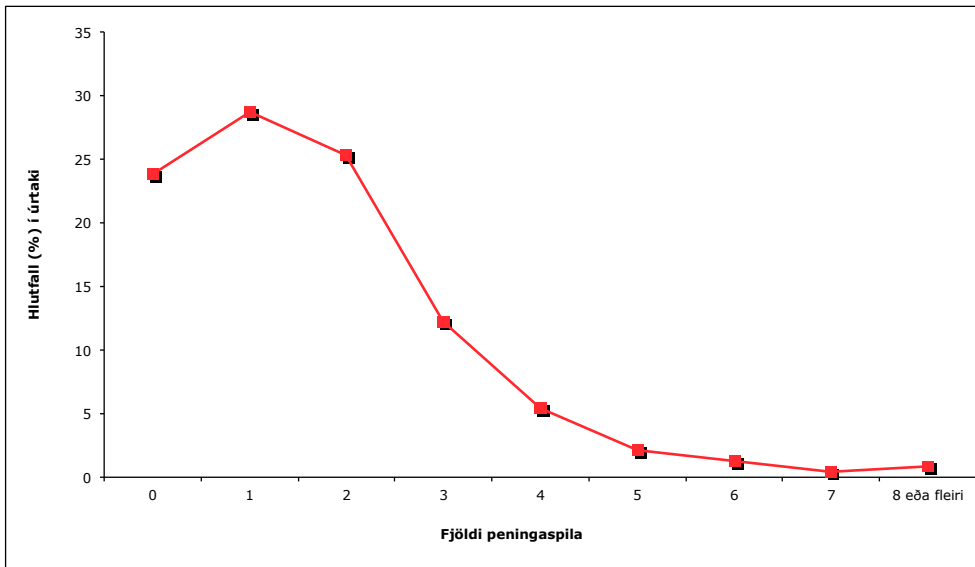
Fyrst var kannað hversu margir höfðu spilað í peningaspili a.m.k. einu sinni undan-
farið ár. Í ljós kom að 76,2% þátttakenda höfðu spilað í það minnsta einu sinni á
undanförnum 12 mánuðum fyrir könnun, um 31,5% a.m.k. mánaðarlega og tæplega
15% vikulega eða oftár. Töluvert margir (18,9%) höfðu spilað peningaspil á Netinu
og flestir þeirra höfðu spilað á innlendum vefsíðum (sjá töflu 3).

Tafla 3. Heildarþátttaka í peningaspilum

	Tíðni			
	A.m.k. einu sinni %	Sjaldnar en mánaðarlega %	A.m.k. mánaðarlega %	Vikulega eða oftár %
Þátttaka í öllum peningaspilum	76,2	29,8	31,5	14,9
Þátttaka í peningaspilum á Netinu	18,9	6,2	1,4	11,0
Peningaspil á innlendum vefsíðum	16,7	5,0	1,1	10,4
Peningaspil á erlendum vefsíðum	3,3	1,9	0,5	0,6

Aths. Lottó í áskrift telst hér til vikulegrar spilamennsku sem skýrir mun hærri tíðni vikulegrar
spilamennsku á Netinu og á innlendum vefsíðum en mánaðarleg spilamennska. Örlítil frávik eru á
þátttöku a.m.k. einu sinni og samanlagðri tíðni og skýrist það af því að sumir þátttakendur treystu sér
ekki til að tilgreina hversu oft þeir spiluðu í peningaspilum.

Kannað var hversu mörg mismunandi peningaspil þátttakendur spiluðu að meðal-
tali. Að meðaltali spiluðu þeir 1,6 (miðgildi 1.0) ólík peningaspil undanfarna 12 mán-
uði. Flestir spiluðu aðeins eina tegund en 9% spiluðu fjögur ólík peningaspil eða
meira (sjá mynd 1).

Mynd 1. Fjöldi peningaspila á síðustu 12 mánuðum

Í framhaldinu var greind heildarþátttaka í peningaspilum eftir helstu baksviðsbreytum könnunarinnar (sjá töflu 4). Í ljós kom að baksviðsbreyturnar kyn, menntun, aldur, hjúskaparstaða og fjölskyldutekjur höfðu marktæk tengsl við heildarþátttöku í peningaspilum. Karlmenntu spiluðu frekar vikulega eða oftár en konur og þeir sem hafa lokið framhaldsskólaprófi sýnu meir en þeir sem hafa minni eða meiri menntun. Yngsti aldurshópurinn spilaði síður vikulega en aðrir aldurshópar. Einhleypir, þeir sem höfðu misst maka sinn og þeir sem höfðu lægstu tekjurnar spiluðu sjaldnar vikulega eða oftár en aðrir hópar.

Tafla 4. Heildarþátttaka í peningaspilum undanfarna 12 mánuði, eftir baksviðsbreytum

	Fjöldi	Ekki spilað peningaspil %	Sjaldnar en mánaðarlega %	A.m.k. mánaðarlega %	Vikulega eða oftar %	Kíkvaðrat
Kyn						9,71*
Karlar	888	21,8	31,3	30,0	16,9	
Konur	999	26,0	29,2	32,0	12,7	
Menntun						14,11*
Grunnskóli	386	25,6	31,0	30,8	12,6	
Framhaldsskóli	750	20,2	30,2	33,3	16,3	
Háskóli	713	27,8	28,3	29,6	14,3	
Aldurshópar						110,05***
18–25 ára	299	29,1	43,2	18,9	8,7	
26–40 ára	573	20,2	35,3	28,7	15,8	
41–55 ára	592	22,8	25,7	33,7	17,8	
56–70 ára	423	26,3	16,1	43,0	14,6	
Hjúskaparstaða						29,97***
Einhleyp(ur)	400	30,3	33,6	24,8	11,3	
Hjónaband/sambúð	1357	22,2	28,4	33,4	16,0	
Fráskilin(n)	65	25,4	34,9	27,0	12,7	
Ekill/ekkja	27	25,0	16,7	50,0	8,3	
Fjölskyldutekjur						33,90***
Undir 250 þús.	290	30,1	34,8	24,5	10,6	
250–399 þús.	187	31,4	26,5	28,1	14,1	
400–549 þús.	257	22,3	29,9	33,9	13,9	
550–milljón	521	19,2	30,2	33,8	16,7	
Milljón og meira	130	17,2	28,4	38,1	16,4	
Búseta						7,27
Reykjavík	695	26,1	29,7	31,7	12,6	
Höfuðborgarsvæði	486	22,5	30,6	30,2	16,8	
Landsbyggðin	706	22,5	29,5	32,2	15,9	

* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$

Niðurstöður um heildarþátttöku í peningaspilum á Netinu og þátttöku á annaðhvort innlendum eða erlendum vefsíðum voru einnig greindar eftir baksviðsbreytum. Ekki reyndist unnt að greina eftir tíðni þátttöku fyrir þessar tegundir peningaspila þar sem of fáir spiluðu oft á Netinu. Greiningar byggjast því einfaldlega á hlutfalli þeirra sem höfðu einhvern tíma á síðustu 12 mánuðum spilað á Netinu og þeirra sem aldrei spiluðu þar.

Niðurstöður um heildarþátttöku á Netinu sýndu að karlar spiluðu oftast peningaspil þar en konur og einnig var þátttaka meiri með aukinni menntun. Þeir sem voru á aldrinum 26–40 ára voru líklegri en aðrir aldurshópar til að spila á Netinu og þeir sem voru giftir, í sambúð eða einhleypir spiluðu frekar á Netinu en ekkjar, ekkjur eða fráskildir. Þeir hópar sem höfðu hærri fjölskyldutekjur (550 þúsund kr. eða hærri) spiluðu frekar á Netinu en lægri tekjuhópar (sjá töflu A í viðauka 1).

Niðurstöður um þátttöku á innlendum vefsíðum sýndu að enginn munur var á spilamennsku karla og kvenna en hún var meiri eftir því sem menntun þátttakenda var meiri. Þeir sem voru á aldrinum 26–55 ára voru líklegri en aðrir aldurshópar til að spila á innlendum vefsíðum og þeir sem höfðu hærri fjölskyldutekjur (550 þúsund kr. eða hærri) spiluðu frekar á innlendum vefsíðum en lægri tekjuhópar (sjá töflu B í viðauka 1).

Niðurstöður um þátttöku á erlendum vefsíðum sýndu að karlar spiluðu þar frekar en konur. Þá voru þeir sem einungis höfðu lokið grunnskólamenntun líklegri til að spila á erlendum vefsíðum en hinir sem höfðu lokið meiri menntun. Aldurshópurinn 18–25 ára spilaði mun oftast á erlendum vefsíðum en eldri aldurshópar. Einnig kom í ljós að þeir sem höfðu lægstu og hæstu fjölskyldutekjurnar voru líklegri en aðrir tekjuhópar til að spila á erlendum vefsíðum (sjá töflu C í viðauka 1).

2.2 Tíðni þátttöku eftir mismunandi tegundum peningaspila

Lottó var vinsælasta peningaspilið meðal landsmanna. Alls höfðu rúmlega 60% spilað Lottó a.m.k. einu sinni undanfarna 12 mánuði fyrir könnun (sjá töflu 5). Algengast var að kaupa lottómiða á sölustöðum en 9,6% voru í áskrift. Á eftir Lottói eru flokkahappdrætti, skafmiðar, póker og spilakassar algengustu peningaspilin.

Athyglisvert er að flestir sem leggja fé undir í spilum gera það nánast eingöngu í póker en tæplega 12% landsmanna gerðu það síðastliðna 12 mánuði fyrir könnun. Í þessari könnun var einnig spurt um þátttöku í skipulögðum pókermótum sem haldin eru hér á landi á vegum Pókersambands Íslands eða í pókerklúbbum. Í ljós kom að 1,5% landsmanna höfðu a.m.k. einu sinni tekið þátt í slíkum mótum síðastliðna 12 mánuði fyrir könnun.

Tafla 5. Tíðni þátttöku í mismunandi tegundum peningaspila

Tegundir peningaspila	Fjöldi	A.m.k. einu sinni á síðustu 12 mánuðum	Mánaðarlega	Vikulega eða oftar
		%	%	%
Heildarþátttaka í Lottói	1153	60,6	11,4	12,7
Lottó á sölustöðum	1005	52,9	11,4	3,4
Lottó á Netinu	140	7,3	1,3	0,8
Lottó í áskrift á Netinu	185	9,6	-	9,6
Flokkahappdrætti	578	29,5	29,5	-
Skafmiðar	385	20,7	1,5	0,2
Bingó	196	10,3	0,0	0,1
Spilakassar	167	9,5	1,5	0,7
Heildarþátttaka í spilum	204	12,1	1,7	0,7
Póker (á spil)	200	11,9	1,6	0,6
Bridds,vist (önnur borðspil)	10	0,5	0,1	0,0
Mótapóker	25	1,5	0,2	0,2
Heildarþátttaka í getraunum (1x2)	136	7,7	1,3	1,1
Getraunir (1x2) á sölustöðum	103	5,8	1,1	0,7
Getraunir (1x2) á Netinu	50	2,9	0,4	0,5
Heildarþátttaka í Lengjuni	81	4,8	0,9	0,4
Lengjan á sölustöðum	55	3,3	0,6	0,2
Lengjan á Netinu	37	2,2	0,5	0,2
Veðjað á eigin frammistöðu í leik eða íþrótt	44	2,6	0,4	0,0
Tippað í beinni á Netinu	11	0,7	0,0	0,0
Leynileg spilavíti	17	1,0	0,0	0,0

Tafla 6 sýnir tíðni þátttöku í mismunandi tegundum peningaspila á erlendum vefsíðum. Netpóker (2,6%) var algengasta form peningaspila sem spiluð voru á erlendum vefsíðum en um 1% landsmanna veðjaði á úrslit íþróttakappleikja og tæplega 1% hafði lagt fé undir í spilakössum eða spilað önnur peningaspil á Netinu undanfarna 12 mánuði fyrir könnun.

Tafla 6. Tíðni þátttöku í mismunandi tegundum peningaspila á erlendum vefsíðum

Tegundir peningaspila	Fjöldi	A.m.k. einu sinni á síðustu 12 mánuðum	Mánaðarlega	Vikulega eða oftar
		%	%	%
Netpóker	43	2,6	0,3	0,6
Skafmiðar á Netinu	2	0,1	0,0	0,0
Spilakassar á Netinu	12	0,7	0,1	0,0
Íþróttakappleikir á Netinu	17	1,0	0,1	0,0
Önnur peningaspil á Netinu (t.d. 21, rúlletta, bingó o.s.frv.)	12	0,7	0,0	0,0

2.3 Ítarlegri greining á þátttöku í mismunandi tegundum peningaspila

Þátttaka Íslendinga í mismunandi peningaspilum var greind frekar. Ekki var alltaf unnt að reikna tengsl þátttöku og baksviðsbreytna þar sem mjög fáir þátttakendur spiluðu sumar tegundir peningaspila. Til að reikna tengsl sem flestra tegunda peningaspila við baksviðsbreytur var þátttaka bara tvískipt (1 = spilar ekki, 2 = spilar). Þegar tengsl peningaspila við baksviðsbreytur eru túlkuð ber að hafa í huga að þau geta ráðist af öðru samhengi. Þannig er hugsanlegt að ef t.d. einhleypir spila eina tegund peningaspila meira en aðrir hjúskaparhópar megi skýra það með aldri þátttakenda, þar sem þeir yngstu eru líklegastir til að vera einhleypir.

Einnig var meðaleyðsla fyrir hvert peningaspil reiknuð. Dreifing eyðslu var undantekningarlaust jákvætt skekkt. Fáir sögðust eyða mjög háum upphæðum í peningaspil sem leiðir til að meðaltal verður hærra og gefur því ekki rétta mynd af meðaleyðslu. Því var ávallt gefið upp meðaltal, staðalfrávik og miðgildi eyðslu fyrir hvert peningaspil. Miðgildi er sú tala sem skiptir öllum tölum dreifingar í tvennt, þannig að helmingur er fyrir ofan miðgildið og helmingur fyrir neðan það. Miðgildi er því iðulega betra mat á meðalgildi en meðaltal í mjög skekktum dreifingum þar sem miðgildi er ekki eins háð skekkju í dreifingu.

2.3.1 Lottó

Rúmlega 60% Íslendinga höfðu spilað a.m.k. einu sinni eða oftar í Lottói undanfarna 12 mánuði fyrir könnun. Flestir (53%) keyptu miða á almennum sölustöðum (t.d. í söluturnum), um 9,5% voru í lottóáskrift og 7,3% höfðu keypt staka miða á vefsíðu Íslenskrar getspár (sjá nánar í töflu 5). Kannað var: (1) hversu margir höfðu keypt lottómiða síðustu 12 mánuði á öllum þremur sölustöðunum; (2) hversu margir keyptu miða á sölustöðum og á Netinu; (3) hversu margir keyptu miða á sölustöðum og voru í áskrift og (4) hversu margir keyptu miða á Netinu og voru í áskrift. Um 1% þátttakenda hafði keypt lottómiða á öllum þremur stöðunum, um 3,8% keyptu miða á sölustöðum og á Netinu, 2,7% á sölustöðum og voru í áskrift og 0,6% voru í áskrift og keyptu á Netinu.

Gerð var greining á þátttöku í Lottói eftir baksviðsbreytum (sjá töflu D í viðauka 1). Menntun, aldur, hjúskaparstaða, fjölskyldutekjur og búseta höfðu tengsl við kaup á lottómiðum á almennum sölustöðum. Þeir sem höfðu keypt miða á almennum sölustöðum á síðustu 12 mánuðum voru líklegri til að hafa lokið framhaldsskóla- en háskólamenntun, vera á aldrinum 26–70 ára og vera í hjónabandi eða í sambúð, fráskildir eða hafa misst maka sína. Þeir voru einnig líklegri til að hafa miðlungs fjölskyldutekjur eða háar og voru annaðhvort búsettir á landsbyggðinni eða höfuðborgarsvæði utan Reykjavíkur en síður í Reykjavík.

Þeir sem voru í áskrift að lottómiðum á Netinu voru marktækt líklegri til að vera með háskólamenntun, á aldrinum 26–55 ára, í hjónabandi eða sambúð og með fjölskyldutekjur yfir 550 þúsund kr. (sjá töflu D í viðauka 1).

Þeir sem keyptu staka miða á vefsíðu Íslenskrar getspár voru líklegri til að vera með framhalds- eða háskólamenntun, á aldrinum 26–55 ára og með tiltölulega háar fjölskyldutekjur (sjá nánar töflu D í viðauka 1).

Þátttakendur voru einnig spurðir um hversu miklum peningum þeir eyddu venjulega í hvert sinn sem þeir keyptu lottómiða. Eins og sjá má í töflu 7 benda meðaltöl til að lottóspilarar hafi eytt meiru ef þeir voru með miða í áskrift en ef þeir keyptu miða á almennum sölustöðum eða keyptu staka miða á vefsíðu Íslenskrar getspár. Staðalfrávik sýna á hinn bóginn að dreifing er mikil og þar sem hún er jákvætt skekkt gefur miðgildi mun betri mynd af meðalgildi en meðaltal. Miðgildi var um 50% hærra fyrir miða í áskrift en á sölustöðum eða ef keyptir voru stakir miðar á heimasíðu Íslenskrar getspár.

Tafla 7. Meðaleyðsla í Lottói

Tegund peningaspila	Meðaltal	Staðalfrávik	Miðgildi
Lottó á sölustöðum	985 kr.	753 kr.	1.000 kr.
Lottó á Netinu	1.099 kr.	2.661 kr.	1.000 kr.
Lottó í áskrift á Netinu (á mán.)	1.975 kr.	2.314 kr.	1.500 kr.

2.3.2 Flokkahappdrætti

Samkvæmt niðurstöðum könnunarinnar eiga rúmlega 29% landsmanna miða í flokkahappdrætti. Happdrætti Háskóla Íslands (HHÍ) er stærst og sögðust 15,9% eiga miða þar. Happdrætti DAS og SÍBS eru svipuð að stærð en alls sögðust 5,7% eiga miða í happdrætti DAS og 7,2% í SÍBS.

Þátttakendur voru spurðir hvernig þeir hefðu keypt miða. Alls hafði 53,1% keypt miða hjá umboðsmönnum, 26,6% á vefsíðum flokkahappdrætta og 11% höfðu keypt miða í síma hjá umboðsmönnum.

Þátttakendur voru einnig spurðir hversu miklum peningum þeir eyddu í hverjum mánuði í kaup á miðum í flokkahappdrætti. Að meðaltali eyddu landsmenn um 2.720 (staðalfrávik (sf) = 4.281 kr.) krónum í flokkahappdrætti. Dreifing var jákvætt skekkt og því gefur miðgildi nákvæmari mynd af meðalgildi en meðaltal. Miðgildi reyndist vera 1.200 kr.

Þátttaka í flokkahappdrætti var greind eftir baksviðsbreytum (sjá nánar töflu D í viðauka 1). Kyn, aldur, hjúskaparstaða og fjölskyldutekjur höfðu tengsl við kaup á miðum í flokkahappdrætti. Fleiri konur en karlar áttu miða í flokkahappdrætti á síðustu 12 mánuðum, hópurn var að stórum hluta á aldrinum 40–70 ára, ekkjur eða ekkjar frekar en aðrir og höfðu yfir 250 þúsund kr. í fjölskyldutekjur á mánuði.

2.3.3 Skafmiðar

Alls hafði tæplega 21% landsmanna keypt skafmiða á undanförunum 12 mánuðum fyrir könnun (sjá nánar töflu 5). Gerð var greining á skafmiðakaupum eftir baksviðsbreytum (sjá nánar töflu D í viðauka 1). Menntun, aldur, hjúskaparstaða og fjölskyldutekjur höfðu tengsl við kaup á skafmiðum. Líkandi til þess að hafa keypt skafmiða á síðustu 12 mánuðum voru marktækt meiri hjá þeim sem hafa eingöngu lokið grunnskóla- eða framhaldsskólamenntun, eru á aldrinum 18–25 ára og með fjölskyldutekjur undir 250 þús. kr. Þeir sem eru í hjónabandi eða sambúð voru síður líklegir til að kaupa skafmiða en þeir sem eru einhleypir, fráskildir eða hafa misst maka sinn.

Þátttakendur voru einnig spurðir um hversu miklum peningum þeir eyddu venjulega í hvert skipti sem þeir keyptu skafmiða. Að meðaltali eyddu þeir um 308 (sf = 322 kr.) krónum. Dreifing var jákvætt skekkt og því gefur miðgildi nákvæmari mynd af meðalgildi en meðaltal. Miðgildi reyndist vera 200 kr.

2.3.4 Skafmiðar á erlendum vefsíðum

Aðeins reyndist 0,1% (n = 2) landsmanna hafa keypt skafmiða á erlendum vefsíðum á undanförunum 12 mánuðum fyrir könnun (sjá töflu 6). Ekki var því unnt að greina frekar spurningar um kaup á skafmiðum á Netinu.

2.3.5 Spilakassar

Alls höfðu um 9,5% landsmanna spilað í spilakassa á undanförunum 12 mánuðum fyrir könnun (sjá nánar töflu 5 og skiptingu eftir baksviðsbreytum í töflu E í viðauka 1). Kyn, menntun, aldur, hjúskaparstaða og fjölskyldutekjur höfðu tengsl við þátttöku í spilakössum. Þeir sem höfðu spilað í spilakassa á síðustu 12 mánuðum voru marktækt oftar karlmenn, á aldrinum 18–25 ára, einhleypir með lágar fjölskyldutekjur. Þeir sem eru með háskólamenntun spila síður í spilakössum en þeir sem hafa grunn- eða framhaldsskólamenntun.

Þátttakendur voru spurðir um hversu miklum peningum þeir eyddu venjulega í hvert skipti sem þeir spiluðu í spilakassa. Að meðaltali eyddu þeir um 1.026 (sf = 4.264 kr.) krónum í hvert sinn. Dreifing var jákvætt skekkt og því gefur miðgildi nákvæmari mynd af meðalgildi en meðaltal. Miðgildi reyndist vera 300 kr.

Þátttakendur voru einnig beðnir um að áætla hversu lengi þeir spiluðu í hvert sinn í spilakössum. Að meðaltali voru það u.þ.b. 17 mínútur (sf = 48,04). Dreifing var jákvætt skekkt og því gefur miðgildi nákvæmari mynd af meðalgildi en meðaltal. Miðgildi reyndist vera níu mínútur.

Kannað var hvar fólk spilaði helst í spilakössum. Spurt var þriggja spurninga: (1) um spilakassa í söluturnum, á bensínstöðvum, skyndibitastöðum eða myndbandaleigum (svokallaðir Lukkuskjái), (2) um spilakassa í spilasölum (Gullnáma eða Gullregn) og (3) um spilakassa á vínveitingastöðum (krám, veitingahúsum (Íslandsspil og HHÍ)). Flestir reyndust spila í spilakössum í söluturnum, á bensínstöðvum, skyndibitastöðum eða myndbandaleigum, eða tæplega 90% þátttakenda. Til samanburðar spiluðu 20% á vínveitingastöðum og rúmlega 21% í spilasölum. Nánari greiningu á tíðni á hverjum stað má sjá í töflu 8.

Tafla 8. Tíðni þátttöku í spilakössum eftir staðsetningu

Staðsetning spilakassa	Aldrei	Sjaldnar en mánaðarlega	Mánaðarlega	Vikulega eða oftar
	%	%	%	%
Söluturnar, myndbandaleigur, bensínstöðvar, skyndibitastaðir (Lukkuskjái)	10,2	72,1	13,8	3,9
Spilasalir	78,8	16,7	3,3	1,2
Vínveitingastaðir	80,0	16,3	3,1	0,6

2.3.6 Þátttaka í spilakössum á erlendum vefsíðum

Aðeins 0,7% (n = 12) landsmanna sögðust hafa spilað í spilakassa á erlendum vefsíðum (sjá nánar töflu 6). Ekki reyndist því unnt að gera frekari tölfræðigreiningu á spurningum um spilakassa á erlendum vefsíðum þar sem aðeins tólf þátttakendur svöruðu þeim spurningum. Þó má nefna að þátttakendur eyddu venjulega á bilinu 400 kr. til 40 þúsund kr. þegar þeir spiluðu í spilakassa á Netinu en dreifing var verulega skekkt. Því má telja að miðgildi gefi betri mynd af eyðslu. Miðgildið var 1.500 kr. Flestir spiluðu í heimahúsi (n = 7) en þrír spiluðu helst á kaffihúsi eða vínveitingastað. Þátttakendur spiluðu helst á kvöldin (n = 9).

2.3.7 Lagt undir í spilum

Alls höfðu 12% Íslendinga lagt peninga undir í spilum undanfarna 12 mánuði fyrir könnun. Þátttaka í póker var mun meiri (11,9%) en í öðrum tegundum af borðspilum (0,5%) eins og bridds eða vist (sjá nánar töflu 5). Einungis 0,1% hafði lagt fé undir bæði í póker og öðrum borðspilum á undanförunum 12 mánuðum. Einnig var kannað hversu hátt hlutfall af pókerspilurum spilaði póker á spil, mótapóker og netpóker.

Alls spilaði tæplega 1% allar þessar þrjár tegundir, 0,6% spiluðu bæði póker á spil í heimahúsum og mótapóker og 1,6% landsmanna lögðu fé undir í póker á spil og í netpóker.

2.3.7.1 *Póker á spil*

Þátttaka í póker var greind eftir baksviðsbreytum (sjá nánar töflu E í viðauka 1). Allar baksviðsbreytur höfðu tengsl við þátttöku í póker. Þeir sem höfðu lagt fé undir í póker á síðustu 12 mánuðum voru að langmestu leyti karlar, á aldrinum 18–40 ára, einhleyfir og annaðhvort með tiltölulega lágar eða mjög háar fjölskyldutekjur. Þeir sem voru með framhalds- eða háskólamenntun spiluðu síður póker upp á peninga en þeir sem voru aðeins með grunnskólamenntun.

Þátttakendur voru spurðir um hversu miklum peningum þeir eyddu venjulega í hvert skipti sem þeir spiluðu póker á spil. Að meðaltali eyddu þeir um 3.268 kr. (sf = 6.661 kr.) í hvert sinn. Dreifing var jákvætt skekkt og því gefur miðgildi nákvæmari mynd af meðalgildi en meðaltal. Miðgildi reyndist vera 2.000 kr.

Þátttakendur voru einnig beðnir um að áætla hversu lengi þeir spiluðu póker í hvert sinn. Meðaltalið reyndist vera u.þ.b. fjórar klst. og 32 mínútur (sf = 2 klst. og 54 mín.). Dreifing var jákvætt skekkt og því gefur miðgildi nákvæmari mynd af meðalgildi en meðaltal. Miðgildi reyndist vera fjórar klst.

Pókerspilarar voru einnig spurðir hvar þeir spiluðu helst og á hvaða tíma sólarhringsins. Langflestir spiluðu heima hjá sér (87%) en einhverjir annaðhvort á vinnustað, í skóla (4,7%) eða á kaffihúsum og vínveitingastöðum (2,0%). Þegar spurt var á hvaða tíma sólarhrings pókerspilarar spiluðu kom í ljós að langflestir voru að á kvöldin (92,6%) en um 3,5% að nóttu til.

2.3.7.2 *Mótapóker*

Greind var þátttaka í skipulögðum pókermótum eftir baksviðsbreytum (sjá nánar töflu E í viðauka 1). Kyn, menntun og aldur höfðu tengsl við þátttöku í mótapóker. Þeir sem höfðu lagt fé undir í mótapóker á síðustu 12 mánuðum voru að langmestu leyti karlar, á aldrinum 18–25 ára, með grunnskólapróf einvörðungu að baki.

Þátttakendur voru spurðir hversu miklum peningum þeir eyddu venjulega í hvert skipti sem þeir spiluðu mótapóker. Að meðaltali eyddu þeir um 9.034 (sf = 19.793 kr.) krónum í hvert skipti sem þeir tóku þátt í mótum. Dreifing var jákvætt skekkt og því gefur miðgildi nákvæmari mynd af meðalgildi en meðaltal. Miðgildi reyndist vera 5.000 kr.

Þátttakendur voru einnig beðnir að áætla hversu lengi þeir spiluðu í hvert sinn sem þeir spiluðu í pókermótum. Að meðaltali spiluðu þeir í u.þ.b. fimm klst. og 16 mínútur (sf = 3 klst. og 39 mín.). Dreifing var jákvætt skekkt og reyndist miðgildi vera fjórar klst. og 44 mínútur.

2.3.7.3 Netpóker

Alls höfðu 2,6% landsmanna lagt peninga undir í netpóker á undanförunum 12 mánuðum fyrir könnun (sjá nánar töflu 6). Gerð var greining á þátttöku í netpóker eftir baksviðsbreytum (sjá nánar töflu E í viðauka 1). Kyn, menntun, aldur og fjölskyldutekjur höfðu marktæk tengsl við þátttöku í netpóker. Þeir sem höfðu lagt fé undir á síðustu 12 mánuðum voru nánast eingöngu karlmenn, þeir voru líklegri til að vera á aldrinum 18–25 ára en í öðrum aldurshópum og jafnframt einhleypir. Þá höfðu hlutfallslega fleiri á meðal netpókerspilara ekki lokið neinni menntun eftir grunnskóla. Tengsl við fjölskyldutekjur benda til að hlutfallslega fleiri á meðal þeirra sem hafa lægstu og hæstu tekjurnar spili netpóker en meðal hinna sem hafa tekjur í meðallagi.

Þátttakendur voru spurðir hversu miklum peningum þeir eyddu venjulega í hvert skipti sem þeir spiluðu netpóker. Að meðaltali eyddu þeir um 7.695 kr. (sf = 26.272 kr.) í hvert sinn sem þeir spiluðu. Dreifing var til muna jákvætt skekkt. Því var miðgildi reiknað og reyndist vera 1.891 kr.

Þátttakendur voru einnig beðnir um að áætla hversu lengi þeir spiluðu netpóker í hvert skipti. Að meðaltali spiluðu þeir í u.þ.b. fjórar klst. og tíu mínútur (sf = 5 klst. og 12 mín.). Jákvæð skekkja var í dreifingu gilda og reyndist miðgildi vera þrjár klst. og tíu mínútur.

Netpókerspilurar voru einnig spurðir hvar þeir spili helst og á hvaða tíma sólarhrings. Langflestir spila netpóker á heimili (83,5%) en einhverjir spila annaðhvort á vinnustað, í skóla (4,7%) eða á kaffihúsum og vínveitingastöðum (2,4%). Þegar spurt var á hvaða tíma sólarhringsins pókerspilurar spili helst kom í ljós að langflestir gera það á kvöldin (62,9%) en tæplega 9% á næturnar. Tæplega 20% sögðu að það væriengin regla á því hvenær sólarhringsins þeir spila.

Pókerspilurar voru einnig spurðir á hversu mörgum borðum þeir spili samtímis og hvort þeir hafi tekið þátt í skipulögðum mótum á Netinu. Í ljós kom að tæplega helmingur spilar á fleiri en einu borði samtímis og flestir (81%) höfðu tekið þátt í skipulögðum pókermótum á Netinu.

Að síðustu var spurt á hvaða vefsíðum netpókerspilurar spili helst. Flestir eru á pokerstars.com (45%), fulltilltpoker.com (28%) og betsson.com (21%). Einnig eru eftirfarandi síður nefndar: partypoker.com, everestpoker.com og pokerhills.com.

2.3.7.4 *Bridds, vist eða önnur borðspil*

Aðeins 0,5% (n = 10) svarenda höfðu lagt peninga undir í bridds, vist eða öðrum borðspilum á undanförunum 12 mánuðum fyrir könnun (sjá nánar töflu 5). Þátttakendur voru spurðir hversu miklum peningum þeir eyddu venjulega í hvert skipti. Að meðaltali eyddu þeir sem leggja fé undir í bridds eða öðrum borðspilum um 929 (sf = 556 kr.) krónum í hvert skipti. Ekki var unnt að gera nánari greiningar á bridds, vist eða öðrum borðspilum þar sem of fáir leggja fé undir í þeim.

2.3.8 *Getraunir (1x2)*

Alls höfðu 7,7% Íslendinga tekið þátt í getraunum (1x2) undanfarna 12 mánuði fyrir könnun. Flestir keyptu getraunaseðla í verslunum, söluturnum o.s.frv. (5,8%) en 2,9% keyptu seðla á Netinu (sjá nánar töflu 5). Kannað var hversu hátt hlutfall af getraunaspilurum keypti bæði seðla á almennum sölustöðum og á Netinu. Alls keypti 1,0% getraunaseðla á báðum stöðum.

2.3.8.1 *Getraunaseðlar keyptir á almennum sölustöðum*

Gerð var greining á þátttöku í getraunum þar sem getraunaseðlar voru keyptir í verslunum o.s.frv. eftir baksviðsbreytum (sjá nánar töflu F í viðauka 1). Kyn, menntun og búseta höfðu marktæk tengsl við þátttöku í getraunum. Þeir sem höfðu keypt getraunaseðla á síðustu 12 mánuðum voru aðallega karlmenn með grunn- eða framhaldsskólamenntun. Einnig reyndust þeir sem búa á landsbyggðinni frekar kaupa getraunaseðla en þeir sem eru búsettir í höfuðborginni eða nágrenni hennar.

Þátttakendur voru spurðir hversu miklum peningum þeir eyddu venjulega í hvert skipti sem þeir keyptu getraunaseðla á almennum sölustöðum. Að meðaltali eyddu getraunaspilarar um 1.144 (sf = 1.558 kr.) krónum í hvert sinn sem þeir spiluðu. Dreifing var jákvætt skekkt og var miðgildi 800 kr.

2.3.8.2 *Getraunaseðlar keyptir á vefsíðu Íslenskra getrauna*

Gerð var greining á þátttöku í getraunum þar sem getraunaseðlar voru keyptir á vefsíðu Íslenskra getrauna eftir baksviðsbreytum (sjá nánar töflu F í viðauka 1). Kyn og aldur höfðu marktæk tengsl við þátttöku í getraunum á Netinu. Þeir sem höfðu keypt getraunaseðla á síðu Íslenskra getrauna á síðustu 12 mánuðum voru marktækt oftast karlmenn, á aldrinum 26–40 ára.

Þátttakendur voru spurðir hversu miklum peningum þeir eyddu venjulega í hvert skipti sem þeir keyptu getraunaseðla á Netinu. Að meðaltali var eyðslan um 1.426 (sf = 2.553 kr.) krónur í hvert sinn. Miðgildi reyndist vera 643 kr.

Þeir sem keyptu getraunaseðla á vefsíðu Íslenskra getrauna voru einnig spurðir hvar þeir voru staddir þegar viðskiptin fóru fram og á hvaða tíma sólarhrings það var. Langflestir keyptu getraunaseðla á heimili (86,9%) en einhverjir keyptu þá á meðan þeir voru í vinnu eða skóla (5,5). Þegar spurt var á hvaða tíma sólarhrings netgetraunaspilarar spiluðu helst kom í ljós að langflestir keyptu seðla á kvöldin, frá kl. 18.00 til 24.00 (37,6%) eða eftir hádegi, frá 12.00 til 18.00 (29,9%). Rúmlega 10% sögðust kaupa getraunaseðla á morgnana og um 16% á öllum tímum sólarhrings.

2.3.9 Lengjan

Alls höfðu 4,8% landsmanna spilað á Lengjunni undanfarna 12 mánuði fyrir könnun. Flestir keyptu getraunaseðla í verslunum og á öðrum sölustöðum (3,3%) en 2,2% keyptu á Netinu (sjá nánar töflu 5). Einnig var kannað hversu hátt hlutfall keypti bæði á almennum sölustöðum og á Netinu. Alls keyptu 0,6% landsmanna getraunaseðla í Lengjunni á báðum stöðum.

2.3.9.1 Getraunaseðlar í Lengjunni keyptir á almennum sölustöðum

Gerð var greining á þátttöku í Lengjunni þar sem getraunaseðlar voru keyptir á almennum sölustöðum eftir baksviðsbreytum (sjá nánar töflu F í viðauka 1). Kyn, aldur og búseta höfðu marktæk tengsl við þátttöku. Þeir sem höfðu keypt getraunaseðla á síðustu 12 mánuðum voru helst karlar á aldrinum 18–40 ára. Einnig reyndust þeir sem búa á landsbyggðinni spila hlutfallslega oftast en þeir sem eru búsettir í höfuðborginni eða nágrenni.

Að meðaltali eyddu Lengjuspilarar um 1.004 (sf = 1.062 kr.) krónum í hvert sinn sem þeir spiluðu. Dreifing var nokkuð normaldreifð, enda var miðgildið 1000 kr.

2.3.9.2 Getraunaseðlar í Lengjunni keyptir á vefsíðu Íslenskra getrauna

Gerð var greining á þátttöku í Lengjunni þar sem getraunaseðlar voru keyptir á vefsíðu Íslenskra getrauna eftir baksviðsbreytum (sjá nánar töflu F í viðauka 1). Kyn og aldur tengdust þátttöku í getraunum á Netinu. Þeir sem höfðu keypt getraunaseðla í Lengjunni á heimasíðu Íslenskra getrauna á síðustu 12 mánuðum voru frekar karlmenn en konur, á aldrinum 18–40 ára.

Þátttakendur voru spurðir um hversu miklum peningum þeir eyddu venjulega í hvert skipti sem þeir keyptu getraunaseðla í Lengjuna á heimasíðu Íslenskra getrauna. Að meðaltali eyddu netlengjuspilarar um 1.297 (sf = 2.563 kr.) krónum í hvert sinn sem þeir spiluðu á Lengjunni á heimasíðu Íslenskra getrauna. Dreifing var jákvætt skekkt og reyndist miðgildi vera 988 kr.

Þeir sem keyptu getraunaseðla í Lengjunni á vefsíðu Íslenskra getrauna voru einnig spurðir hvar þeir voru staddir þegar þeir keyptu rafræna getraunaseðla í Lengjunni og á hvaða tíma sólarhrings. Langflestir keyptu getraunaseðla í Lengjunni á heimili (91,5%) en einhverjir á meðan þeir voru í vinnu eða skóla (5,3%). Þegar spurt var á hvaða tíma sólarhrings seðlar voru keyptir kom í ljós að langflestir keyptu annaðhvort á kvöldin (41,7%) eða eftir hádegi, frá kl. 12.00 til 18.00 (33,4%). Rúmlega 10% sögðust kaupa getraunaseðla á morgnana og um 12% spiluðu á öllum tímum sólarhrings.

2.3.10 Tippað í beinni á Netinu

Alls höfðu 0,7% (n = 12) landsmanna (einungis karlmenn) tippað í beinni á Netinu undanfarna 12 mánuði fyrir könnun (sjá nánar töflu 5). Ekki reyndist unnt að gera frekari tölfræðigreiningar á svo fáum svörum. Þó má nefna að spilarar eyddu að meðaltali um 2.345 kr. (sf = 4.554 kr.) í hvert sinn sem þeir spiluðu. Dreifing var jákvætt skekkt og var miðgildi 1.000 kr.

Þeir sem spiluðu „tippað í beinni“ á vefsíðu Íslenskra getrauna voru einnig spurðir hvar þeir voru staddir þegar þeir tóku þátt og á hvaða tíma sólarhrings. Langflestir spiluðu á heimili sínu (72,6%), eftir hádegi, frá kl. 12.00 til 18.00 (53,2%), eða á kvöldin (27,7%).

2.3.11 Veðjað á úrslit íþróttakappleikja á erlendum vefsíðum

Aðeins 1,0% (n = 19) þátttakenda (einungis karlmenn) hafði veðjað á úrslit íþróttakappleikja á erlendum vefsíðum undanfarna 12 mánuði fyrir könnun (sjá nánar töflu 6). Ekki er unnt að gera frekari tölfræðigreiningar á aðeins 19 svörum. Þó má nefna að þátttakendur eyddu venjulega á bilinu 500 kr. til 5.000 kr. (miðgildi = 1.500). Flestir spiluðu í heimahúsi (n = 15), helst á kvöldin (n = 11) eða eftir hádegi (n = 3).

2.3.12 Bingó

Alls kváðust um 10,3% svarenda hafa spilað í bingói á undanförunum 12 mánuðum fyrir könnun (sjá nánar töflu 5). Þátttaka var greind eftir baksviðsbreytum (sjá nánar töflu E í viðauka 1). Einungis aldur og búseta tengdust bingói. Þeir sem spiluðu bingó á síðustu 12 mánuðum voru marktækt líklegri til að vera á aldrinum 18–40 ára og búa á landsbyggðinni.

Þátttakendur voru einnig spurðir hversu miklum peningum þeir eyddu venjulega í hvert skipti sem þeir spiluðu bingó. Að meðaltali eyddu bingóspilarar um 1.259 (sf = 1.074 kr.) krónum í bingói. Dreifing var jákvætt skekkt og því gefur miðgildi nákvæmari mynd af meðalgildi en meðaltal. Miðgildi reyndist vera 1.000 kr.

2.3.13 Veðjað á eigin frammistöðu í leik eða íþrótt

Alls höfðu um 2,6% landsmanna veðjað á eigin frammistöðu í leik eða íþrótt á undanförunum 12 mánuðum fyrir könnun (sjá nánar töflu 5). Gerð var greining á þátttöku eftir baksviðsbreytum (sjá nánar töflu F í viðauka 1). Kyn og aldur tengdust þátttöku í veðmálum. Þeir sem veðjuðu á eigin frammistöðu í leik eða íþrótt á síðustu 12 mánuðum voru oftast en ekki karlmenn á aldrinum 18–25 ára.

Þátttakendur voru einnig spurðir hversu miklum peningum þeir eyddu venjulega í hvert skipti sem þeir veðjuðu á eigin frammistöðu. Að meðaltali eyddu þeir um 2.728 (sf = 3.637 kr.) krónum. Dreifing var jákvætt skekkt, því gefur miðgildi nákvæmari mynd af meðalgildi en meðaltal og reyndist vera 1.000 kr.

2.3.14 Leynileg spilavíti

Aðeins 1,0% (n = 19) Íslendinga (einungis karlmenn) hafði spilað peningaspil í leynilegum spilavítum hérlendis (sjá nánar töflu 5). Ekki reyndist unnt að gera frekari tölfræðigreiningar á spurningum. Þó má nefna að þátttakendur eyddu venjulega á bilinu 1.000 kr. til 40 þúsund kr. (miðgildi = 5.000 kr.) þegar þeir spiluðu í leynilegum spilavítum.

2.3.15 Önnur peningaspil á erlendum vefsíðum (t.d. 21, rúlletta o.s.frv.)

Einungis 0,7% (n = 13) landsmanna höfðu spilað önnur peningaspil á erlendum vefsíðum undanfarna 12 mánuði fyrir könnun (sjá nánar töflu 6). Ekki reyndist því unnt að gera frekari tölfræðigreiningar á spurningum. Þó má nefna að þátttakendur eyddu venjulega á bilinu 40 kr. til 5.000 kr. Þátttakendur spiluðu helst 21 (blackjack) (n = 5) eða rúllettu (n = 2). Flestir spiluðu heima hjá sér (n = 10) á kvöldin (n = 7). Spurt var um á hvaða vefsíðu var helst spilað og voru þrjár nefndar: betsson.com (n = 8), bet24.com (n = 1) og lotto.dk (n = 1).

2.4 Heiti vefsíðna sem svarendum datt fyrst í hug

Þátttakendur voru beðnir að nefna þá vefsíðu sem þeim datt fyrst í hug þegar þeir hugsuðu um peningaspil á Netinu. Markmiðið með því var að meta hvaða vefsíður væru best þekktar meðal landsmanna. Alls nefndu tæplega 49% (n = 927) vefsíðu og í töflu 9 má sjá hvaða síður voru oftast nefndar.

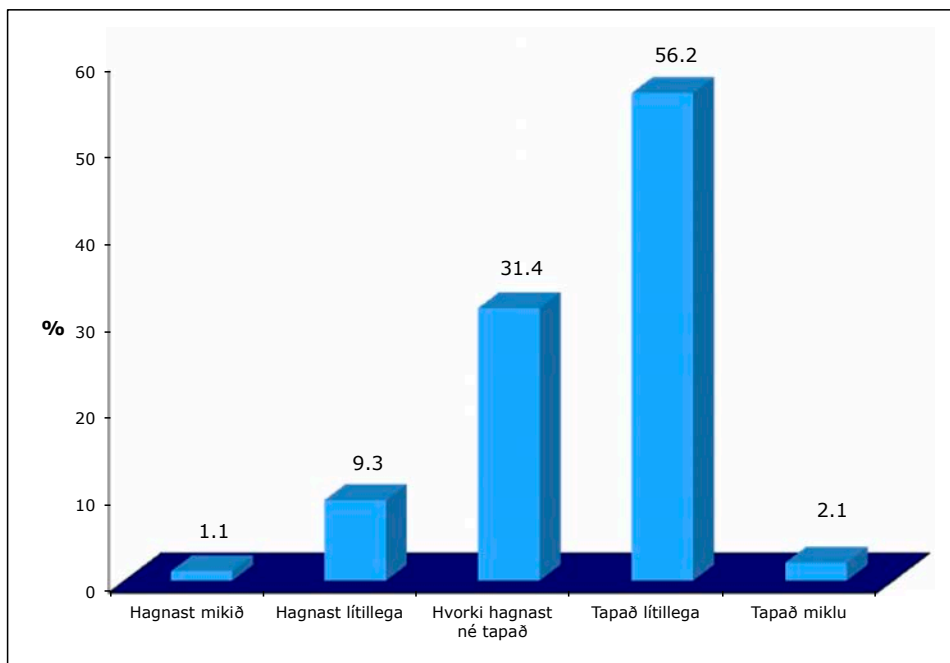
Tafla 9. Algengar vefsíður

Heiti vefsíðna	Fjöldi (n)	Hlutfall (%)
Betsson.com	447	48,3
Lotto.is	157	16,9
Pokerstars.com	93	10,0
Poker.com	54	5,9
Getraunir.is/1x2.is	49	5,3
Fulltiltpoker.com	19	2,0
Betzone.com	18	1,9
Hhi.is	10	1,1
Lengjan.is	10	1,1
Annað	70	7,5
Alls	927	100%

Betsson.com er greinilega sú vefsíða sem flestir þekkja af þeim sem nefndu vefsíðu. Margir þekkja til pókersíðna og athyglisvert er að umtalsverður fjöldi nefnir íslenskar heimasíður eins og lotto.is, getraunir.is og hhi.is. Umtalsverður fjöldi annarra síðna var einnig nefndur. Dæmi um aðrar síður er bet.com, casino.com, partypoker.com, facebook.com, betandwin.com, freeslots.com, ladbrokes.com, pokerplay.com, skypoker.com, bet365.com, pokerstrategy.com og zyenga.com. Einnig var athyglisvert að nokkrir (n = 15) nefndu betware.com. Það er íslenskt fyrirtæki sem þjónustar internetlausnir fyrir peningaspil á Netinu en er ekki vefsíða fyrir spilun.

2.5 Mat á hagnaði eða tapi í peningaspilum

Þátttakendur voru beðnir að leggja mat á hvort þeir hefðu hagnast eða tapað á þátttöku sinni í peningaspilum undanfarna 12 mánuði fyrir könnun. Einnig voru þeir beðnir að áætla hagnað eða tap á sama tíma. Á mynd 2 má sjá niðurstöðuna.

Mynd 2. Mat þátttakenda á því hvort þeir hafi hagnast eða tapað fé í peningaspilum

Flestir þátttakendur telja sig annaðhvort hvorki hafa tapað né hagnast eða tapað lítillega. Fáir hafa tapað miklu eða hagnast mikið.

Þátttakendur voru einnig beðnir að leggja mat á upphæðir um hagnað eða tap undanfarna 12 mánuði. Dreifing breytna var jákvætt skekkt þar sem fáir höfðu annaðhvort hagnast mikið eða tapað stórum upphæðum. Meðaltal, staðalfrávik og miðgildi voru því reiknuð fyrir hagnað og tap.

2.5.1 Hagnaður í peningaspilum undanfarna 12 mánuði

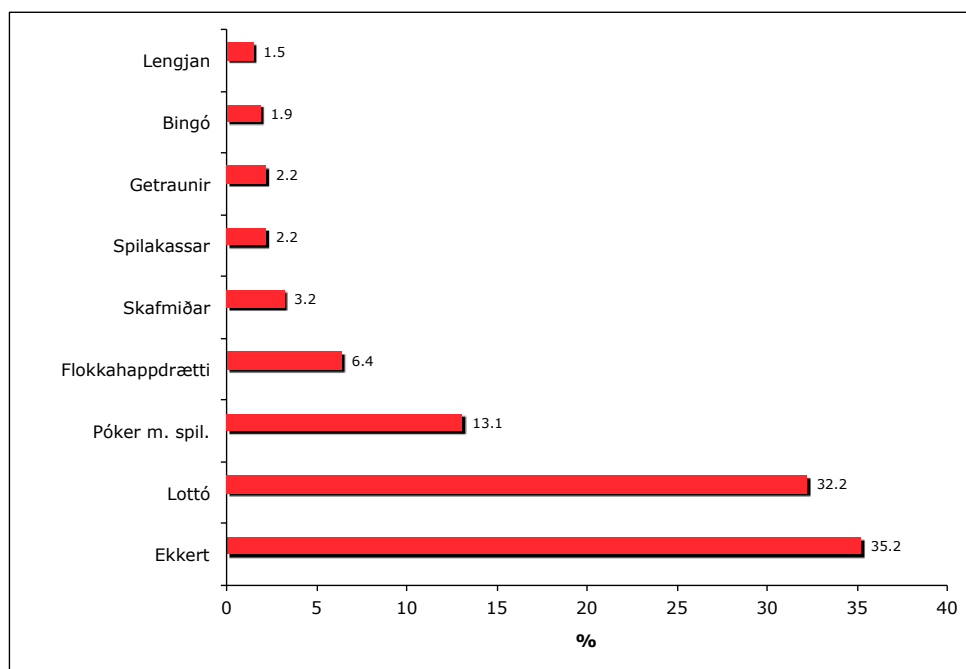
Rúmlega 10% þátttakenda töldu sig hafa hagnast á þátttöku í peningaspilum. Meðalhagnaður þátttakenda var 105.528 kr. (sf = 302.560 kr.). Breytan hagnaður var mjög jákvætt skekkt og frekari athugun sýndi að einn þátttakandi sagðist hafa hagnast um tvær milljónir króna. Því ber að líta frekar til miðgildis hagnaðar og var það 15 þúsund kr. undanfarna 12 mánuði.

2.5.2 Tap í peningaspilum undanfarna 12 mánuði

Rúmlega 52% þátttakenda sögðust hafa tapað á þátttöku sinni í peningaspilum. Meðaltap þeirra var 21.937 kr. (sf = 115.789 kr.). Breytan tap var mjög jákvætt skekkt og frekari athugun sýndi að einn þátttakandi sagðist hafa tapað tveimur og hálfri milljón kr. á síðastliðnu ári. Því ber að líta frekar til miðgildis fyrir tap og var það 10 þúsund kr.

2.6 Hvaða peningaspil er í mestu uppáhaldi hjá þér?

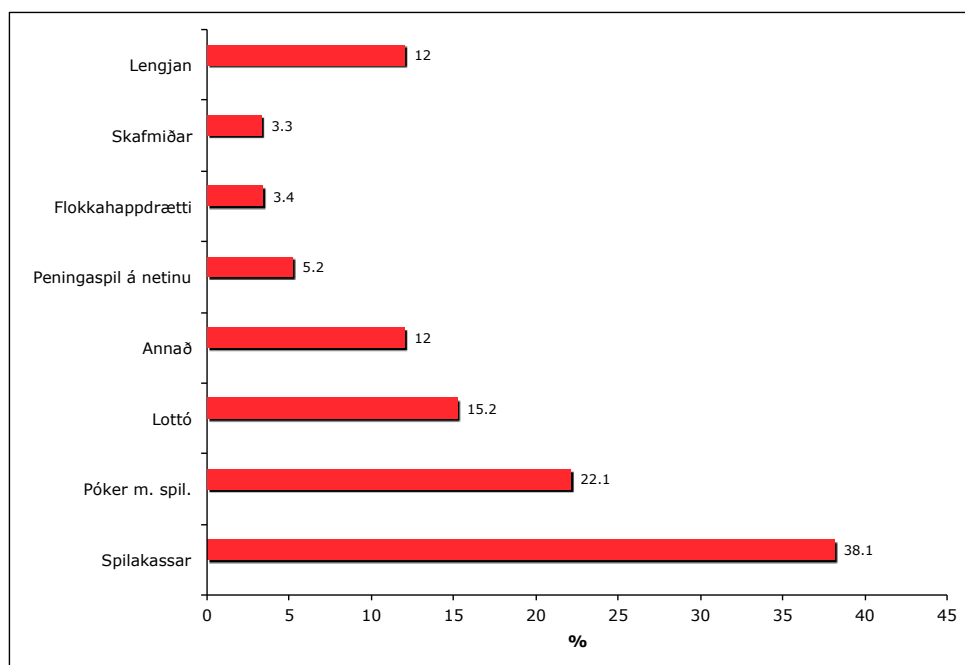
Þátttakendur sem höfðu spilað einhver peningaspil á undanförunum 12 mánuðum voru spurðir hvaða spil væri í mestu uppáhaldi hjá þeim. Niðurstöðurnar má sjá á mynd 3. Um helmingur þátttakenda átti sér ekkert uppáhaldsspil en þau spil sem oftast voru nefnd voru Lottó, póker og flokkahappdrætti.

Mynd 3. Peningaspil sem nefnd voru sem uppáhaldsspil

2.7 Hvaða peningaspil, ef eitthvert, veldur þér helst vanlíðan?

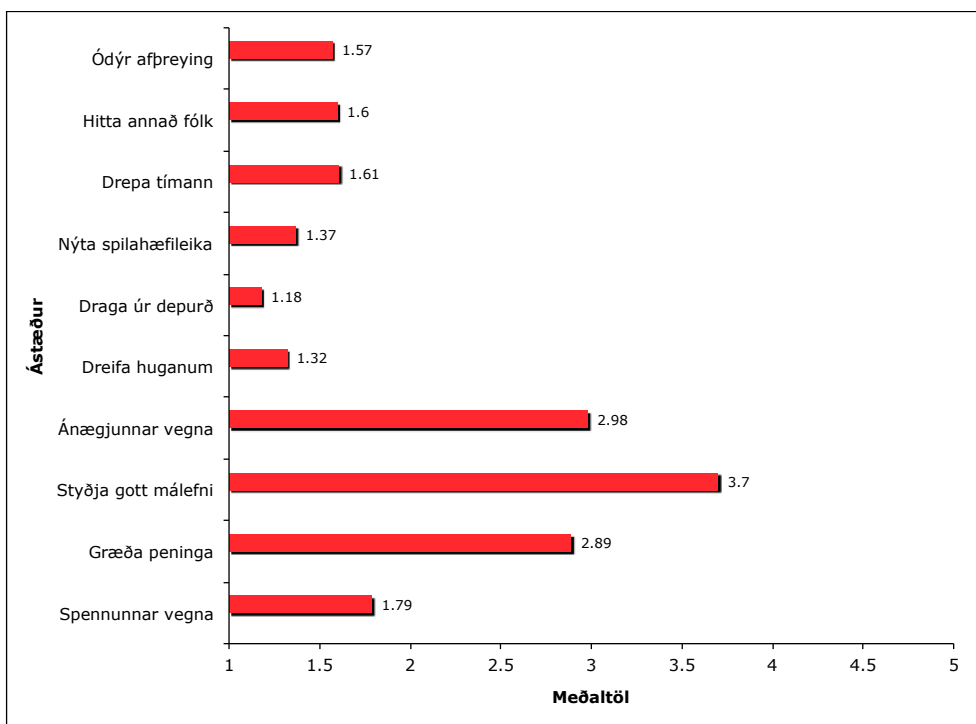
Þátttakendur sem höfðu spilað peningaspil undanfarna 12 mánuði voru einnig beðnir að nefna hvaða spil, ef eitthvert, ylli þeim helst vanlíðan (t.d. kvíða, depurð eða streitu). Tæplega 94% af svarendum sögðu að ekkert peningaspil ylli þeim vanlíðan og um 1,6% svöruðu ekki spurningunni. Aðeins 84 þátttakendur svöruðu þessari spurningu. Til að skoða þau spil sem oftast voru nefnd var aðeins reiknað hlutfall fyrir þá sem nefndu einhver peningaspil. Taka þarf niðurstöðum með þeim fyrirvara að hlutfall endurspeglar ekki hlutfall af öllu úrtakinu heldur aðeins meðal þeirra áttatíu og fjögurra sem töldu sig líða fyrir spilamennsku sína. Niðurstöður má sjá á mynd 4 en þar kemur fram að rúmlega þriðjungur nefnir spilakassa og um 22% póker.

Mynd 4. Peningaspil sem nefnd voru sem orsök vanlíðunar hjá þátttakendum

2.8 Ástæður fyrir þátttöku í peningaspilum

Í faraldsfræðilegum rannsóknum er mikilvægt að kanna af hverju fólk spilar í peningaspilum. Í þessari rannsókn voru þátttakendur sem höfðu spilað peningaspil á undanförunum 12 mánuðum beðnir að taka afstöðu til tíu mismunandi ástæðna fyrir þátttöku sinni í peningaspilum. Hverri spurningu svöruðu þátttakendur á fimm punkta stíku hversu lítilvægar eða mikilvægar þeir töldu ástæður vera fyrir þátttöku sinni (sjá spurningu nr. 38 í spurningalista í viðauka 2). Meðaltöl má sjá á mynd 5.

Mynd 5. Ástæður fyrir þátttöku í peningaspilum

Almennt séð virðast þátttakendur helst spila peningaspil til að styrkja gott málefni en einnig spilar fólk ánægjunnar vegna eða til að græða peninga.

3. Spilafíkn

3.1 Algengi spilafíknar árið 2011

Þeir sem höfðu spilað í a.m.k. einu peningaspili á síðustu 12 mánuðum svöruðu níu atriða matskvarða er nefnist „Problem Gambling Severity Index“ (PGSI) er metur alvarleika spilavanda. Í töflu 10 má sjá niðurstöður mats á algengi spilafíknar meðal þjóðarinnar. Um 5,1% telst vera í dálítilli áhættu með að þróa með sér spilavanda (e. low risk gambling), 1,7% í töluverðri áhættu (e. moderate risk gambling) og 0,8% (0,4–1,3) uppfyllir greiningarskilmerki PGSI fyrir líklega spilafíkn (e. probable pathological gambling).

Tafla 10. Greining spilafíknar fyrir allt úrtakið samkvæmt PGSI

Skor	Greiningarhópur	%	n	Öryggisbil (95%)	
				Lægri mörk	Efri mörk
-	Spila engin peningaspil	24,0	445	22,0	26,0
0	Spila án vandkvæða	68,4	1.292	66,2	70,5
1–2	Lítill hætta á vanda vegna peningaspila	5,1	89	4,2	6,2
3–7	Nokkur hætta á vanda vegna peningaspila	1,7	29	1,2	2,4
8+	Líkleg spilafíkn	0,8	14	0,5	1,4

Algengt er í rannsóknum af þessum toga að hópunum „nokkur hætta á vanda“ og „líkleg spilafíkn“ sé slegið saman í einn hóp um spilavanda. Spilavandi tekur þá til þess hóps sem á í verulegum vandkvæðum vegna þátttöku sinnar í peningaspilum. Algengi spilavanda reyndist vera 2,5% (öryggisbil: 1,9–3,3).

Séu þessar tölur heimfærðar upp á alla landsmenn á aldrinum 18–70 ára (N = 212,585) má halda því fram með 95% öryggi að á bilinu 1.062–2.976 eigi við líklega spilafíkn að stríða. Ef reiknað er fyrir spilavanda (2,5%) má gera ráð fyrir að u.þ.b. 5.314 (öryggisbil: 4.039–7.015) einstaklingar eigi við verulegan vanda að stríða.

Algengt er í rannsóknum af þessu tagi að kanna einnig algengi greiningarhópa spilavanda eingöngu á meðal þeirra sem spila peningaspil. Niðurstöður sýna að 1,1% af þeim sem spila peningaspil uppfyllir greiningarskilyrði PGSI um líklega spilafíkn og 2,2% til viðbótar eiga í verulegum vanda (sjá töflu 11).

Tafla 11. Greining á spilafíkn meðal þeirra sem spiluðu peningaspil undanfarna 12 mánuði samkvæmt PGSI

Skor	Greiningarhópur	%	n	Öryggisbil (95%)	
				Lægri mörk	Efri mörk
0	Spila án vandkvæða	89,9	1.292	88,0	91,0
1-2	Lítill hætta á vanda vegna peningaspila	6,8	89	5,5	8,2
3-7	Nokkur hætta á vanda vegna peningaspila	2,2	29	1,6	3,2
8+	Líkleg spilafíkn	1,1	14	0,7	1,8

Í framhaldi voru tengsl PGSI og baksviðsbreytna könnuð. Eins og sjá má í töflu 12 voru nokkur tengsl milli greiningarhópa PGSI og baksviðsbreytna. Karlar voru mun líklegri til þess en konur að eiga við spilavanda að stríða. Einnig komu í ljós marktæk tengsl greiningarhópa við menntun, aldur og fjölskyldutekjur. Spilavandi er margfalt algengari meðal þeirra sem eru á aldrinum 18–25 ára en þeirra sem eldri eru. Einnig virðist spilavandi vera algengari meðal þeirra sem hafa einungis grunnskólamenntun en hinna sem hafa framhalds- eða háskólamenntun. Enn fremur eru tengsl á milli fjölskyldutekna og spilavanda. Hlutfall spilavanda er hærra meðal þeirra sem eru með undir 400 þúsund kr. í fjölskyldutekjur á mánuði. Engin tengsl voru hins vegar milli búsetu og spilavanda.

Tafla 12. Algengi spilavanda eftir baksviðsbreytum

	Spila ekki	Án vandkvæða	Lítill hættu	Spilavandi	Kíkvæðrat
	%	%	%	%	
Kyn					64,16***
Karlar	22,0	65,6	8,1	4,3	
Konur	26,1	71,1	2,1	0,7	
Menntun					40,83***
Grunnskóli	25,7	61,2	7,7	5,4	
Framhaldsskóli	20,2	72,3	4,9	2,5	
Háskóli	27,8	67,2	4,1	0,9	
Aldurshópar					159,94***
18–25 ára	29,5	48,0	14,9	7,6	
26–40 ára	20,3	72,3	5,2	2,2	
41–55 ára	23,1	73,7	2,0	1,2	
56–70 ára	26,4	71,8	1,3	0,5	
Hjúskaparstaða					52,65^a
Einhleyp(ur)	30,2	55,7	9,0	5,2	
Hjónaband/sambúð	22,3	71,8	4,2	1,7	
Fráskilin(n)	25,4	69,8	3,2	1,6	
Ekill/ekkja	25,0	75,0	0,0	0,0	
Fjölskyldutekjur					45,26***
Undir 250 þús.	30,1	56,6	8,3	5,0	
250–399 þús.	31,1	58,5	6,6	3,8	
400–549 þús.	22,4	70,3	4,5	2,8	
550–milljón	19,2	74,6	4,8	1,3	
Milljón og meira	17,3	75,9	5,3	1,5	
Búseta					6,36
Reykjavík	26,3	65,9	5,6	2,2	
Höfuðborgarsvæði	22,5	70,1	4,1	3,3	
Landsbyggðin	22,5	69,6	5,4	2,4	

* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$; ^a Væntigildi reita í töflu uppfylltu ekki skilyrði marktæktarprófs.

3.2 Tengsl spilavanda og þátttöku í peningaspilum

Tafla 13 sýnir þátttöku í peningaspilum eftir greiningarhópum spilavanda. Þegar þátttaka í öllum peningaspilum er skoðuð kemur ekki á óvart að þeir sem eiga við spilavanda að stríða segjast oftast en aðrir spila einu sinni í viku eða oftast. Þegar þátttaka a.m.k. einu sinni á síðustu 12 mánuðum er skoðuð fyrir mismunandi tegundir peningaspila má sjá að þeir sem eiga í spilavanda spila í meira mæli flest peningaspil en þeir sem spila vandkvæðalaust. Munurinn er mestur þegar um er að ræða spilakassa og póker á spil. Einnig er töluverður munur á hópum þegar notkun skafmiða og getrauna er annars vegar. Athyglisvert er að þeir sem spila vandkvæðalaust spila marktækt meira í flokkahappdrætti en hinir sem eiga við spilavanda að etja.

Í framhaldinu var kannað hvort munur væri á fjölda peningaspila sem þátttakendur spiluðu undanfarna 12 mánuði eftir greiningarhópum spilavanda. Þeir sem spiluðu án vandkvæða spiluðu að meðaltali 1,9 (sf = 1,08) peningaspil, þeir sem voru í litlum vanda að meðaltali 3,5 (sf = 1,69) peningaspil og þeir sem áttu við spilavanda að stríða spiluðu að meðaltali í 5,3 (sf = 2,82) peningaspilum ($F(2, 1418) = 232,478$, $p \leq 0.001$). Munur á hópum var kannaður og reyndist hann marktækur á milli allra hópa.

Tafla 13. Þátttaka í peningaspilum eftir greiningarhópum spilavanda

	Spilar vandkvæðalaust n = 1.291	Lítill áhætta vegna þátttöku n = 89	Spilavandi n = 43	Allir n = 1.423
Heildarþátttaka í peningaspilum***				
Sjaldnar en mánaðarlega	39,5	45,4	17,0	39,2
A.m.k. mánaðarlega	42,4	30,9	31,9	41,2
Vikulega eða oftar	18,1	23,7	51,1	19,6
Eftir tegundum peningaspila				
Lottó á sölustöðum	70,3	61,5	66,0	69,5
Lottó á Netinu	9,5	14,6	12,8	9,9
Lottó í áskrift á Netinu	13,1	9,4	4,3	12,6
Flokkahappdrætti***	40,6	17,7	29,8	38,7
Skafmiðar***	24,0	47,9	59,6	26,8
Skafmiðar á Netinu ^a	0,1	0,0	2,1	0,1
Spilakassar***	8,5	40,6	63,8	12,5
Spilakassar á Netinu ^a	0,1	4,2	14,9	0,8
Póker (á spil)***	10,9	52,1	68,1	15,6
Netpóker ^a	1,6	11,5	36,2	3,4
Mótapóker ^a	0,5	9,4	25,5	1,9
Bridds, vist (önnur borðspil) ^a	0,5	1,0	4,3	0,6
Getraunir (1x2)***	6,2	15,6	31,9	7,7
Getraunir (1x2) á Netinu ^a	2,8	13,5	10,6	3,8
Lengjan ^a	2,7	12,5	31,9	4,4
Lengjan á Netinu ^a	1,7	16,7	8,5	3,0
Tippað í beinni á Netinu ^a	0,4	4,2	4,3	0,8
Íþróttakappleikir á Netinu ^a	0,4	7,3	14,9	1,3
Bingó	13,2	16,7	20,8	13,7
Veðjað á eigin frammistöðu í leik eða íþrótt	2,0	11,5	23,4	3,3
Leynileg spilaviti ^a	0,2	7,3	16,7	1,3
Önnur peningaspil á Netinu ^a	0,2	2,1	17,0	0,5

* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$. ^a Væntigildi reita í töflu uppfylltu ekki skilyrði marktæktarprófs.

3.3 Frekari greining á tengslum baksviðsþátta og þátttöku í peningaspilum við spilavanda

Framangreindar einbreytugreiningar benda til að flestar baksviðsbreytur og reglubundin þátttaka í sumum tegundum peningaspila séu allt hugsanlegir áhættuþættir fyrir spilavanda meðal fullorðinna. Það er hins vegar áhugavert að kanna tengsl þessara breytna við spilavanda eftir að búíð er að stilla af sameiginlega dreifingu breytna. Til dæmis er hugsanlegt að aldur þátttakenda skýri tengsl spilavanda við hjúskaparstöðu þar sem yngstu þátttakendurnir eru líklegastir til að vera einhleypir. Einnig er hugsanlegt að óskýrð samdreifni milli mismunandi tegunda peningaspila hafi áhrif á tengsl þessara breytna við spilavanda, þar sem þeir sem eiga við spilavanda að glíma spila í fleiri tegundum peningaspila en þeir sem spila vandkvæðalaust.

Til að kanna þetta nánar var gerð þrepaskipt fjölbreytu lógistísk aðhvarfsgreining (e. hierarchical loglinear multiple regression) á spilavanda (0 = ekki spilavandi, 1 = spilavandi). Til að stilla af áhrif baksviðsbreytana voru á þrepi 1 settar inn breytur kyn, menntun og aldur. Fjölskyldutekjur voru ekki hafðar með í þessari greiningu þar sem þriðjungur þátttakenda gaf ekki upplýsingar um tekjur sínar. Eftir að búíð er að stilla af áhrif baksviðsbreytana var þátttaka í mismunandi tegundum peningaspila (0 = spila ekki peningaspil, 1 = spila peningaspil) sett inn á þrepi 2.

Þar sem þátttaka í mismunandi tegundum peningaspila á Netinu var lítil voru notaðar samsettar breytur fyrir peningaspil á Netinu, annars vegar breytan „peningaspil á innlendum vefsíðum“ (Lottó á Netinu; Lottó í áskrift; getraunir (1x2) á Netinu og Lengjan á Netinu) og hins vegar „peningaspil á erlendum vefsíðum“ (skafmiðar, spilakassar, netpóker, veðmál um úrslit íþróttakappleikja og önnur peningaspil, t.d. rúlletta, 21 o.s.frv.). Niðurstöður aðhvarfsgreiningar fyrir þær breytur sem höfðu marktæk tengsl við spilavanda eru sýndar í töflu 14.

Tafla 14. Tengsl baksviðsbreytna og þátttöku í peningaspilum við spilavanda (þrepaskipt logistic aðhvarfsgreining)

	B	Wald-próf	Áhættuhlutfall (odds ratio)	Öryggisbil áhættuhlutfalla (odds ratio)
Þrep 1				
Kyn	1,941	17,936**	6,965	2,837–17,100
Aldur	-0,814	19,418**	0,443	0,308–0,636
Menntun	-0,599	7,036**	0,550	0,353–0,855
Þrep 2				
Spilakassar	1,374	9,766**	3,950	1,669–9,348
Póker (á spil)	1,032	4,254*	2,807	1,053–7,483
Peningaspil á erlendum vefsíðum	1,270	6,131**	3,561	1,303–9,731

Líkan fyrir skref 1 ($\chi^2 = 70,589$, $p \leq 0.001$): Líkan fyrir skref 2 ($\chi^2 = 174,119$, $p \leq 0.001$).

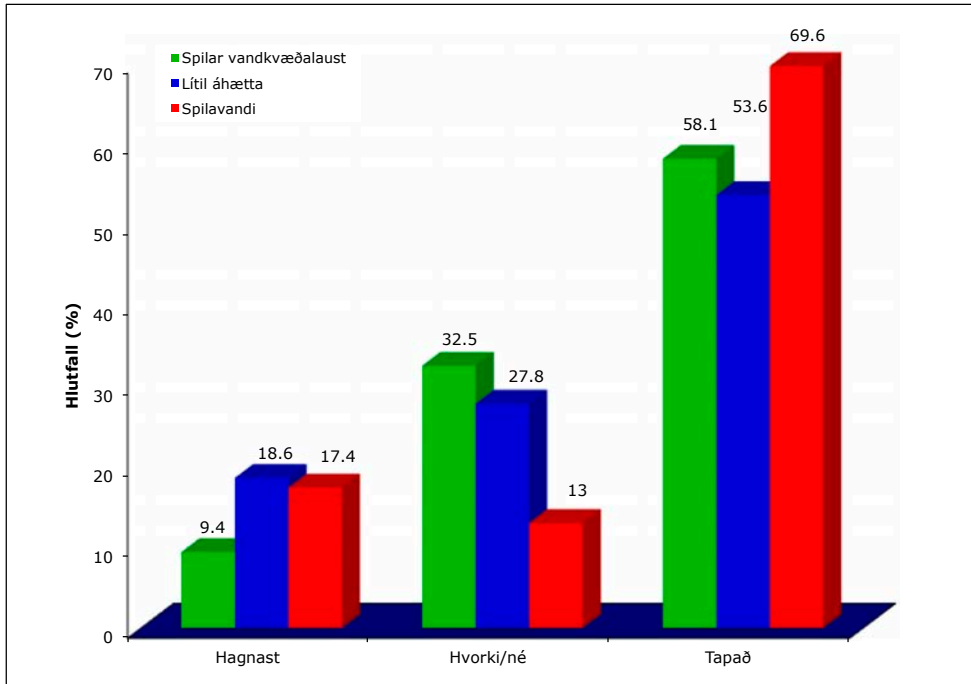
* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$.

n = 1835.

Allar baksviðsbreytur höfðu marktæk tengsl við spilavanda. Niðurstöður sýna að áhættan (e. odds) fyrir greiningu spilavanda er tæplega sjö sinnum meiri fyrir karla en konur. Einnig benda niðurstöður um aldur og menntun til þess að það dragi úr áhættu fyrir greiningu spilavanda eftir því sem fólk er eldra eða hefur meiri menntun (sjá þrep 1 í töflu 14). Athyglisvert var að eftir að búið var að stilla af áhrif baksviðsbreytna og samdreifni milli peningaspila reyndust aðeins tengsl þátttöku í spíla-kössum, póker og peningaspilum á erlendum vefsíðum marktæk fyrir spilavanda (sjá þrep 2 í töflu 14).

3.4 Tengsl spilavanda við eyðslu í peningaspil undanfarna 12 mánuði

Kannað var hvort munur væri á eyðslu í peningaspilum eftir spilavandahópum. Fyrst voru reiknuð tengsl spilavanda við heildarmat á því hvort þátttakendur teldu sig hafa tapað eða hagnast í peningaspilum undanfarna 12 mánuði. Síðan var kannað hvort munur væri á milli spilavandahópa á upphæðum (miðgildum) sem fólk hafði annaðhvort grætt eða tapað í spilum. Að síðustu voru reiknuð tengsl á milli meðal-eyðslu í hvert spil annars vegar og spilavanda hins vegar. Mynd 6 sýnir hlutfall þeirra sem höfðu hagnast eða tapað í peningaspilum undanfarna 12 mánuði áður en könnunin var gerð.

Mynd 6. Spilavandahópar. Hagnaður eða tap. Hlutfallstölur

Tengsl spilavanda og heildarmats á hagnaði eða tapi voru marktæk ($\chi^2(4, N = 1.393) = 16,66, p \leq 0,01$). Fáir þeirra sem spila vandkvæðalaust telja sig hafa hagnast, flestir eru annaðhvort á sléttu eða hafa tapað fé. Á meðal þeirra sem eiga við spilavanda að glíma telur tæplega fimmtungur sig hafa hagnast en rúmlega tveir þriðju þeirra telja sig þó hafa tapað á þátttöku sinni.

Í framhaldi var athugað hvort munur væri á þeim upphæðum sem spilavandahópar höfðu hagnast um eða tapað undanfarna 12 mánuði (sjá töflu 15). Einungis eru birt miðgildi fyrir upphæðir þar sem dreifing beggja breytna (hagnaður/tap) var mjög skekkt og jaðargildi mjög há. Ekki er lagt mat á hvort munur er marktækur eða ekki.

Tafla 15. Upphæðir sem fólk segist hafa tapað eða unnið í peningaspilum eftir spilavandahópum

Greiningarhópur	Hagnast í peningaspilum	Tapað í peningaspilum
	Miðgildi	Miðgildi
Spila án vandkvæða	14.624	9.446
Lítill hætta á vanda vegna peningaspila	10.000	10.000
Spilavandi	53.984	30.000

Þeir sem eiga við spilavanda að stríða telja að þeir hafi hagnast um og tapað umtalsvert hærri fjárhæðum en þeir sem eiga við lítinn vanda að stríða eða spila vandkvæðalaust.

Að síðustu var reiknuð meðaleyðsla í mismunandi tegundir peningaspila eftir greiningarhópum. Fyrir margar tegundir voru of fáir með spilavanda til að hægt væri að reikna meðaltöl. Tafla 16 sýnir meðaleyðslu í þau peningaspil sem hægt var að reikna fyrir eftir spilavandahópum. Þeir sem eiga í vanda eyddu marktækt meira fé í spilakassa, póker og Lottó en þeir sem spila án vandkvæða.

Tafla 16. Meðaleyðsla í peningaspilum eftir greiningarhópum spilavanda

Tegund peningaspila	Spilar vandkvæðalaust		Lítill áhætta		Spilavandi	
	M	(SF)	M	(SF)	M	(SF)
Lottó á sölustöðum*	967 kr.	(690)	1.061 kr.	(694)	1.398 kr.	(1.857)
Flokkahappdrætti	2.643 kr.	(4.242)	2.552 kr.	(2.124)	5.034 kr.	(6.559)
Skafmiðar	296 kr.	(307)	284 kr.	(288)	492 kr.	(590)
Spilakassar***	519 kr.	(884)	521 kr.	(835)	4.792 kr.	(11.739)
Póker (á spil)***	2.151 kr.	(1.636)	2.891 kr.	(2.145)	8.576 kr.	(16.203)
Netpóker	2.193 kr.	(2.050)	1.666 kr.	(1.553)	18.149 kr.	(43.256)
Getraunir (1x2)	924 kr.	(814)	1.160 kr.	(1.292)	2.494 kr.	(3.661)
Lengjan	646 kr.	(327)	1.097 kr.	(2.255)	739 kr.	(747)
Bingó	1.225 kr.	(941)	1.563 kr.	(1.846)	1.211 kr.	(1.495)
Veðjað á eigin frammistöðu í leik eða íþrótt	2.503 kr.	(2.416)	2.736 kr.	(2.493)	3.329 kr.	(6.621)

* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$.

3.5 Tengsl greiningarflokka spilavanda við ýmsar spurningar

Þátttakendur voru spurðir eftirfarandi þriggja spurninga:

1. Hefur þú á síðastliðnum 12 mánuðum fundið fyrir mikilli depurð eða þunglyndi í a.m.k. tvær vikur samfleytt?
2. Hefur þú spilað peningaspil á meðan þú varst drukkin(n) eða undir áhrifum vímuefna á síðustu 12 mánuðum?
3. Hefur þú fundið fyrir sterkri löngun til að spila peningaspil þegar mikið hefur gengið á í lífi þínu síðustu 12 mánuði?

Niðurstöður voru reiknaðar eftir spilavandahópum og má sjá í töflu 17. Þeir sem áttu í vanda vegna peningaspila voru líklegri en aðrir hópar til að hafa fundið fyrir depurð eða þunglyndi í a.m.k. tvær vikur undanfarna 12 mánuði fyrir könnun. Einnig voru þeir líklegri en aðrir hópar til að hafa spilað drukknir eða undir áhrifum vímuefna.

Tafla 17. Tengsl spilavanda við ýmsar spurningar

	Spilar ekki peningaspil	Spilar vandkvæðalaust	Lítill áhætta vegna þátttöku	Spilavandi
1. Depurð eða þunglyndi í a.m.k. tvær vikur. ^{***}	11,4%	9,3%	12,5%	29,8%
2. Spilað drukkin(n) eða undir áhrifum vímuefna. ^{***}	#	8,2%	44,8%	59,6%
3. Löngun til að spila peningaspil þegar mikið gekk á í lífinu. ^a	#	0,8%	2,1%	27,7%

^{***} $p \leq 0.001$.

^a Fjöldi í reitum uppfyllti ekki skilyrði marktæktarprófs.

Þeir sem spiluðu ekki peningaspil undanfarna 12 mánuði voru ekki spurðir þessarar spurningar.

3.6 Spilavandi hjá fjölskyldu, vinum eða vinnufélögum

Þátttakendur voru spurðir hvort einhver eða einhverjir sem tengjast þeim fjölskyldu eða vinaböndum hefðu átt við spilavanda að stríða að þeirra mati á síðustu 12 mánuðum fyrir könnun. Alls töldu 13,2% þátttakenda að svo væri og reyndist enginn munur vera á hlutfalli karla og kvenna. Athyglisvert er hversu margir telja sig þekkja fólk sem stríðir við spilavanda en hlutfallið er um fimm sinnum hærra en algengi spilavanda var í þessari könnun. Líklega er um ofmat að ræða. Athyglisvert er í því samhengi að skoða hver tengsl svarenda voru við þá sem þeir töldu vera í vanda (sjá töflu 18).

Tafla 18. Tengsl svarenda við fólk sem það telur í spilavanda

Tengsl við svarendur	Fjöldi	Hlutfall %
Maki (sambýlismaður/-kona)	8	3,4
Foreldri	12	5,0
Systkini	27	11,5
Barn (eigið barn eða fósturbarn)	5	2,1
Önnur skyldmenni	70	29,2
Vinur eða vinkona	107	44,7
Vinnufélagi	10	4,1
Allir	240	100%

Eins og sjá má í töflu 18 voru vinir/vinkonur eða önnur skyldmenni oftast nefnd með hugsanlegan spilavanda. Þeir sem standa fólki næst, þ.e. makar, börn, foreldrar eða systkini, voru mun sjaldnar nefndir en það bendir til að huglægt mat fólks á spila-mennsku fjarskyldra ættingja eða vina sé ekki áreiðanlegt mat á spilavanda.

4. Mat á viðhorfum fólks til peningaspila

Athyglisvert er að þrátt fyrir miklar deilur og umræðu um framboð peningaspila í ýmsum löndum er lítið um mælingar á viðhorfum almennings til þessara mála. Þær rannsóknir sem gerðar hafa verið á viðhorfum erlendis hafa í megindráttum beinst að ákveðnum peningaspilum eða viðhorfum til þeirra sem þau spila (sjá nánar, Orford o.fl., 2009).

Viðhorf almennings til peningaspila hafa einnig lítið verið könnuð hér á landi. Í rannsókn IGM-Gallup árið 2000 var spurt tveggja almennra spurninga um viðhorf til löglegra happdrætta. Annars vegar var spurt hvort áhrif löglegra happdrætta, sem leyfð eru víða um heiminn, væru góð eða slæm fyrir samfélagið og hins vegar var spurt sérstaklega um áhrif löglegra íslenskra happdrætta á íslenskt samfélag. Niðurstöður bentu til að um 38% þjóðarinnar teldu að starfsemi löglegra happdrætta almennt hefði góð áhrif og tæplega helmingur (49%) taldi að starfsemi löglegra happdrætta á Íslandi hefði góð áhrif á íslenskt samfélag. Í faraldsfræðilegri rannsókn sem gerð var árið 2007 voru viðhorf til ánetjunarhættu mismunandi tegunda spila könnuð (Daníel Þór Ólason, 2008). Niðurstöður bentu til að peningaspil eins og spilakassar, póker og netspil væru álitin fela í sér mesta ánetjunarhættu en spil eins og flokkahappdrætti og Lottó einna minnsta.

Gallinn við þessar mælingar er að þær eru annaðhvort mjög almennar (IMG-Gallup, 2000) eða mjög sértækar (Daníel Þór Ólason, 2008) og því ekki líklegar til að meta mismunandi viðhorf fólks til þátttöku í peningaspilum. Gera má ráð fyrir að almennar skoðanir fólks á peningaspilum dragi m.a. dóm af viðhorfum þess til áhrifa peningaspila á einstaklinga, fjölskyldu og samfélag. Einnig kann fólk að hafa mismunandi skoðanir á rétti einstaklinga til að spila peningaspil og ráða hvernig þeir spila. Loks má einnig reikna með að fólk kunni að hafa skoðanir á því hvernig skuli staðið að löggjöf um peningaspil. Því væri æskilegt að meta með nákvæmari hætti viðhorf fólks til þessara ólíku þátta.

Þetta var gert í þessari könnun. Notuð var íslensk þýðing á viðhorfskvarða er nefnist „The Attitudes Towards Gambling Scale“ (ATGS- Orford, Griffiths, Wardle, Sproston og Erens, 2009). Leggja ber áherslu á að viðhorfakvarðinn metur almenn viðhorf til peningaspila og er ekki gerður greinarmunur á mismunandi tegundum spila eða hvort peningaspil eru lögleg eða ólögleg. Þátttakendur fengu í upphafi könnunar eftirfarandi skilgreiningu á peningaspilum: „Með orðinu peningaspil er ég að tala um öll spil, leiki eða happdrætti þar sem hægt er að vinna eða tapa peningum og tilviljun ræður miklu eða öllu um niðurstöðuna.“ Í framhaldinu voru þátttakendur spurðir um eigin þátttöku í peningaspilum áður en þeir voru spurðir um viðhorf sín til peningaspila almennt.

Í töflu 19 má sjá meðaltöl hvernar fullyrðingar er mynda viðhorfakvarðann, heildar-meðaltal og hlutfall þeirra sem voru sammála eða ósammála hverri fullyrðingu. Hver fullyrðing er metin á fimm punkta stiku frá mjög sammála til mjög ósammála og niðurstöður eru túlkaðar þannig að meðaltöl yfir 3.0 merkir að viðhorf eru jákvæð í garð peningaspila og meðaltöl undir 3.0 merkir að viðhorf eru neikvæð. Fyrir heildarskor allra fullyrðinga táknar skorið 42 að viðhorf séu hlutlaus í garð peningaspila, skor undir 42 að viðhorf séu frekar neikvæð en skor yfir 42 að þau séu frekar jákvæð (Orford o.fl., 2009).

Niðurstöður benda til að almenningur hér á landi sé almennt frekar neikvæður gagnvart peningaspilum þar sem flest meðaltöl eru undir 3.0. Til dæmis má sjá í töflu 19 að meirihluti fólks er sammála því að of mörg tækifæri séu til að spila peningaspil (atriði 1), að það ætti að draga úr þátttöku fólks í peningaspilum (atriði 3) og að peningaspil séu skaðleg fyrir fjölskyldulíf (atriði 6). Hins vegar er fólk ósammála þeim fullyrðingum að peningaspil séu skaðlaus skemmtun (atriði 8), að þau séu mikilvægur ávinningur fyrir þjóðfélagið (atriði 10) eða mikilvægur þáttur menningar þess (atriði 7). Athyglisvert er hins vegar að þátttakendur eru frekar hlutlausir í afstöðu til þess hvort fólk hafi rétt á að spila peningaspil hvenær sem það vill (atriði 2) og frekar ósammála þeirri fullyrðingu að það væri betra að þau væru með öllu bönnuð (atriði 12).

Tafla 19. Viðhorf til peningaspila: meðaltal, staðalfrávik og hlutfall sammála eða ósammála

Atriði	Meðaltal (staðalfrávik)	Hlutfall sammála eða mjög sammála	Hlutfall ósammála eða mjög ósammála
1. Það eru of mörg tækifæri til að spila peningaspil nú á dögum	1,97 (1,05)	74,9%	10,6%
2. Fólk ætti að eiga rétt á að spila peningaspil hvenær sem það vill*	2,95 (1,36)	44,1%	41,5%
3. Það ætti að reyna að draga úr þátttöku fólks í peningaspilum.	2,22 (1,19)	66,7%	18,2%
4. Flestir spila peningaspil skynsamlega*	2,64 (1,26)	31,6%	50,6%
5. Þátttaka í peningaspilum er heimskuleg	2,72 (1,27)	46,5%	31,4%
6. Peningaspil eru skaðleg fyrir fjölskyldulífið.	2,19 (1,03)	69,2%	13,3%
7. Peningaspil eru mikilvægur þáttur menningar*	1,82 (0,98)	8,9%	80,6%
8. Peningaspil eru skaðlaus skemmtun*	2,19 (1,12)	16,9%	68,0%
9. Peningaspil eru tímasóun	2,27 (1,17)	64,8%	19,2%
10. Þegar á heildina er lítið eru peningaspil mikill ávinningur fyrir þjóðfélagið*	2,13 (1,13)	16,6%	70,0%
11. Peningaspil hressa upp á lífið og tilveruna*	2,45 (1,23)	26,5%	56,5%
12. Það væri betra ef peningaspil væru með öllu bönnuð	3,37 (1,33)	27,9%	56,0%
13. Peningaspil eru eins ávanabindandi og fíkniefni	2,64 (1,26)	54,0%	28,2%
14. Peningaspil eru hagstæð fyrir samfélög*	2,24 (1,10)	17,2%	65,8%
Heildarskor (summa 14 atriða)	33,75 (10,38)	-	-

* Skor þessara atriða voru snúin þannig að meðaltöl atriða yfir 3,0 merkir að viðhorf eru jákvæð í garð peningaspila en meðaltöl lægri en 3,0 merkir að viðhorf eru neikvæð í garð peningaspila.

Í töflu 19 má jafnframt sjá að heildarskor viðhorfalistans benda til að almenningur sé frekar neikvæður gagnvart peningaspilum en telji samt sem áður ekki rétt að banna þau. Þessar niðurstöður eru mjög sambærilegar þeim sem fram komu í rannsókn í Bretlandi árið 2007. Þar hafði almenningur frekar neikvæð viðhorf til peningaspila ($M = 35,39$ fyrir heildarviðhorf) en var jafnframt ósammála því að þau ætti að banna (Orford o.fl., 2009).

4.1 Greining á heildarviðhorfum til peningaspila eftir baksviðsbreytum

Næst var skor fyrir heildarviðhorf til peningaspila skoðað eftir baksviðsbreytum könnunar (sjá töflu 20). Tengsl reyndust vera á milli viðhorfa til peningaspila og kyns, aldurs, hjúskaparstöðu og fjölskyldutekna. Karlar reyndust jákvæðari í garð

peningaspila en konur og tengsl við aldur benda til að yngri aldurshópar séu jákvæðari en eldri. Tengsl við hjúskaparstöðu benda til að þeir sem eru giftir eða í sambúð og einhleypir hafi jákvæðari viðhorf til peningaspila en þeir sem eru fráskildir eða ekkjar/ekkjur. Að lokum benda tengsl við fjölskyldutekjur til að þeir sem hafa lægstu tekjurnar (minna en 250 þús. kr.) og þeir sem hafa hæstu tekjurnar (550 þús. kr. eða meira) hafi jákvæðari viðhorf til peningaspila en þeir sem hafa tekjur á bilinu 250–549 þúsund kr.

Tafla 20. Heildarskor viðhorfa til peningaspila eftir baksviðsbreytum

Baksviðsbreytur	Fjöldi	Meðaltal	Staðalfrávik	Marktektarpróf (t-próf eða einföld Anova)
Kyn				
Karlar	837	35,98	11,00	9,664***
Konur	884	31,30	9,05	
Menntun				
Grunnskóli	353	32,64	10,05	2,617
Framhaldsskóli	697	34,10	10,53	
Háskóli	661	33,96	10,34	
Aldurshópar				
18–25 ára	283	37,73 ^a	8,99	80,847***
26–40 ára	532	36,88 ^a	9,86	
41–55 ára	532	31,52 ^b	10,21	
56–70 ára	374	28,38 ^c	9,43	
Hjúskaparstaða				
Einhleyp(ur)	376	35,81 ^a	9,64	12,511***
Hjónaband/sambúð	1252	33,40 ^b	10,55	
Fráskilin(n)	60	29,11 ^c	9,34	
Eckill/ekkjja	24	27,30 ^c	8,51	
Fjölskyldutekjur				
Undir 250 þús.	278	35,66 ^a	9,99	5,082**
250–399 þús.	174	31,54 ^b	9,69	
400–549 þús.	241	33,07 ^{cbd}	10,00	
550–milljón	487	34,18 ^{ad}	10,68	
Milljón og meira	123	34,92 ^{ad}	10,93	
Búseta				
Reykjavík	644	33,98	10,33	1,063
Höfuðborgarsvæði	437	34,05	10,75	
Landsbyggðin	640	33,25	10,16	

* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$. Marktækur munur er á meðaltölum sem merkt eru mismunandi bókstöfum.

4.2 Tengsl heildarviðhorfa til peningaspila við spilahegðun og spilavanda

Að lokum var kannað hvort munur væri á viðhorfum fólks til peningaspila eftir þátttöku þess í peningaspilum og spilavanda (sjá töflu 21). Munur reyndist vera á viðhorfum eftir þátttöku. Þeir sem spila í frekar mörgum peningaspilum höfðu mun jákvæðari viðhorf en þeir sem annaðhvort spila ekki eða spila í fáum tegundum spila. Einnig kom í ljós að þeir sem spila án vandkvæða hafa mun neikvæðari viðhorf en þeir sem eiga við spilavanda að glíma eða þeir sem eru í lítilli áhættu.

Tafla 21. Heildarskor viðhorfa til peningaspila eftir spilaþátttöku og spilavanda

Spilaþátttaka og spilavandi	Fjöldi	Meðaltal	Staðalfrávik	Marktektarpróf (t-próf eða einföld Anova)
Fjöldi peningaspila				
Ekkert	445	30,47 ^a	9,40	39,296***
Eitt	551	32,22 ^{ab}	9,95	
Tvö	487	33,65 ^b	10,06	
Þrjú	228	37,29 ^{cd}	10,49	
Fjögur	96	40,24 ^{de}	9,25	
Fimm eða fleiri	80	42,58 ^e	9,27	
Greiningarhópar spilavanda				
Án vandkvæða	1.292	34,24 ^a	10,38	18,005***
Lítill hætta á vanda vegna peningaspila	89	40,41 ^b	9,61	
Spilavandi	43	38,20 ^b	10,01	

* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$. Marktækur munur er á meðaltölum sem merkt eru mismunandi bókstöfum.

5. Áhrif efnahagshrunsins á kjör íslenskra fjölskyldna og tengsl við þátttöku í peningaspilum og spilavanda

Þátttakendur voru beðnir um að leggja mat á áhrif efnahagshrunsins á kjör þeirra. Spurt var þriggja spurninga (sjá viðauka 2):

Sp. 102. Mig langar fyrst að spyrja þig hvort tekjur þínar og fjölskyldunnar (ef við á) hafi breyst í kjölfar bankahrunsins í október 2008?

Ef þátttakendur svöruðu sp. 102 játandi var spurt áfram (sp. 103): Getur þú áætlað hversu mikið, í þúsundum króna, mánaðartekjur þínar og fjölskyldunnar hafi hækkað eða lækkað?

Sp. 104. Hversu auðvelt eða erfitt hefur það verið fyrir þig og fjölskyldu þína (ef við á) að ná endum saman fjárhagslega undanfarna 12 mánuði (t.d. að greiða af húsnæði, matarinnkaup og aðra reikninga)?

Sp. 105. Almennt séð, hvernig eru lífskjör þín í dag í samanburði við lífskjör þín eins og þau voru fyrir bankahrunið í október 2008?

5.1 Breytingar á tekjum eftir bankahrunið (sp. 102 og 103)

Niðurstöður sýna að rúmlega helmingur landsmanna (54,3%) taldi tekjur sínar hafa breyst í kjölfar efnahagshrunsins, rúmlega fjörutíu prósent (42,5%) töldu svo ekki vera en 3,1% annaðhvort vissi ekki hvort tekjurnar höfðu breyst eða neitaði að svara. Í framhaldinu var kannað, á meðal þeirra sem sögðu tekjur sínar hafa breyst, hversu margir töldu þær hafa lækkað eða hækkað í kjölfar efnahagshrunsins. Alls taldi um 7,1% tekjur sínar hafa hækkað en um 51% að tekjurnar hefðu lækkað.

Athyglisvert er að tæplega 40% af þeim sem svöruðu játandi spurningunni um hvort tekjur þeirra hefðu breyst í kjölfar efnahagshrunsins (sp. 102) annaðhvort neituðu að svara spurningu nr. 103 (8,5%) eða töldu sig ekki vita hversu mikið tekjur þeirra höfðu hækkað eða lækkað (32%).

Í framhaldi voru meðalgildi hækkunar eða lækkunar tekna reiknuð fyrir þá þátttakendur sem nefndu upphæð í spurningu 103 (n = 617). Dreifing upphæða til lækkunar eða hækkunar mánaðarlegra tekna var mjög jákvætt skekkt. Meðaltal, staðalfrávik og miðgildi voru því reiknuð fyrir hækkun eða lækkun tekna.

Um 7,1% (4% úrtaks) taldi mánaðarlegar tekjur sínar hafa hækkað í kjölfar efnahagshrunsins. Meðalhækkun þátttakenda var 231.281 kr. (sf = 202.300 kr.). Breytan

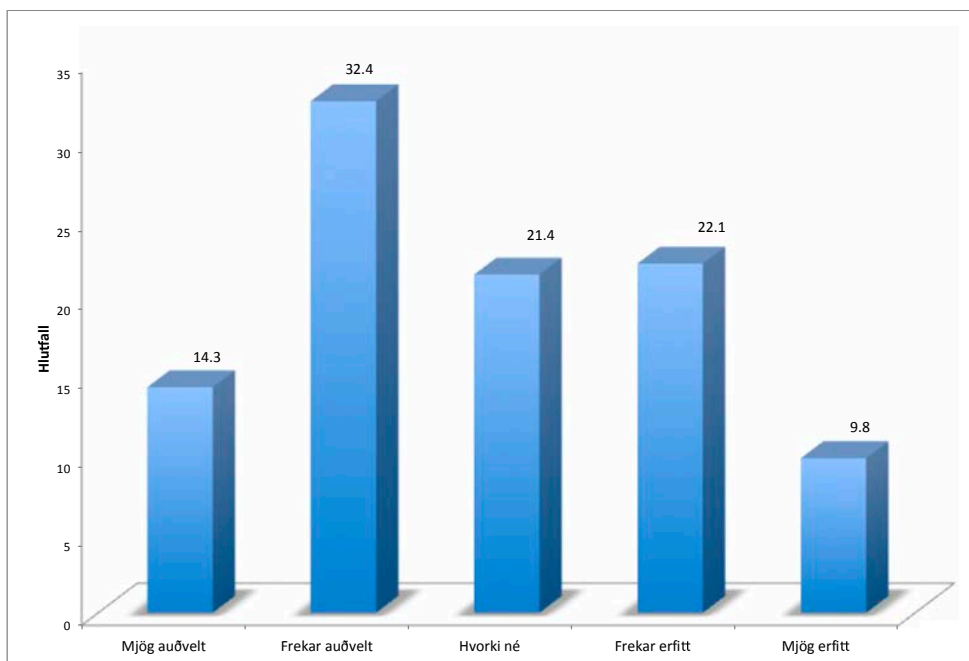
hækkun mánaðarlegra tekna var mjög jákvætt skekkt. Því ber að líta frekar til miðgildis fyrir hækkun tekna og var miðgildi hækkunar 200 þúsund kr.

Rúmlega 51% (30% úrtaks) sagði mánaðarlegar tekjur sínar hafa lækkað í kjölfar efnahagshrunsins. Meðallækkun var 192.907 kr. (sf = 224.787 kr.). Breytan lækkun mánaðarlegra tekna var mjög jákvætt skekkt. Því ber að líta fremur til miðgildis fyrir lækkun tekna og var miðgildi lækkunar 120 þúsund kr.

Ekki reyndist unnt að nota upplýsingar um hækkun eða lækkun tekna til frekari úrvinnslu í tengslum við spilahegðun og spilavanda. Ástæðan er hversu margir þátttakendur treystu sér ekki til að leggja mat á hækkun eða lækkun tekna sinna. Slík úrvinnsla verður í staðinn aðeins gerð fyrir spurningar 104 og 105 (sjá hér á eftir).

5.2 Mat á greiðslugetu undanfarna 12 mánuði fyrir könnun (sp. 104)

Mat þátttakenda á því hversu vel eða illa þeim gengur að standa við fjárhagslegar skuldbindingar og ná endum saman má sjá á mynd 7. Hún sýnir að rúmlega 45% þjóðarinnar töldu auðvelt að láta enda ná saman undanfarna 12 mánuði fyrir könnun og um fimmjungur taldi það hvorki auðvelt né erfitt. Um þriðjungur taldi það hins vegar erfitt.

Mynd 7. Hversu auðvelt eða erfitt er að ná endum saman fjárhagslega

5.2.1 Greining á greiðslugetu eftir baksviðsbreytum

Í framhaldi voru tengsl greiðslugetu og baksviðsbreytna könnuð. Til að einfalda úrvinnslu voru gildi fyrir svörin „mjög auðvelt“ og „frekar auðvelt“ sett saman í gildið „auðvelt“ og gildin fyrir svörin „frekar erfitt“ og „mjög erfitt“ sett saman í gildið „erfitt“.

Eins og sjá má í töflu 22 voru nokkur tengsl milli greiðslugetu og baksviðsbreytna. Karlar voru líklegri en konur til að telja að auðvelt væri fyrir þá og fjölskyldu þeirra að ná endum saman. Einnig komu í ljós marktæk tengsl greiðslugetu við menntun, aldur, hjúskaparstöðu og fjölskyldutekjur. Tengsl menntunar og greiðslugetu sýndu að eftir því sem menntun svarenda var meiri því fleiri töldu auðvelt að ná endum saman. Mun færri þátttakendur í yngstu og elstu aldurshópum áttu við greiðsluvanda að stríða en þeir sem voru á aldrinum 26–55 ára. Einnig kom í ljós að þeir sem eru fráskildir eða höfðu misst maka sína áttu frekar í erfiðleikum með fjármál sín en þeir sem eru giftir, í sambúð eða einhleypir. Að lokum komu fram skýr tengsl greiðslugetu við fjölskyldutekjur og eins og við mátti búast áttu fæstir við greiðsluvanda að glíma sem höfðu milljón krónur eða meira á mánuði.

Tafla 22. Tengsl greiðslugetu undanfarna 12 mánuði við baksviðsbreytur

	Auðvelt	Hvorki né	Erfitt	Kíkvaðrat
	%	%	%	
Kyn				15,13***
Karlar	51,1	19,8	29,0	
Konur	42,1	23,0	34,9	
Menntun				12,02*
Grunnskóli	41,5	23,6	34,9	
Framhaldsskóli	44,8	21,8	33,3	
Háskóli	51,6	19,8	28,6	
Aldurshópar				21,66***
18–25 ára	57,0	18,7	24,4	
26–40 ára	44,9	20,6	34,5	
41–55 ára	42,8	22,0	35,2	
56–70 ára	46,4	24,3	29,3	
Hjúskaparstaða				17,25**
Einhleyp(ur)	47,8	19,1	33,1	
Hjónaband/sambúð	47,5	22,4	30,2	
Fráskilin(n)	30,2	19,0	50,8	
Eckill/ekkja	36,0	16,0	48,0	
Fjölskyldutekjur				70,87***
Undir 250 þús.	41,1	20,1	38,8	
250–399 þús.	36,8	21,1	42,2	
400–549 þús.	40,8	19,2	40,0	
550–milljón	51,3	21,0	27,7	
Milljón og meira	75,2	13,5	11,3	

	Auðvelt	Hvorki né	Erfitt	Kíkvaðrat
	%	%	%	
Búseta				3,75
Reykjavík	48,6	21,1	30,3	
Höfuðborgarsvæði	46,9	19,7	33,5	
Landsbyggðin	44,4	23,0	32,6	

* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$.

5.2.2 Tengsl greiðslugetu og þátttöku í peningaspilum

Tafla 23 sýnir þátttöku í peningaspilum eftir greiðslugetu. Engin tengsl reyndust vera á milli heildarþátttöku og greiðslugetu. Þegar þátttaka a.m.k. einu sinni á síðustu 12 mánuðum er skoðuð fyrir mismunandi tegundir peningaspila má sjá að tengsl reyndust aðeins vera á milli greiðslugetu og þátttöku í þremur peningaspilum, Lottói keyptu á sölustöðum, flokkahappdrætti og póker (á spil). Þeir sem eiga í erfiðleikum fjárhagslega voru líklegri til að kaupa lottómiða á sölustöðum en þeir sem búa við rýmri fjárhag. Aftur á móti reyndust tengslin vera með öðrum hætti þegar um póker var að ræða. Þá reyndust þeir sem standa vel fjárhagslega líklegri til að hafa lagt fé undir en þeir sem eiga í fjárhagserfiðleikum. Að síðustu virðast tengsl greiðslugetu og þátttöku í flokkahappdrætti vera þannig að þeir sem eiga hvorki auðvelt né erfitt með að láta enda ná saman í fjármálum voru líklegri til að eiga miða í flokkahappdrætti en hinir hóparnir.

Tafla 23. Þátttaka í peningaspilum eftir greiðslugetu þátttakenda

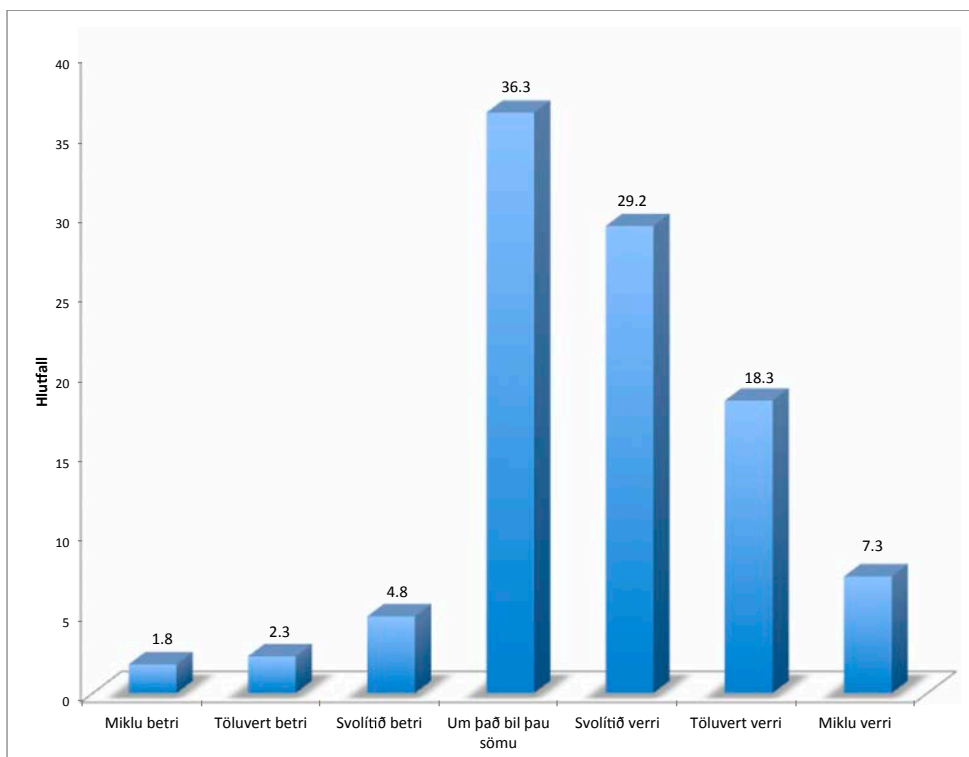
	Auðvelt n = 845 %	Hvorki né n = 396 %	Erfitt n = 589 %	Allir n = 1.830 %
Heildarþátttaka í peningaspilum				
Aldrei á síðustu 12 mánuðum	26,5	20,6	22,6	24,0
Sjaldnar en mánaðarlega	28,9	31,6	29,7	29,7
A.m.k. mánaðarlega	29,2	32,6	33,8	31,4
Vikulega eða oftar	15,5	15,3	13,8	14,9
Eftir tegundum peningaspila				
Lottó á sölustöðum***	46,0	55,9	61,0	52,9
Lottó á Netinu	8,9	5,6	7,0	7,6
Lottó í áskrift á Netinu	9,1	12,0	8,7	9,6
Flokkahappdrætti*	29,2	34,7	26,5	29,5
Skafmiðar	20,7	18,9	21,7	20,7
Skafmiðar á Netinu ^a	0,2	0,0	0,0	0,1
Spilakassar	10,6	8,9	8,2	9,5
Spilakassar á Netinu ^a	1,1	0,5	0,3	0,7
Póker (á spil)***	15,2	8,9	9,2	12,0
Netpóker	3,0	2,3	2,1	2,6
Mótapóker	2,1	1,0	0,9	1,5
Bridds, vist (önnur borðspil) ^a	0,5	0,5	0,3	0,4
Getraunir (1x2)	6,1	6,1	5,5	5,9
Getraunir (1x2) á Netinu	3,7	2,0	2,4	3,0
Lengjan	4,1	2,3	2,9	3,3
Lengjan á Netinu	2,3	2,6	1,9	2,2
Tippað í beinni á Netinu ^a	0,8	0,8	0,3	0,7
Íþróttakappleikir á Netinu	1,4	0,5	0,7	1,0
Bingó	11,1	11,5	8,6	10,4
Veðjað á eigin frammistöðu í leik eða íþrótt	3,2	2,0	2,1	2,6
Leynileg spilaviti	1,4	0,5	0,5	0,9
Önnur peningaspil á Netinu ^a	0,8	0,8	0,5	0,7

* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$. ^a Væntigildi reita í töflu uppfylltu ekki skilyrði marktæktarprófs.

Kannað var hvort munur væri á fjölda peningaspila sem þátttakendur spiluðu undanfarna 12 mánuði eftir greiðslugetu. Enginn munur reyndist vera á hópum ($F(2, 1827) = 0,775, p \geq 0.05$). Að síðustu var kannað hvort tengsl væru á milli þess að eiga í erfiðleikum fjárhagslega og spilavanda. Engin tengsl reyndust vera þar á milli ($\chi^2(2, N = 1.818) = 2,02, p \geq 0.05$).

5.3 Samanburður þátttakenda á lífskjörum sínum fyrir og eftir efnahagshrun (sp. 105)

Þátttakendur voru beðnir um að meta lífskjör sín eins og þau voru þegar könnun fór fram og bera þau saman við kjör sín fyrir bankahrunið í október 2008. Niðurstöður má sjá á mynd 8. Glöggt sést að mjög fáir telja að lífskjör sín séu betri eftir efnahagshrunið en rúmlega 54% þjóðarinnar telja þau hafa versnað. Rúmlega þriðjungur telur lífskjör sín áþekk því sem þau voru fyrir hrun.

Mynd 8. Samanburður þátttakenda á lífskjörum sínum fyrir og eftir efnahagshrun

5.3.1 Greining á breytingum á lífskjörum fyrir og eftir efnahagshrunið eftir baksviðsbreytum

Í framhaldi voru tengsl breytinga á lífskjörum fyrir og eftir efnahagshrunið og baksviðsbreytna könnuð. Til að einfalda úrvinnslu voru gildi fyrir svörin „miklu betri“, „töluvert betri“ og „svolítið betri“ sett saman í gildið „betri“ og gildin fyrir svörin „miklu verri“, „töluvert verri“ og „svolítið verri“ sett saman í gildið „verri“.

Eins og sjá má í töflu 24 voru allnokkur tengsl milli breytinga á lífskjörum fyrir og eftir hrunið og baksviðsbreytna. Karlar voru líklegri en konur til að telja að lífskjör þeirra væru betri nú en fyrir efnahagshrunið. Einnig komu í ljós marktæk tengsl mats á lífskjörum við menntun, aldur, hjúskaparstöðu, fjölskyldutekjur og búsetu. Tengsl menntunar og greiðslugetu sýndu að þeir sem höfðu lokið framhaldsskóla- eða háskólamenntun voru líklegri til að telja að lífskjör sín væru verri eftir efnahagshrunið heldur en þeir sem höfðu einungis lokið grunnskólamenntun. Mun færri í yngsta aldurshópnum (18–25 ára) töldu lífskjör sín hafa versnað en í öðrum aldurshópum.

Tengsl hjúskaparstöðu og lífskjara sýndu að þeir sem voru fráskildir voru langlíklegastir til að telja lífskjör sín lakari nú en þau voru fyrir hrun. Tengsl fjölskyldutekna og lífskjara sýndu að færri meðal þeirra sem voru í efsta og neðsta tekjuhópi töldu lífskjör hafa versnað en í öðrum tekjuhópum. Að lokum sýndu niðurstöður að á meðal íbúa á landsbyggðinni álitu færri að lífskjör hefðu versnað, borið saman við íbúa Reykjavíkur og höfuðborgarsvæðisins.

Tafla 24. Tengsl breytinga á lífskjörum fyrir og eftir efnahagshrunið við baksviðsbreytur

	Betri lífskjör	Um það bil sömu lífskjör	Verri lífskjör	Kíkvaðrat
	%	%	%	
Kyn				10,79**
Karlar	11,1	34,7	54,2	
Konur	6,8	37,8	55,4	
Menntun				10,32*
Grunnskóli	9,1	41,9	49,0	
Framhaldsskóli	7,9	36,2	55,8	
Háskóli	10,1	33,0	56,9	
Aldurshópar				102,98***
18–25 ára	14,2	51,3	34,6	
26–40 ára	12,1	36,0	51,9	
41–55 ára	6,8	28,8	64,4	
56–70 ára	2,4	35,1	62,4	
Hjúskaparstaða				29,80***
Einhleyp(ur)	10,5	43,8	45,7	
Hjónaband/sambúð	8,5	34,6	56,8	
Fráskilin(n)	11,3	16,1	72,6	
Ekill/ekkja	0,0	45,8	54,2	
Fjölskyldutekjur				62,76***
Undir 250 þús.	7,4	48,3	44,3	
250–399 þús.	9,2	28,6	62,2	
400–549 þús.	10,4	28,7	61,0	
550–milljón	6,5	34,4	59,0	
Milljón og meira	22,0	34,8	43,2	

	Betri lífskjör	Um það bil sömu lífskjör	Verri lífskjör	Kíkvadrát
	%	%	%	
Búseta				9,78*
Reykjavík	8,9	36,2	54,9	
Höfuðborgarsvæði	8,8	31,3	59,9	
Landsbyggðin	9,1	40,0	50,9	

* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$.

5.3.2 Tengsl breytinga á lífskjörum fyrir og eftir efnahagshrunið og þátttöku í peningaspilum

Tafla 25 sýnir þátttöku í peningaspilum eftir mismunandi lífskjörum fyrir og eftir efnahagshrunið. Þegar þátttaka í öllum peningaspilum er skoðuð kemur í ljós að það eru tengsl á milli heildarþátttöku í peningaspilum og breyttra lífskjara. Tengslin eru ekki sterk en benda til þess að þeir sem telja lífskjör sín betri eftir hrunið spili sjaldnar mánaðarlega en oftár vikulega en hinir sem ekki hafa orðið fyrir breytingum á lífskjörum eða telja þau verri en þau voru fyrir hrun. Þegar þátttaka a.m.k. einu sinni á síðustu 12 mánuðum er skoðuð fyrir mismunandi tegundir peningaspila má sjá að tengsl eru á milli breytinga á lífskjörum og þátttöku í Lottói, spilakössum, póker, íþróttakappleikjum á Netinu og bingói. Þegar tengslin við Lottó eru skoðuð kemur í ljós að þeir sem búa við verri lífskjör eftir hrun voru líklegri til að kaupa lottómiða á sölustöðum en hinir sem annaðhvort telja enga breytingu hafa orðið á lífskjörum sínum eða telja þau betri. Hins vegar eru tengslin við kaup á lottómiðum á Netinu með öðrum hætti. Þeir sem telja lífskjör sín betri eftir efnahagshrunið eru líklegri til að kaupa lottómiða á Netinu en aðrir hópar. Þetta gildir einnig um tengsl við þátttöku í spilakössum, póker, íþróttakappleikjum á Netinu og bingói. Í öllum tilvikum voru þeir sem telja lífskjör sín betri eftir efnahagshrun líklegri til að taka þátt í peningaspilum en þeir sem telja lífskjör sín verri eða ekki hafa breyst.

Tafla 25. Þátttaka í peningaspilum tengd breyttum lífskjörum fyrir og eftir efnahagskreppu

	Betri lífskjör	Um það bil sömu lífskjör	Verri lífskjör	Allir
	n = 155	n = 661	n = 1.013	n = 1.829
Heildarþátttaka í peningaspilum*				
Aldrei á síðustu 12 mánuðum	21,3	27,0	22,9	24,2
Sjaldnar en mánaðarlega	34,8	30,4	28,4	29,7
A.m.k. mánaðarlega	25,6	30,1	32,8	31,2
Vikulega eða oftár	18,3	12,5	15,9	14,9

	Betri lífskjör	Um það bil sömu lífskjör	Verri lífskjör	Allir
	n = 155	n = 661	n = 1.013	n = 1.829
Eftir tegundum peningaspila				
Lottó á sölustöðum*	50,3	49,1	55,7	52,8
Lottó á Netinu**	13,5	6,6	7,3	7,6
Lottó í áskrift á Netinu	12,2	7,5	10,6	9,6
Flokkahappdrætti	25,0	28,0	31,1	29,4
Skafmiðar	24,4	20,4	20,1	20,6
Skafmiðar á Netinu ^a	0,6	0,2	0,0	0,1
Spilakassar**	14,7	10,9	7,8	9,5
Spilakassar á Netinu ^a	1,8	0,6	0,5	0,7
Póker (á spil)***	21,3	14,2	8,9	11,9
Netpóker	3,7	2,9	2,3	2,6
Mótapóker	3,0	2,0	1,0	1,5
Bridds, vist (önnur borðspil) ^a	0,6	0,5	0,5	0,5
Getraunir (1x2)	4,9	6,5	5,8	5,9
Getraunir (1x2) á Netinu	4,9	2,0	3,3	3,0
Lengjan	4,3	3,5	3,1	3,3
Lengjan á Netinu	4,3	1,7	2,3	2,2
Tippað í beinni á Netinu ^a	1,2	0,5	0,7	0,7
Íþróttakappleikir á Netinu***	4,3	0,8	0,7	1,0
Bingó**	17,7	9,6	9,8	10,4
Veðjað á eigin frammistöðu í leik eða íþrótt	4,3	3,2	1,8	2,5
Leynileg spilavíti	1,8	0,5	1,1	0,9
Önnur peningaspil á Netinu ^a	1,8	0,8	0,5	0,7

* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$. ^a Væntigildi reita í töflu uppfylltu ekki skilyrði marktæktarprófs.

Í framhaldi var kannað hvort munur væri á fjölda peningaspila sem þátttakendur spiluðu undanfarna 12 mánuði eftir lífskjarabreytingar fyrir og eftir hrunið. Þeir sem töldu lífskjör sín hafa batnað eftir efnahagshrunið spiluðu að meðaltali 2,0 (sf = 1,08) peningaspil en þeir sem töldu annaðhvort að lífskjör þeirra væru svipuð eða þau versnað að meðaltali 1,6 (sf = 1,69) spil. Munur var marktækur milli hópa ($F(2, 1827) = 5,009, p \leq 0.01$).

Að lokum var kannað hvort tengsl væru á milli breyttra lífskjara og spilavanda. Niðurstöður bentu til að algengi spilavanda væri aðeins meira meðal þeirra sem telja að lífskjör sín hafi batnað (4,9%) en meðal þeirra sem annaðhvort upplifa engar breytingar (2,0%) eða að lífskjörin hafi versnað (2,5%). Hins vegar reyndust tengsln milli lífskjarabreytinga og spilavanda ekki marktæk ($\chi^2(2, N = 1.820) = 4,594, p \geq 0.05$).

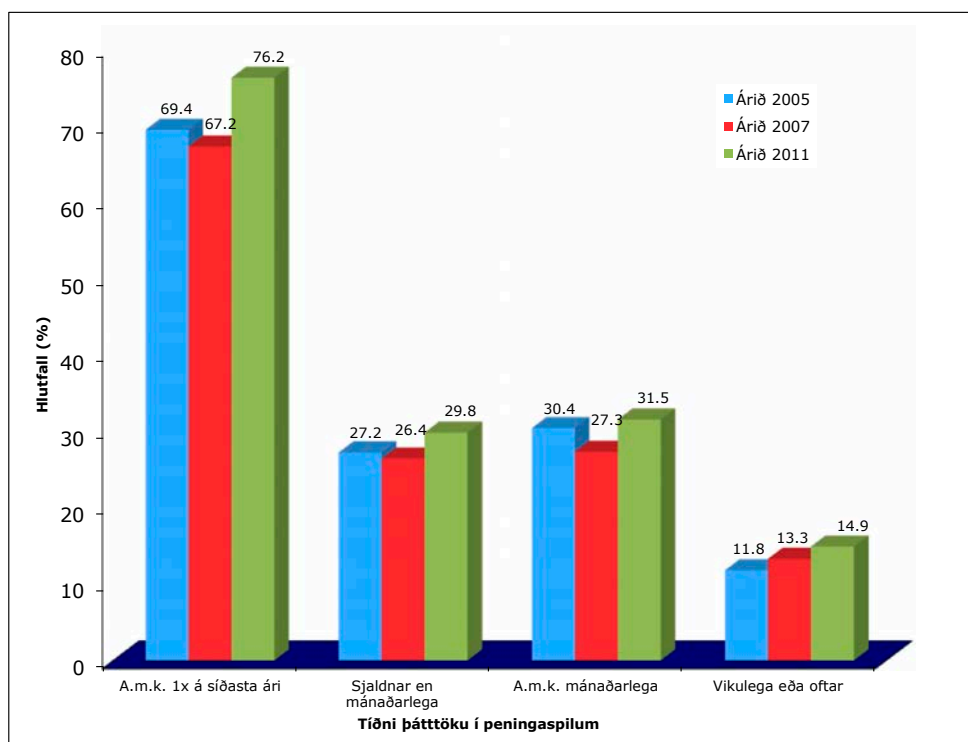
6. Samanburður á niðurstöðum kannana árin 2005, 2007 og 2011

Meginniðurstöður þessarar rannsóknar voru bornar saman við niðurstöður sambærilegra rannsókna sem gerðar voru árin 2005 og 2007 (sjá Daníel Þór Ólason, Sigríður Karen Bárudóttir og Sigurður J. Grétarsson, 2005; Daníel Þór Ólason, 2008). Bæði árin 2005 og 2007 var notað sama mælitæki til að meta algengi spilafíknar (PGSI) og gert er í þessari rannsókn og býður það upp á samanburð á milli ára. Árið 2007 voru niðurstöður rannsókna 2005 og 2007 bornar saman (Daníel Þór Ólason, 2008) og ákveðið var að skoða nú hvort breytingar megi sjá á spilahegðun landsmanna yfir sex ára tímabil. Athyglisvert er við þennan samanburð að fyrri tvær kannanirnar (2005 og 2007) voru gerðar fyrir efnahagshrunið en sú síðasta tveimur og hálfu ári eftir það (2011).

6.1 Heildarþátttaka árin 2005, 2007 og 2011

Borin var saman heildarþátttaka í peningaspilum undanfarna 12 mánuði fyrir árin 2005, 2007 og 2011 (sjá mynd 9). Þátttaka hefur breyst á þessum sex árum, sérstaklega í kjölfar efnahagshrunsins. Fleiri spiluðu peningaspil árið 2011 en gerðu það árin 2005 og 2007. Kannað var hvort mismunur á hlutföllum fyrir hvern spilavandahóp væri marktækur milli árana 2007 og 2011.¹ Í könnun fyrir árið 2011 kom í ljós að fleiri höfðu spilað peningaspil a.m.k. einu sinni, undanfarna 12 mánuði, en árið 2007 ($Z = 6,696$, $p \leq 0.001$). Einnig reyndist vera munur milli árana 2007 og 2011 hjá þeim sem spiluðu sjaldnar en einu sinni í mánuði ($Z = 2,624$, $p \leq 0.01$) og þeim sem spiluðu mánaðarlega ($Z = 3,151$, $p \leq 0.01$). Enginn munur var á milli ára hjá öðrum spila-vandahópum ($p \geq 0.05$).

¹ Samanburður milli árana 2005 og 2007 hefur þegar verið gerður (Daníel Þór Ólason, 2008).

Mynd 9. Samanburður á þátttöku í peningaspilum árin 2005, 2007 og 2011

Í framhaldinu var athugað hvort einhverjar breytingar hefðu orðið á milli ára í spilahegðun karla og kvenna. Niðurstöður má sjá í töflu 26. Nokkrar breytingar hafa orðið á þessum sex árum. Aðeins dró úr heildarspilun bæði karla og kvenna árið 2007 miðað við árið 2005 en hún hefur aftur aukist árið 2011. Munur á kynjum var marktækur öll árin en mesti munurinn felst í því að karlar eru líklegri en konur til að spila vikulega eða oftar. Munurinn milli karla og kvenna var þó ekki eins afgerandi árið 2011 og hann var árin 2005 og 2007.

Tafla 26. Samanburður á heildarþátttöku í peningaspilum árin 2005, 2007 og 2011 eftir kyni

	Árið 2005		Árið 2007		Árið 2011	
	Karlar	Konur***	Karlar	Konur***	Karlar	Konur*
Aldrei spilað peningaspil	28,2	32,9	30,3	35,9	21,8	26,0
Spilað sjaldnar en mánaðarlega	27,7	26,8	28,2	24,5	30,3	29,2
A.m.k. mánaðarlega	29,6	31,1	26,2	28,5	31,0	32,0
Vikulega eða oftar	14,4	9,2	15,3	11,1	16,9	12,7

* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$.

6.2 Þátttaka í mismunandi tegundum peningaspila árin 2005, 2007 og 2011

Í töflu 27 má sjá samanburð á heildarþátttöku annars vegar og vikulegri spilamennsku hins vegar í mismunandi tegundum peningaspila fyrir öll árin. Reiknaður var samanburður á þátttöku árin 2007 og 2011 eingöngu en áður hefur verið birtur samanburður milli 2005 og 2007 (Daníel Þór Ólason, 2008). Þátttaka í Lottói hefur aukist umtalsvert frá árinu 2007 og vikuleg þátttaka í Lottói var einnig meiri árið 2011 en hún var árið 2007.

Þegar litið er til annarra peningaspila má sjá að fleiri höfðu lagt fé undir a.m.k. einu sinni undanfarna 12 mánuði í spilum (póker, bridds, vist o.s.frv.), spilavítum, bingói og á erlendum vefsíðum árið 2011 en tíðkaðist árið 2007. Athyglisvert er að sjá að í þessum spilum hefur orðið stigvaxandi aukning frá árinu 2005. Hins vegar höfðu færri spilað í spilakössum árið 2011 en 2007.

Tafla 27. Samanburður á spilahegðun landsmanna árin 2005, 2007 og 2011

Tegundir peningaspila	Tíðni þátttöku			Vikulega eða oftár		
	A.m.k. einu sinni á síðasta ári			2005	2007	2011
Lottó	56,2	45,7	60,6***	9,2	10,8	12,7*
Flokkahappdrætti	27,0	27,4	29,5	-	-	-
Skafmiðar	16,5	18,5	20,7	0,3	0,2	0,2
Spilakassar	12,0	11,0	9,5*	1,2	0,5	0,7
Getraunir (1x2)	7,8	6,9	7,7	1,4	1,2	1,1
Lengjan	3,9	4,5	4,8	0,4	0,4	0,4
Lagt undir í spilum	3,5	8,5	12,1***	0,1	0,6	0,7
Bingó	3,8	5,4	10,3***	0,1	0,1	0,1
Veðjað á eigin frammistöðu í leik eða íþrótt	1,9	2,6	2,6	0,1	0,4	0,0 ^a
Leynileg spilavíti	0,2	0,4	1,0**	0,0	0,0	0,0 ^a
Netið (erlendar vefsíður)	0,4	1,6	3,3***	0,1	0,4	0,6 ^a

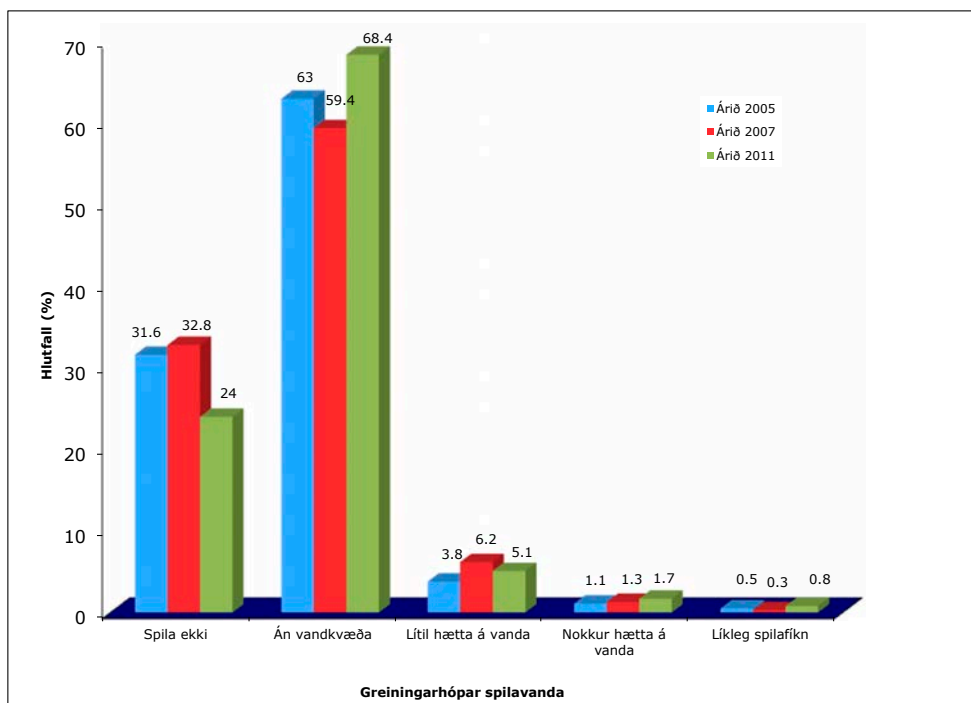
* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$. ^a Fjöldi í reit uppfyllti ekki skilyrði marktæktarprófs.

6.3 Samanburður á greiningarhópum spilavanda

Kannað var hvort munur væri á greiningarhópum spilavanda yfir sex ára tímabil. Eins og sjá má á mynd 10 er nokkur breyting milli ára. Samanburður á hópum fyrir árin 2007 og 2011 sýndi að fleiri falla í hópinn „án vandkvæða“ árið 2011 en gerðu árið 2007 ($Z = 6,33$, $p \leq 0.001$)². Árið 2011 reyndust einnig fleiri falla í hóp þeirra sem eiga við hugsanlega spilafíkn að stríða, borið saman við árið 2007 ($Z = 2,63$, $p \leq 0.01$). Þegar reiknað var fyrir spilavanda (þ.e. lagðir saman hóparnir „nokkur hætta á

² Samanburður milli árana 2005 og 2007 hefur þegar verið gerður (Daníel Þór Ólason, 2008).

vanda vegna peningaspila“ og „líkleg spilafíkn“) kom í ljós að munur var marktækur milli ára 2007 (1,6%) og 2011 (2,5%), ($Z = 2,33, p \leq 0.02$). Enginn munur reyndist vera á milli ára fyrir aðra greiningarhópa ($p \geq 0.05$).

Mynd 10. Samanburður á greiningarhópum spilavanda fyrir árin 2005, 2007 og 2011

Að lokum var kannað hvort munur væri á spilavandahópum eftir kyni milli ára. Niðurstöður má sjá í töflu 28.

Tafla 28. Samanburður á greiningarhópum spilavanda fyrir árin 2005, 2007 og 2011 eftir kyni

	Árið 2005		Árið 2007		Árið 2011	
	Karlar	Konur***	Karlar	Konur***	Karlar	Konur***
Aldrei spilað peningaspil	29,3	33,9	30,0	35,8	22,0	26,0
Spila án vandkvæða	63,5	62,6	58,1	60,7	65,5	71,2
Lítill hætt á vanda vegna peningaspila	4,9	2,8	9,4	2,8	8,1	2,1
Nokkur hætt á vanda vegna peningaspila	1,5	0,6	1,9	0,6	2,7	0,7
Líkleg spilafíkn	0,7	0,2	0,5	0,1	1,7	0,0

* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$.

Í töflu 28 má sjá að breytingar í tíðni spilavanda milli árunna 2007 og 2011 er aðeins að finna meðal karla en litlar sem engar breytingar hafa orðið á tíðni líklegrar spilafíknar hjá konum. Sem fyrr voru karlar marktækt líklegri en konur til að greinast með líklega spilafíkn öll þrjú árin.

6.4 Samantekt

Almennt séð hafa orðið allnokkrar breytingar á spilahegðun landsmanna á undanförmum sex árum. Almenn þátttaka í peningaspilum hefur aukist töluvert frá árinu 2007 til 2011 og frekari greining á mismunandi peningaspilum sýnir að aukningin er fyrst og fremst í Lottói, að leggja undir í spilum og bingói. Aukningu í veðmálum á úrslit spila má fyrst og fremst rekja til vaxandi vinsælda pókers á meðal ungra karlmanna en þátttaka hefur farið stigvaxandi frá árinu 2005. Sama má segja um breytta þátttöku í peningaspilum á erlendum vefsíðum en svo virðist sem áhugi á slíkri spilamennsku fari vaxandi og þá einkum á meðal ungra karlmanna. Rétt eins og árið 2007 var netpóker vinsælasta peningaspilið sem spilað var á erlendum vefsíðum árið 2011.

Samanburður á algengi líklegrar spilafíknar og spilavanda á sex ára tímabili, 2005–2011, bendir til að algengi líklegrar spilafíknar og spilavanda sé meira árið 2011 en var árin 2005 og 2007. Reyndar var algengi spilavanda nákvæmlega það sama árin 2005 og 2007, 1,6%, en er nú 2,5%. Hafa ber í huga að aukningin er aðallega meðal karla og algengi spilavanda var mest meðal ungra karlmanna á aldrinum 18–25 ára. Sú staðreynd er athyglisverð. Þegar búið var að stilla af áhrif baksviðbreytna (þar á meðal aldur og kyn) reyndust þau spil sem höfðu sterkust tengsl við spilavanda, spilakassar, póker og spilun á erlendum vefsíðum, einkum vera spiluð af karlönnum á þessum aldri.

Heimildaskrá

- American Psychiatric Association (2000). *Diagnostic and statistical manual of the mental disorders; Text Revision (DSM-IV-TR)* (4. útg.). Washington: APA.
- Daníel Þór Ólason (2008). *Spilahegðun og algengi spilavanda meðal fullorðinna Íslendinga árið 2007*. Reykjavík: Dóms- og kirkjumálaráðuneytið.
- Daníel Þór Ólason, Herdís Finnbogadóttir, Margrét Aðalheiður Hauksdóttir og Sigríður Karen Bárudóttir (2003). *An Icelandic version of the Problem Gambling Severity Index: A psychometric evaluation*. Erindi flutt á ráðstefnu norrænna geðlækna í Reykjavík, Reykjavík. Ísland.
- Daníel Þór Ólason, Sigríður Karen Bárudóttir og Sigurður J. Grétarsson (2005). Algengi spilafíknar meðal fullorðinna á Íslandi. Í Friðriki H. Jónssyni (ritstj.). *Rannsóknir í félagsvísindum V*, 645–656. Félagsvísindastofnun Háskóla Íslands: Háskólaútgáfan.
- Ferris, J. og Wynne, H. (2001). *The Canadian problem gambling index: The final report*. Canadian Centre on Substance Abuse, Ottawa.
- IMG-Gallup (2000). *Viðhorfsrannsókn*. (Skýrsla.) Reykjavík: Íslenskar markaðsrannsóknir.
- Kolbrún Baldursdóttir, Daníel Þór Ólason, Sigurður J. Grétarsson, Ágústa Raket Davíðsdóttir og Ása Margrét Sigurjónsdóttir (2008). Peningaspil og algengi spilavanda meðal 16–18 ára framhaldsskólanemenda: Mat á áhættuþáttum. *Sálfræðiritið*, 13, 27–46.
- Newcombe, R.G. (1998). Interval Estimation for the Difference Between Independent Proportions: Comparison of Eleven Methods. *Statistics in Medicine*, 17, 873–890.
- Olason, D.T., Sigurdardóttir, K.J. og Smari, J. (2006) Prevalence Estimates of Gambling Participation and Problem Gambling among 16–18 years old in Iceland: A Comparison of the SOGS-RA and DSM-IV-MR-J. *Journal of Gambling Studies*, 22 (1), 23–39.
- Olason, D.T., Skarphedinsson, G.A., Jonsdóttir, J.E., Mikaelsson, M. og Gretarsson, S.J. (2006). Prevalence estimates of gambling and problem gambling among 13–15-year old adolescents in Reykjavik: An examination of correlates of problem gambling and different accessibility to electronic gambling machines in Iceland. *Journal of Gambling Issue*, 18, 39–56.
- Olason, D.T. og Gretarsson, S.J. (2009). Iceland. Í M. Griffiths, G. Meyer og T. Hayer (ritstj.), *Problem Gambling in Europe: Extent and Preventive Efforts*, 137–151. New York: Springer.

- Olason, D.T., Kristjansdottir, E., Einarsdottir, H., Haraldsson, H., Bjarnarson, G. og Derevensky, J. (2011). Internet gambling and problem gambling among 13 to 18 year old adolescents in Iceland. *International Journal of Mental Health & Addiction*, 9, 257–263.
- Orford, J., Griffiths, M., Wardle, H., Sproston, K. og Erens, B. (2009). Negative public attitudes towards gambling: findings from the 2007 British Gambling Prevalence Survey using a new attitude scale. *International Gambling Studies*, 9 (1), 39–54.
- Raylu, N. og Oei, T.P.S. (2002). Pathological gambling: A comprehensive review. *Clinical psychology review*, 22, 1009–1061.
- Romild, U., Risbeck, M., Svensson, J. og Paulsson, K. (2010). Spel om pengar och spelproblem i Sverige 2008/2009: Huvudresultat från SWELOGS befolkningsstudie. Rapport nr 3 i SWELOGS-programmet. Östersund: Statens Folkhälseinstitut.
- Wardle, H., Moody, A., Spence, S., Orford, J., Volberg, R., Jotangia, D., Griffiths, M., Hussey, D. og Dobbie, F. (2010). British Gambling Prevalence Survey 2010. London: National Centre for Social Research.

Viðauki 1: Tölur

Tafla A. Heildarþátttaka í peningaspilum á Netinu eftir baksviðsbreytum

	Fjöldi	Ekki spilað á Netinu %	Spilað á Netinu %	Kikvaðrat
Kyn				9,51**
Karlar	888	78,3	21,7	
Konur	999	83,9	16,1	
Menntun				7,18*
Grunnskóli	386	85,1	14,9	
Framhaldsskóli	750	81,8	18,2	
Háskóli	713	78,6	21,4	
Aldurshópar				26,42***
18–25 ára	299	81,9	18,1	
26–40 ára	573	76,0	24,0	
41–55 ára	592	80,5	19,5	
56–70 ára	423	89,0	11,0	
Hjúskaparstaða				7,45 ^a
Einhleyp(ur)	400	83,7	16,3	
Hjónaband/sambúð	1357	79,8	20,2	
Fráskilin(n)	65	88,7	11,3	
Ekill/ekkja	27	91,7	8,3	
Fjölskyldutekjur				12,67**
Undir 250 þús.	290	85,7	14,3	
250–399 þús.	187	83,2	16,8	
400–549 þús.	257	83,3	16,7	
550–milljón	521	78,3	21,7	
Milljón og meira	130	73,9	26,1	
Búseta				4,48
Reykjavík	695	83,4	16,6	
Höfuðborgarsvæði	486	79,0	21,0	
Landsbyggðin	706	80,1	19,9	

* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$; ^a Væntigildi reita í töflu uppfylltu ekki skilyrði marktæktarprófs.

Tafla B. Heildarþátttaka í peningaspilum á innlendum vefsíðum eftir baksviðsbreytum

	Fjöldi	Ekki spilað á innlendum vefsíðum	Spilað á innlendum vefsíðum	Kíkvaðrat
		%	%	
Kyn				1,29
Karlar	888	82,3	17,7	
Konur	999	84,2	15,8	
Menntun				12,45**
Grunnskóli	386	88,7	11,3	
Framhaldsskóli	750	83,6	16,4	
Háskóli	713	80,5	19,5	
Aldurshópar				28,26***
18–25 ára	299	88,9	11,1	
26–40 ára	573	78,7	21,3	
41–55 ára	592	80,8	19,2	
56–70 ára	423	89,0	11,0	
Hjúskaparstaða				12,03 ^a
Einhleyp(ur)	400	87,9	12,1	
Hjónaband/sambúð	1357	81,6	18,4	
Fráskilin(n)	65	88,7	11,3	
Ekill/ekkjja	27	91,7	8,3	
Fjölskyldutekjur				20,71***
Undir 250 þús.	290	90,4	9,6	
250–399 þús.	187	84,9	15,1	
400–549 þús.	257	84,9	15,1	
550–milljón	521	79,7	20,3	
Milljón og meira	130	76,9	23,1	
Búseta				3,17
Reykjavík	695	85,2	14,8	
Höfuðborgarsvæði	486	82,0	18,0	
Landsbyggðin	706	82,2	17,8	

* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$; ^a Væntigildi reita í töflu uppfylltu ekki skilyrði marktectarprófs.

Tafla C. Heildarþátttaka í peningaspilum á erlendum vefsíðum eftir baksviðsbreytum

	Fjöldi	Ekki spilað á erlendum vefsíðum %	Spilað á erlendum vefsíðum %	Kíkvaðrat
Kyn				50,84***
Karlar	888	93,8	6,2	
Konur	999	99,7	0,3	
Menntun				7,96*
Grunnskóli	386	94,4	5,6	
Framhaldsskóli	750	97,2	2,8	
Háskóli	713	97,3	2,7	
Aldurshópar				62,04***
18–25 ára	299	90,7	9,3	
26–40 ára	573	95,8	4,2	
41–55 ára	592	98,9	1,1	
56–70 ára	423	100,0	0,0	
Hjúskaparstaða				12,92 ^a
Einhleyp(ur)	400	94,1	5,9	
Hjónaband/sambúð	1357	97,2	2,8	
Fráskilin(n)	65	100,0	0,0	
Ekill/ekkja	27	100,0	0,0	
Fjölskyldutekjur				10,93*
Undir 250 þús.	290	93,7	6,3	
250–399 þús.	187	97,8	2,2	
400–549 þús.	257	97,6	2,4	
550–milljón	521	97,1	2,9	
Milljón og meira	130	94,0	6,0	
Búseta				1,92
Reykjavík	695	97,4	2,6	
Höfuðborgarsvæði	486	96,0	4,0	
Landsbyggðin	706	96,7	3,2	

* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$: ^a Væntigildi reita í töflu uppfylltu ekki skilyrði marktæktarprófs.

Tafla D. Þátttaka í Lottói, flokka- og skafmiðahappdrætti eftir baksviðsbreytum

	Lottó á sölustöðum	Lottó á Netinu	Lottó í áskrift	Flokka- happdrætti	Skafmiðar
	%	%	%	%	%
Kyn				***	
Karlar	54,7	8,8	8,9	26,2	20,8
Konur	51,2	6,4	10,3	33,3	20,5
Menntun	**	*	**		***
Grunnskóli	52,6	4,6	5,4	26,3	27,4
Framhaldsskóli	56,6	7,5	9,5	30,2	21,2
Háskóli	49,0	8,9	11,8	30,2	15,9
Aldurshópar	***	**	***	***	***
18–25 ára	34,5	6,0	3,0	9,9	36,7
26–40 ára	58,7	10,1	11,9	24,0	22,3
41–55 ára	56,7	7,9	12,5	35,2	13,9
56–70 ára	54,6	4,6	7,4	46,2	14,4
Hjúskaparstaða	***		***	***	**
Einhleyp(ur)	41,4	6,6	4,5	18,4	25,9
Hjónaband/sambúð	56,2	8,1	11,3	32,5	18,6
Fráskilin(n)	55,6	6,5	4,8	30,6	22,6
Eckill/ekkja	70,8	0,0	8,3	45,8	25,0
Fjölskyldutekjur	***	**	***	***	**
Undir 250 þús.	40,4	4,0	4,7	18,9	29,1
250–399 þús.	44,3	6,0	7,0	25,9	21,1
400–549 þús.	58,2	5,2	8,0	30,8	23,9
550–milljón	58,5	9,4	12,5	33,8	18,0
Milljón og meira	57,5	12,7	11,9	29,9	18,7
Búseta	*				
Reykjavík	48,8	7,6	8,0	29,1	20,0
Höfuðborgarsvæði	55,3	7,7	11,1	30,4	20,2
Landsbyggðin	55,8	7,5	10,2	29,4	21,7

* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$

Tafla E. Þátttaka í spilakössum, póker og bingói eftir baksviðsbreytum

	Spilakassar	Póker með spilum	Mótapóker	Netpóker	Bingó
	%	%	%	%	%
Kyn	***	***	***	***	
Karlar	14,6	21,1	2,7	5,0	9,3
Konur	4,4	2,4	0,2	0,1	11,4
Menntun	***	***	***	**	
Grunnskóli	16,6	17,7	3,8	4,9	12,1
Framhaldsskóli	11,3	11,5	1,1	2,0	10,2
Háskóli	3,8	9,3	0,7	2,1	9,6
Aldurshópar	***	***	***	***	***
18–25 ára	27,4	29,1	6,3	7,2	14,5
26–40 ára	9,9	19,1	1,3	3,5	13,1
41–55 ára	3,5	1,9	0,0	0,5	9,3
56–70 ára	2,8	0,5	0,0	0,0	4,1
Hjúskaparstaða	***	***	a	a	
Einhleyp(ur)	18,9	20,5	2,8	4,7	10,6
Hjónaband/sambúð	6,6	9,8	1,1	2,2	10,5
Fráskilin(n)	9,5	1,6	0,0	0,0	7,9
Ekill/ekkja	4,2	0,0	0,0	0,0	12,0
Fjölskyldutekjur	***	**	a	**	
Undir 250 þús.	21,5	19,5	3,0	5,6	11,0
250–399 þús.	10,3	13,0	3,8	2,2	11,9
400–549 þús.	8,8	9,2	0,4	0,4	12,0
550–milljón	7,5	11,1	1,0	2,7	10,7
Milljón og meira	8,2	16,4	0,7	4,5	9,8
Búseta		*			***
Reykjavík	9,5	13,9	0,8	2,1	7,9
Höfuðborgarsvæði	10,3	12,5	1,8	3,4	8,9
Landsbyggðin	9,3	9,1	1,9	2,5	14,1

* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$; ^a Væntigildi reita í töflu uppfylltu ekki skilyrði marktektarprófs.

Tafla F. Þátttaka í getraunum, Lengjunni og veðmálum um eigin frammistöðu eftir baksviðsbreytum

	Getraunir (1x2) á sölustöðum	Getraunir á Netinu	Lengjan á sölustöðum	Lengjan á Netinu	Veðjað á eigin frammistöðu
	%	%	%	%	%
Kyn	***	***	***	***	***
Karlar	10,0	5,1	6,2	4,2	4,8
Konur	1,4	0,5	0,3	0,2	0,3
Menntun	***				*
Grunnskóli	6,2	2,6	4,4	2,1	3,6
Framhaldsskóli	8,1	3,2	3,8	2,0	3,1
Háskóli	3,1	2,8	2,1	2,5	1,4
Aldurshópar		**	***	***	***
18–25 ára	6,3	2,7	6,0	3,0	8,4
26–40 ára	6,0	4,4	4,7	3,9	2,5
41–55 ára	5,8	3,0	1,6	1,2	0,5
56–70 ára	4,9	0,5	1,3	0,3	0,8
Hjúskaparstaða	a	a	a	a	a
Einhleyp(ur)	5,9	3,8	5,2	2,1	5,0
Hjónaband/sambúð	5,8	2,8	2,7	2,4	1,8
Fráskilin(n)	3,2	0,0	0,0	0,0	1,6
Eckill/ekkjja	12,5	0,0	8,3	0,0	0,0
Fjölskyldutekjur				a	
Undir 250 þús.	4,7	2,3	4,3	1,3	5,0
250–399 þús.	3,8	2,7	3,2	1,1	2,2
40–549 þús.	6,4	3,6	2,8	3,6	3,2
550–milljón	8,7	3,3	4,6	2,7	1,5
Milljón og meira	5,2	3,7	3,0	3,0	3,0
Búseta	**		*		
Reykjavík	4,0	2,5	2,9	2,1	2,3
Höfuðborgarsvæði	5,3	3,0	1,8	2,0	3,0
Landsbyggðin	8,1	3,1	4,8	2,5	2,5

* $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$; a Væntigildi reita í töflu uppfylltu ekki skilyrði marktæktarprófs.

**Faraldsfræðileg rannsókn á
þátttöku Íslendinga í peningaspilum
2011**

Kynningartexti fyrir þátttakendur

Gott kvöld / góðan dag!

Ég heiti ____ og hringi frá Félagsvísindastofnun Háskóla Íslands. Við erum að kanna þátttöku Íslendinga í peningaspilum eða happdrættum en niðurstöður könnunarinnar munu koma að miklu gagni við að meta spilahegðun íslensku þjóðarinnar. Til að tryggja að niðurstöður verði sem áreiðanlegastar er mjög mikilvægt að flestir sjái sér fært að taka þátt í könnuninni. Nafn þitt kom upp í þjóðarúrtaki og bið ég þig vinsamlegast um leyfi til að fá að leggja fyrir þig nokkrar spurningar.

[SPYRLAR: Ef spurt er um tímalengd skuluð þið segja að fjöldi spurninga sé nokkuð mismunandi milli þátttakenda en flestir ljúki henni á u.þ.b. 10–15 mínútum. Ef sagt er að viðkomandi spili engin peningaspil, þá leggja áherslu á að það séu einnig mikilvægar upplýsingar og því mikilvægt að viðkomandi taki þátt en könnunin verði þá mjög stutt.]

Jákvætt svar við þátttöku: SPYRLAR: Halda áfram með kynningartexta fyrir þátttakendur hér að neðan.

Neikvætt svar → Spyryja: Gætir þú hugsað þér að taka þátt í könnuninni ef ég hringdi á öðrum tíma?

Ef já við nýjum tíma → Skrá dag og tíma: _____

Ef nei við nýjum tíma → Segja: Ég þakka þá fyrir ómakið.

Kynningartexti fyrir þátttakendur, framhald

Mér ber að benda þér á að farið verður með öll gögn sem trúnaðarmál og nafn þitt mun hvergi koma fram, hvorki á svarblaðinu né í úrvinnslu. Þú getur hætt könnuninni hvenær sem er og einnig valið að svara ekki einstökum spurningum. Það er þó mikilvægt að þú vitir að niðurstöður koma að mestu gagni ef þú reynir að svara öllum spurningunum eftir bestu getu, jafnvel þótt þér finnst að þær hafi komið fram áður.

Spilahegðun

Ég ætla að byrja á því að spyrja þig um þátttöku þína í ýmsum gerðum peningaspila á síðustu 12 mánuðum. Með orðinu peningaspil er ég að tala um öll spil, leiki eða happdrætti þar sem hægt er að vinna eða tapa peningum og tilviljun ræður miklu eða öllu um niðurstöðuna.

Vinsamlegast segðu mér hvort þú hefur spilað að minnsta kosti einu sinni í eftirtöldum peningaspilum **á síðastliðnum 12 mánuðum**. Svvaraðu já eða nei við hverju peningaspili.

[SPYRLAR: Lesa upp lista og haka við þau peningaspil sem viðkomandi SEGIR JÁ VIÐ.]

Hefur þú á síðastliðnum 12 mánuðum

- keypt miða í íslenska Lottóinu (5/38) eða Víkingalottói í verslunum, söluturnum, á myndbandaleigum, bensínstöðvum eða öðrum sölustöðum (SP. 1A)
- keypt miða í íslenska Lottóinu (5/38) eða Víkingalottói (ekki áskriftarmiða) á vefsíðu Íslenskrar getspár (SP. 2A)
- keypt áskriftarmiða í íslenska Lottóinu (5/38) eða Víkingalottói á vefsíðu Íslenskrar getspár (SP. 3A)
- spilað í spilakassa í spilasölum, söluturnum, á myndbandaleigum, bensínstöðvum, vínveitingastöðum eða annars staðar þar sem slíkir kassar eru staðsettir (SP. 4A)
- spilað í spilakassa á erlendum vefsíðum á Internetinu og lagt undir eigið fé [áhersla á að fólk hafi spilað fyrir eigin peninga, ekki leikið í spilakassa á Netinu fyrir gjafafé/platpeninga] (SP. 5A)
- keypt skafmiða, t.d. happaprennu eða launamiða í verslunum, söluturnum, á myndbandaleigum, bensínstöðvum, sjálfsölum eða öðrum sölustöðum (SP. 6A)
- keypt skafmiða á erlendum vefsíðum á Internetinu (SP. 7A)
- keypt seðil í fótboltagetraunum (1x2) Íslenskra getrauna (þar sem giskað er m.a. á úrslit í enska fótboltanum) í verslunum, söluturnum, á myndbandaleigum, bensínstöðvum, hjá íþróttafélögum eða á öðrum sölustöðum (SP. 8A)
- keypt rafrænan seðil í fótboltagetraunum (1x2) á heimasíðu Íslenskra getrauna þar sem giskað er m.a. á úrslit í enska fótboltanum (SP. 9A)
- keypt seðil í Lengjuni, þar sem giskað er á úrslit íþróttakappleikja, t.d. í fótbolta, handbolta, golfi, kappakstri o.s.frv. í verslunum, söluturnum, á myndbandaleigum, bensínstöðvum, hjá íþróttafélögum eða á öðrum sölustöðum (SP. 10A)
- keypt rafrænan seðil í Lengjuni (1x2) á heimasíðu Íslenskra getrauna þar sem giskað er á úrslit íþróttakappleikja, t.d. í fótbolta, handbolta, golfi og kappakstri (SP. 11A)
- spilað „Tippað í beinni“ á vefsíðu Íslenskra getrauna þar sem veðjað er á úrslit íþróttakappleikja á meðan á íþróttakappleikjum stendur (SP. 12A)

- veðjað á úrslit íþróttakappleikja á erlendum vefsíðum á Internetinu, t.d í fótbolta, handbolta, golfi, kappakstri, veðreiðum o.s.frv. (SP. 13A)
- spilað í flokkahappdrætti Háskóla Íslands, SÍBS eða DAS (SP. 14A)
- lagt peninga undir í **póker (spilað á spil)** með vinum, starfsfélögum, spilafélögum eða fjölskyldu, annars staðar en í spilavítum (SP. 15A)
- tekið þátt í skipulögðum **pókermótum (mótapóker – spilað á spil)** sem haldin eru hér á landi, t.d. á vegum Pókersambands Íslands, pókerklúbbum eða öðrum sem bjóða upp á slík mót (SP. 16A)
- lagt peninga undir í **netpóker** á erlendum vefsíðum á Internetinu (SP. 17A)
- lagt peninga undir í **bridds, vist eða öðrum borðspilum, fyrir utan póker**, með vinum, starfsfélögum, spilafélögum eða fjölskyldu, (SP. 18A)
- veðjað á eigin frammistöðu í leik eða íþrótt, t.d. snóker, golfi, keilu o.s.frv. (SP. 19A)
- spilað **bingó** með peningaverðlaunum eða öðrum verðmætum (SP. 20A)
- lagt peninga undir í leynilegu spilavíti hér á landi, t.d. í póker, rúllettu, 21 (blackjack) eða öðru (SP. 21A)
- lagt peninga undir í öðrum peningaspilum á erlendum vefsíðum á Internetinu, t.d. í 21 (blackjack), rúllettu, bingói, Keno, Baccarat eða öðrum tegundum peningaspila á Internetinu (SP. 22A)
- Hefur ekki spilað nein peningaspil á síðastliðnum 12 mánuðum** [SPYRLAR: Ekki lesa upp!]

[SPYRLAR: Ef viðmælandi hefur **ekki** spilað nein peningaspil þá á að spyrja næst spurningar nr. x. Fyrir alla aðra skal lesa eftirfarandi kynningartexta og því næst spyrja ítarlega um öll þau peningaspil sem merkt var við. Sjá númer spurninga fyrir aftan hvern lið.]

Nú langar mig til að spyrja þig ítarlegar um þau peningaspil sem þú hefur spilað á síðastliðnum 12 mánuðum. Byrjum á _____

[SPYRLAR: Fara í texta fyrir viðeigandi spurningu.]

1a) Hve oft hefur þú keypt miða í íslenska Lottóinu (5/38) eða Víkingalottói í verslunum, söluturnum, á myndbandaleigum, bensínstöðvum eða öðrum sölustöðum á síðastliðnum 12 mánuðum? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [SPYRLAR: *Lesað svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

1b) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú keyptir lottómiða á þessum stöðum á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónum

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

1c) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í lottómiða á einum degi á þessum stöðum á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónur

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

2a) Hve oft hefur þú keypt miða [ekki áskriftarmiða] í íslenska Lottóinu (5/38) eða Víkingalottói á vefsíðu Íslenskrar getspár á síðastliðnum 12 mánuðum? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [SPYRLAR: *Lesað svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

2b) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú keyptir lottómiða á vefsíðu Íslenskrar getspár á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónum

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

2c) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í lottómiða keyptan á vefsíðu Íslenskrar getspár á einum degi á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónur

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

3a) Hvað borgaðir þú í hverjum mánuði fyrir áskrift þína að miða í Lottói 5/38 eða Víkingalottói á vefsíðu Íslenskrar getspár á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónur

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

4a) Hve oft hefur þú spilað í spilakössum á síðustu 12 mánuðum? Hér er átt við allar tegundir spilakassa, hvort sem þeir eru í spilasölum, söluturnum, á myndbanda-leigum, vínveitingastöðum eða annars staðar þar sem slíkir kassar eru. Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [*SPYRLAR: Lesa svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [*SPYRLAR: Ekki lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [*SPYRLAR: Ekki lesa upp!*]

4b) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú spilaðir í spilakassa á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónum

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

4c) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í spilakassa á einum degi síðustu 12 mánuði (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____ krónur

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

4d) Gróflega áætlað, hversu lengi spilaðir þú í hvert sinn sem þú spilaðir í spilakassa á síðustu 12 mánuðum [SPYRLAR: *ef mínútur, þá setja inn 0 fyrir klukkutíma?*]

≈ _____ klukkutíma

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

Nú langar mig til að spyrja þig aðeins nánar um hvar þú spilar helst þegar þú spilar í spilakössum.

4e) Hversu oft spilar þú í spilakössum sem eru í söluturnum, á bensínstöðvum, skyndibitastöðum eða myndbandaleigum (svokallaðir lukkuskjáir eða rauða-krosskassar)? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [SPYRLAR: *Lesu svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁶ Aldrei
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

4f) Hversu oft spilar þú í spilakössum sem eru í spilasölum (þar sem hægt er að spila í gullnámu- eða gullregnskössum)? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [SPYRLAR: *Lesu svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁶ Aldrei
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

4g) Hversu oft spilar þú í spilakössum sem eru á vínveitingastöðum (krám, veitingahúsum)? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [SPYRLAR: *Lesað svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁶ Aldrei
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesað upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesað upp!*]

5a) Hve oft hefur þú spilað í spilakössum á erlendum vefsíðum á Internetinu á síðustu 12 mánuðum? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [SPYRLAR: *Lesað svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesað upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesað upp!*]

5b) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú spilaðir í spilakassa á erlendum vefsíðum á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónum

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

5c) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í spilakassa á erlendri vefsíðu á einum degi síðustu 12 mánuði (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónur

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

5d) Gróflega áætlað, hversu lengi spilaðir þú í hvert sinn sem þú spilaðir í spilakassa á Internetinu á síðustu 12 mánuðum [*SPYRLAR: ef mínútur, þá setja inn 0 fyrir klukkutíma*]?

≈ _____ klukkutíma

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

5e) Þegar þú spilar í spilakassa á Internetinu, hvar spilar þú helst [*SPYRLAR: Lesa svarmöguleika!*]?

- ¹ Á heimili
- ² Á vinnustað eða í skóla
- ³ Á kaffihúsi eða vínveitingastað
- ⁴ Annars staðar, hvar? _____
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

5f) Þegar þú spilar í spilakassa á Internetinu, á hvaða tíma sólarhrings spilar þú helst [*SPYRLAR: Lesa svarmöguleika!*]?

- ¹ Á morgnana, frá kl. 06 til 12
- ² Eftir hádegið, frá kl. 12 til 18
- ³ Á kvöldin, frá kl. 18 til 24
- ⁴ Á næturnar, frá kl. 24 til 06
- ⁵ Engin regla, spila á öllum tímum sólarhringsins
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

5g) Þegar þú spilar í spilakassa á Internetinu, á hvaða vefsíðum spilar þú mest [*SPYRLAR: Fáðu fram veffang spilasiðu, eða heiti internetfyrirtækis*]?

Heiti vefsíðna: _____

6a) Hve oft keyptir þú þér skafmiða, t.d. Happaþrennu eða Launamiða í verslunum, söluturnum, myndbandaleigum, bensinstöðvum, sjálfsölum eða öðrum sölustöðum á síðustu 12 mánuðum? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [*SPYRLAR: Lesa svarmöguleika!*]?

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [*SPYRLAR: Ekki lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [*SPYRLAR: Ekki lesa upp!*]

6b) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú keyptir skafmiða á þessum stöðum á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónum

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

6c) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í kaup á skafmiðum á þessum stöðum á einum degi á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða af skafmiðunum)?

≈ _____krónur

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

7a) Hve oft keyptir þú þér skafmiða á erlendum vefsíðum á Internetinu? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [*SPYRLAR: Lesa svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [*SPYRLAR: Ekki lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [*SPYRLAR: Ekki lesa upp!*]

7b) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú keyptir skafmiða á erlendum vefsíðum á Internetinu á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónum

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

7c) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í kaup á skafmiðum á erlendum vefsíðum á Internetinu á einum degi á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða af skafmiðunum)?

≈ _____krónur

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

7d) Gróflega áætlað, hversu lengi spilaðir þú í hvert sinn sem þú keyptir skafmiða á Internetinu á síðustu 12 mánuðum [SPYRLAR: *ef mínútur, þá setja inn 0 fyrir klukku tíma*]?

≈ _____ klukku tíma

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

7e) Þegar þú kaupir skafmiða á erlendum vefsíðum, hvar spilar þú helst [SPYRLAR: *Lesaðu svarmöguleika!*]?

- ¹ Á heimili
- ² Á vinnustað eða í skóla
- ³ Á kaffihúsi eða vínveitingastað
- ⁴ Annars staðar, hvar? _____
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

7f) Þegar þú kaupir skafmiða á erlendum vefsíðum, á hvaða tíma sólarhrings spilar þú helst [SPYRLAR: *Lesaðu svarmöguleika!*]

- ¹ Á morgnana, frá kl. 06 til 12
- ² Eftir hádegið, frá kl. 12 til 18
- ³ Á kvöldin, frá kl. 18 til 24
- ⁴ Á næturnar, frá kl. 24 til 06
- ⁵ Engin regla, spila á öllum tímum sólarhringsins
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

7g) Þegar þú kaupir skafmiða á Internetinu, á hvaða vefsíðum kaupir þú skafmiða oftast [SPYRLAR: *Fáið fram veffang spilasiðu, eða heiti internetfyrirtækis?*]

Heiti vefsíðna: _____

8a) Hve oft keyptir þú seðil í fótboltagetraunum (1x2) Íslenskra getrauna í verslunum, söluturnum, myndbandaleigum, bensínstöðvum, íþróttafélögum eða öðrum sölustöðum á síðustu 12 mánuðum? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [SPYRLAR: *Lesaðu svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

8b) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú keyptir seðil í fótboltagetraunum (1x2) Íslenskra getrauna á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónum

- ⁸ Veit ekki
⁹ Neitar að svara

8c) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í kaup á seðlum í fótboltagetraunum (1x2) Íslenskra getrauna á einum degi síðustu 12 mánuði (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónur

- ⁸ Veit ekki
⁹ Neitar að svara

9a) Hve oft keyptir þú rafrænan seðil í fótboltagetraunum (1x2) á heimasíðu Íslenskra getrauna á síðustu 12 mánuðum? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [SPYRLAR: *Lesu svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
² Þrisvar til sex sinnum í viku
³ Einu sinni til tvisvar í viku
⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]
⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

9b) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú keyptir rafrænan seðil í fótboltagetraunum (1x2) á heimasíðu Íslenskra getrauna á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónum

- ⁸ Veit ekki
⁹ Neitar að svara

9c) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í kaup á rafrænum seðlum í fótboltagetraunum (1x2) á heimasíðu Íslenskra getrauna á einum degi síðustu 12 mánuði (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónur

- ⁸ Veit ekki
⁹ Neitar að svara

9d) Þegar þú kaupir rafræna seðla í fótboltagetraunum (1x2) á heimasíðu Íslenskra getrauna, hvar spilar þú helst [SPYRLAR: *Lesu svarmöguleika!*]?

- ¹ Á heimili
- ² Á vinnustað eða í skóla
- ³ Á kaffihúsi eða vínveitingastað
- ⁴ Annars staðar, hvar? _____
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

9e) Þegar þú kaupir rafræna seðla í fótboltagetraunum (1x2) á heimasíðu Íslenskra getrauna, á hvaða tíma sólarhrings spilar þú helst [SPYRLAR: *Lesu svarmöguleika!*]?

- ¹ Á morgnana, frá kl. 06 til 12
- ² Eftir hádegið, frá kl. 12 til 18
- ³ Á kvöldin, frá kl. 18 til 24
- ⁴ Á næturnar, frá kl. 24 til 06
- ⁵ Engin regla, spila á öllum tímum sólarhringsins
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

10a) Hve oft keyptir þú þér seðil í Lengjunni í verslunum, söluturnum, á myndbandaleigum, bensinstöðvum, hjá íþróttafélögum eða á öðrum sölustöðum á síðustu 12 mánuðum? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [SPYRLAR: *Lesu svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

10b) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú keyptir seðil í Lengjunni á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____ krónum

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

10c) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í kaup á seðlum í Lengjunni á einum degi síðustu 12 mánuði (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____ krónur

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

11a) Hve oft keyptir þú þér rafrænan seðil í Lengjunni á heimasíðu Íslenskra getrauna á síðustu 12 mánuðum? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [SPYRLAR: *Lesi svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *EKKI lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *EKKI lesa upp!*]

11b) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú keyptir rafrænan seðil í Lengjunni á heimasíðu Íslenskra getrauna á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____ krónum

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

11c) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í kaup á rafrænum seðlum í Lengjunni á heimasíðu Íslenskra getrauna á einum degi síðustu 12 mánuði (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____ krónur

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

11d) Þegar þú kaupir rafræna seðla í Lengjunni á heimasíðu Íslenskra getrauna, hvar spilar þú helst [SPYRLAR: *Lesi svarmöguleika!*]?

- ¹ Á heimili
- ² Á vinnustað eða í skóla
- ³ Á kaffihúsi eða vínveitingastað
- ⁴ Annars staðar, hvar? _____
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

11e) Þegar þú kaupir rafræna seðla í Lengjunni á heimasíðu Íslenskra getrauna, á hvaða tíma sólarhrings spilar þú helst [SPYRLAR: *Lesað svarmöguleika!*]?

- ¹ Á morgnana, frá kl. 06 til 12
- ² Eftir hádegið, frá kl. 12 til 18
- ³ Á kvöldin, frá kl. 18 til 24
- ⁴ Á næturnar, frá kl. 24 til 06
- ⁵ Engin regla, spila á öllum tímum sólarhringsins
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

12a) Hve oft hefur þú spilað í „Tippað í beinni“ á heimasíðu Íslenskra getrauna á síðustu 12 mánuðum? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [SPYRLAR: *Lesað svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

12b) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú spilaðir í „Tippað í beinni“ á heimasíðu Íslenskra getrauna á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónum

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

12c) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í „Tippað í beinni“ á heimasíðu Íslenskra getrauna á einum degi síðustu 12 mánuði (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónur

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

12d) Þegar þú spilar „Tippað í beinni“ á heimasíðu Íslenskra getrauna, hvar spilar þú helst [SPYRLAR: *Lesað svarmöguleika!*]?

- ¹ Á heimili
- ² Á vinnustað eða í skóla
- ³ Á kaffihúsi eða vínveitingastað
- ⁴ Annars staðar, hvar? _____
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

12e) Þegar þú spilar „Tippað í beinni“ á heimasíðu Íslenskra getrauna, á hvaða tíma sólarhrings spilar þú helst [SPYRLAR: *Lesað svarmöguleika!*]?

- ¹ Á morgnana, frá kl. 06 til 12
- ² Eftir hádegið, frá kl. 12 til 18
- ³ Á kvöldin, frá kl. 18 til 24
- ⁴ Á næturnar, frá kl. 24 til 06
- ⁵ Engin regla, spila á öllum tímum sólarhringsins
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

13a) Hve oft hefur þú veðjað á úrslit íþróttakappleikja á erlendum vefsíðum á Internetinu á síðustu 12 mánuðum? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [SPYRLAR: *Lesað svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

13b) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú veðjaðir á úrslit íþróttakappleikja á erlendum vefsíðum á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónum

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

13c) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í veðmál á úrslit íþróttakappleikja á erlendum vefsíðum á einum degi síðustu 12 mánuði (ath. ekki telja með vinn- inga eða ágóða)?

≈ _____krónur

- ⁸ Veit ekki
⁹ Neitar að svara

13d) Þegar þú veðjar á úrslit íþróttakappleikja á erlendum vefsíðum, hvar spilar þú helst [SPYRLAR: *Lesi svarmöguleika!*]?

- ¹ Á heimili
² Á vinnustað eða í skóla
³ Á kaffihúsi eða vínveitingastað
⁴ Annars staðar, hvar? _____
⁸ Veit ekki
⁹ Neitar að svara

13e) Þegar þú veðjar á úrslit íþróttakappleikja á erlendum vefsíðum, á hvaða tíma sólarhrings spilar þú helst [SPYRLAR: *Lesi svarmöguleika!*]?

- ¹ Á morgnana, frá kl. 06 til 12
² Eftir hádegið, frá kl. 12 til 18
³ Á kvöldin, frá kl. 18 til 24
⁴ Á næturnar, frá kl. 24 til 06
⁵ Engin regla, spila á öllum tímum sólarhringsins
⁸ Veit ekki
⁹ Neitar að svara

13f) Þegar þú veðjar á úrslit íþróttakappleikja á erlendum vefsíðum, á hvaða vef- síðum spilar þú mest [spyrlar: *Fáið fram veffang spilasiðu, eða heiti internet- fyrirtækis?*]

Heiti vefsíðna: _____

14a) Í hverjum af eftirfarandi flokkahappdrættum átt þú miða?

- ¹ HHÍ Hve marga miða átt þú? _____ miða ⁸ Veit ekki
² DAS Hve marga miða átt þú? _____ miða ⁹ Neitar að svara
³ SÍBS Hve marga miða átt þú? _____ miða

14b) Hversu miklum peningum eyddir þú að jafnaði á mánuði í kaup á miðum í flokkahappdrætti á síðustu 12 mánuðum?

≈ _____krónum

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

14c) Hvernig keyptir þú þér miða/nn í þínu flokkahappdrætti/um? [SPYRLAR: *Lesað svarmöguleika!*]

- ¹ Hjá umboðsmönnum/söluaðilum flokkahappdrætta
- ² Á heimasíðum flokkahappdrætta á Internetinu
- ³ Í gegnum síma hjá umboðsaðila
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

15a) Hve oft lagðir þú peninga undir í póker (spilað á spil) með vinum, starfsfélögum, spilafélögum eða fjölskyldu á síðustu 12 mánuðum? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [SPYRLAR: *Lesað svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *EKKI lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *EKKI lesa upp!*]

15b) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú spilaðir póker upp á peninga á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónum

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

15c) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í slík pókerspil á einum degi síðustu 12 mánuði (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónur

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

15d) Gróflega áætlað, hversu lengi spilaðir þú í hvert sinn sem þú spilaðir slíkan póker á síðustu 12 mánuðum [*spyrlar: ef mínútur, þá setja inn 0 fyrir klukkutíma*]?

≈ _____ klukkutíma

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

15e) Þegar þú spilar slíkan póker, hvar spilar þú helst [*SPYRLAR: Lesa svarmöguleika!*]?

- ¹ Á heimili
- ² Á vinnustað eða í skóla
- ³ Á kaffihúsi eða vínveitingastað
- ⁴ Annars staðar, hvar? _____
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

15f) Þegar þú spilar slíkan póker, á hvaða tíma sólarhrings spilar þú helst [*SPYRLAR: Lesa svarmöguleika!*]?

- ¹ Á morgnana, frá kl. 06 til 12
- ² Eftir hádegið, frá kl. 12 til 18
- ³ Á kvöldin, frá kl. 18 til 24
- ⁴ Á næturnar, frá kl. 24 til 06
- ⁵ Engin regla, spila á öllum tímum sólarhringsins
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

16a) Hve oft lagðir þú peninga undir í mótapóker (spilað á spil) sem haldin eru hér á landi, t.d. á vegum Pókersambands Íslands, pókerklúbbum eða öðrum á síðustu 12 mánuðum? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [*SPYRLAR: Lesa svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [*SPYRLAR: Ekki lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [*SPYRLAR: Ekki lesa upp!*]

16b) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú spilaðir mótapóker upp á peninga á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónum

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

16c) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í mótapóker á einum degi síðustu 12 mánuði (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónur

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

16d) Gróflega áætlað, hversu lengi spilaðir þú í hvert sinn sem þú spilaðir mótapóker á síðustu 12 mánuðum [*spylar: ef mínútur, þá setja inn 0 fyrir klukkutíma*]?

≈ _____klukkutíma

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

17a) Hve oft lagðir þú peninga undir í netpóker á erlendum vefsíðum á Internetinu á síðustu 12 mánuðum? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [*SPYRLAR: Lesa svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [*SPYRLAR: Ekki lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [*SPYRLAR: Ekki lesa upp!*]

17b) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú spilaðir netpóker upp á peninga á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónum

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

17c) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í netpóker á einum degi síðustu 12 mánuði (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____ krónur

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

17d) Gróflega áætlað, hversu lengi spilaðir þú í hvert sinn sem þú spilaðir netpóker á Internetinu á síðustu 12 mánuðum [*spyrlar: ef mínútur, þá setja inn 0 fyrir klukkutíma*]?

≈ _____ klukkutíma

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

17e) Þegar þú spilar netpóker á Internetinu, hvar spilar þú helst [*SPYRLAR: Lesa svarmöguleika!*]?

- ¹ Á heimili
- ² Á vinnustað eða í skóla
- ³ Á kaffihúsi eða vínveitingastað
- ⁴ Annars staðar, hvar? _____
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

17f) Þegar þú spilar netpóker á Internetinu, á hvaða tíma sólarhrings spilar þú helst [*SPYRLAR: Lesa svarmöguleika!*]?

- ¹ Á morgnana, frá kl. 06 til 12
- ² Eftir hádegið, frá kl. 12 til 18
- ³ Á kvöldin, frá kl. 18 til 24
- ⁴ Á næturnar, frá kl. 24 til 06
- ⁵ Engin regla, spila á öllum tímum sólarhringsins
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

17g) Þegar þú spilar netpóker á Internetinu, spilar þú á fleiri en einu pókerborði samtímis [*SPYRLAR: Lesa svarmöguleika!*]?

- ¹ Já (næst sp. 17h)
- ² Nei (næst sp. 17i)
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

17h) Á hversu mörgum borðum spilar þú venjulega samtímis [SPYRLAR: Lesa svarmöguleika!]?

- ¹ 2
- ² 3
- ³ 4
- ⁴ 5
- ⁵ 6 eða fleiri
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

17i) Þegar þú spilar netpóker á Internetinu, hefur þú villt á þér heimildir og þóst vera af öðru kyni en þú ert (t.d. þóst vera kona ef þú ert karl og öfugt) [SPYRLAR: Lesa svarmöguleika!]?

- ¹ Já (næst sp. x)
- ² Nei (næst sp. x)
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

17j) Hefur þú að minnsta kosti einu sinni á síðustu 12 mánuðum tekið þátt í skipulögðum pókermótum (mótapóker) á Internetinu?

- ¹ Já (næst sp. x)
- ² Nei (næst sp. x)
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

17k) Hve oft tókst þú þátt í skipulögðum pókermótum (mótapóker) á Internetinu á síðustu 12 mánuðum? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [SPYRLAR: Lesa svarmöguleika!]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

17l) Þegar þú spilar netpóker á Internetinu, á hvaða vefsíðum spilar þú mest [SPYRLAR: *Fáið fram veffang spilasíðu, eða heiti internetfyrirtækis?*]

Heiti vefsíðna: _____

18a) Hve oft spilaðir þú upp á peninga í bridds, vist eða öðrum borðspilum, utan póker, með vinum, starfsfélögum, spilafélögum eða fjölskyldu á síðustu 12 mánuðum? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [SPYRLAR: *Lesu svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

18b) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú spilaðir slík spil upp á peninga á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónum

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

18c) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í slík spil á einum degi síðustu 12 mánuði (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónur

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

19a) Hversu oft hefur þú veðjað á eigin frammistöðu í leik eða íþrótt (t.d. í snóker, golfi, fótbolta, keilu, pílukasti o.s.frv.) á síðustu 12 mánuðum? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [SPYRLAR: *Lesu svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

19b) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú veðjaðir á eigin frammistöðu á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónum

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

19c) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í veðmál um eigin frammistöðu í leik eða íþrótt á einum degi síðustu 12 mánuði (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónur

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

20a) Hve oft spilaðir þú bingó þar sem peningaverðlaun eða önnur verðmæti voru í boði á síðustu 12 mánuðum? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [SPYRLAR: *Lesu svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

20b) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú spilaðir bingó á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónum

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

20c) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í bingó á einum degi síðustu 12 mánuði (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónur

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

21a) Hve oft spilaðir þú í peningaspilum, t.d. í 21, póker, rúllettu, teningaspili o.s.frv. í leynilegum spilavítum á Íslandi á síðastliðnum 12 mánuðum? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [SPYRLAR: *Lesu svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

21b) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú spilaðir í leynilegu spilavíti á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónum

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

21c) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í peningaspil í leynilegu spilavíti á einum degi á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____krónur

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

22a) Hve oft spilaðir þú upp á peninga í öðrum peningaspilum eins og 21, rúllettu, bingói o.s.frv. á erlendum vefsíðum á Internetinu á síðastliðnum 12 mánuðum? Myndir þú segja að það væri u.þ.b. [SPYRLAR: *Lesu svarmöguleika!*]

- ¹ Daglega
- ² Þrisvar til sex sinnum í viku
- ³ Einu sinni til tvisvar í viku
- ⁴ Einu sinni til þrisvar sinnum í mánuði
- ⁵ Nokkrum sinnum á síðustu 12 mánuðum (1x–11x á síðustu 12 mán.)
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

22b) Hvaða peningaspil spilaðir þú helst á síðustu 12 mánuðum? [SPYRLAR: Lesa upp öll atriði og haka við **öll** atriði sem sagt er **JÁ** við.]

Spilaðir þú ...

- a. ¹ 21 (blackjack)
- b. ¹ Rúllettu
- c. ¹ Bingó
- d. ¹ Keno
- e. ¹ Baccarat
- f. ¹ Önnur peningaspil?: _____
- g. ⁸ Veit ekki
- h. ⁹ Neitar að svara

22c) Hvað eyddir þú venjulega miklum peningum í hvert skipti sem þú spilaðir þessi spil á Internetinu á síðustu 12 mánuðum (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____ krónum

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

22d) Hver er hæsta upphæð sem þú hefur eytt í slík peningaspil á Internetinu á einum degi síðustu 12 mánuði (ath. ekki telja með vinninga eða ágóða)?

≈ _____ krónur

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

22e) Gróflega áætlað, hversu lengi spilaðir þú í hvert sinn sem þú spilaðir slík peningaspil á Internetinu á síðustu 12 mánuðum [*spyrlar: ef mínútur, þá setja inn 0 fyrir klukkutíma*]?

≈ _____ klukkutíma

- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

22f) Þegar þú spilar slík spil á Internetinu, hvar spilar þú helst [*SPYRLAR: Lesa svarmöguleika!*]?

- ¹ Á heimili
- ² Á vinnustað eða í skóla
- ³ Á kaffihúsi eða vínveitingastað
- ⁴ Annars staðar, hvar? _____
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

22g) Þegar þú spilar slík spil á Internetinu, á hvaða tíma sólarhrings spilar þú helst [SPYRLAR: Lesa svarmöguleika!]?

- ¹ Á morgnana, frá kl. 06 til 12
- ² Eftir hádegið, frá kl. 12 til 18
- ³ Á kvöldin, frá kl. 18 til 24
- ⁴ Á næturnar, frá kl. 24 til 06
- ⁵ Engin regla, spila á öllum tímum sólarhringsins
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

22h) Þegar þú spilar slík spil á Internetinu, á hvaða vefsíðum spilar þú mest [spyrlar: Fáirð fram veffang spilasíðu eða heiti internetfyrirtækis]?

Heiti vefsíðna: _____

Nú koma spurningar um ýmislegt er tengist peningaspilum. Þær eru hluti af erlendum mælitækjum sem eru notuð í spurningakönnunum af þessu tagi. Margar af þessum spurningum eiga hugsanlega ekki við um þig en samt sem áður ætla ég að biðja þig um að svara þeim samviskusamlega.

Svaraðu hverri spurningu með því að segja hvort hún eigi **ALDREI**, **STUNDUM**, **OFT** eða **NÆSTUM ALLTAF** við um þig. Athugaðu að miða svör þín við síðastliðna 12 mánuði.

[SPYRLAR: Dragið hring utan um viðeigandi svar.]

Hversu oft á undanförunum 12 mánuðum ...	<u>0</u> Aldrei	<u>1</u> Stundum	<u>2</u> Oft	<u>3</u> Næstum alltaf	<u>8</u> Veit ekki	<u>9</u> Neitar
23. hefur þú lagt meira undir í peningaspilum en þú hafðir ráð á að tapa?	Aldrei	Stundum	Oft	Næstum alltaf	Veit ekki	Neitar
24. hefur þú þurft að auka þær fjárhæðir sem þú leggur undir í peningaspilum til að upplifa sömu spennu og áður?	Aldrei	Stundum	Oft	Næstum alltaf	Veit ekki	Neitar
25. hefur þú reynt að vinna til baka peninga sem þú hafðir áður tapað í peningaspilum?	Aldrei	Stundum	Oft	Næstum alltaf	Veit ekki	Neitar
26. hefur þú fengið peninga að láni eða selt eitthvað til að fjármagna peningaspil?	Aldrei	Stundum	Oft	Næstum alltaf	Veit ekki	Neitar
27. hefur hvarflað að þér að þú gætir átt við spilavanda að stríða?	Aldrei	Stundum	Oft	Næstum alltaf	Veit ekki	Neitar
28. hefur einhver gagnrýnt þig fyrir spilahegðun þína eða sagt þér að þú ættir við spilavanda að stríða, hvort sem þú taldir viðkomandi hafa rétt fyrir sér eða ekki?	Aldrei	Stundum	Oft	Næstum alltaf	Veit ekki	Neitar
29. hefur þú fundið til sektarkenndar vegna þátttöku þinnar í peningaspilum eða vegna þess sem gerist þegar þú spilar peningaspil?	Aldrei	Stundum	Oft	Næstum alltaf	Veit ekki	Neitar
30. hefur þátttaka þín í peningaspilum valdið þér einhverjum heilsubresti, þar með talið streitu eða kvíða?	Aldrei	Stundum	Oft	Næstum alltaf	Veit ekki	Neitar
31. hefur þátttaka þín í peningaspilum valdið þér eða fjölskyldu þinni fjárhagsvandræðum?	Aldrei	Stundum	Oft	Næstum alltaf	Veit ekki	Neitar

Ýmsar spurningar sem tengjast peningaspilum

Hér á eftir koma ýmsar spurningar sem tengjast þátttöku þinni í peningaspilum. Vinsamlega svaraðu öllum spurningunum jafnvel þó að þú hafir lítið spilað peningaspil á síðustu 12 mán.

- 32) Ef þú tekur saman hversu mikið þú hefur unnið og tapað í öllum peningaspilum sem þú hefur spilað undanfarna 12 mánuði, hver telur þú að heildarniðurstaðan sé? [SPYRLAR: *Lesu upp öll atriði*]
- ¹ Ég hef hagnast mikið
 - ² Ég hef hagnast lítillega
 - ³ Hvorki hagnast né tapað [**næst sp. 34**]
 - ⁴ Ég hef tapað lítillega
 - ⁵ Ég hef tapað miklu
 - ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesu upp!*]
 - ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesu upp!*]
- 33) Getur þú áætlað hversu mikið þú hefur unnið/tapað í peningaspilum undanfarna 12 mánuði? _____ krónur [SPYRLAR: *nefna unnið eða tapað eftir svári við sp. 32*]
- ⁸ Veit ekki
 - ⁹ Neitar að svara
- 34) Hvaða peningaspil er í mestu uppáhaldi hjá þér?
[SPYRLAR: *Merkið við eitt svar eingöngu. Lesið upp lista (lið 1–18) ef með þarf*]
- ¹ Lottó (5/38) eða Víkingalottó
 - ² Spilakassar í spilasölum, söluturnum, á vínveitingastöðum eða annars staðar
 - ³ Spilakassar á Internetinu
 - ⁴ Skafmiðar
 - ⁵ Fótboltagetraunir (1x2)
 - ⁶ Lengjan
 - ⁷ „Tippað í beinni“
 - ⁸ Veðja á úrslit íþróttakappleikja á erlendum vefsíðum
 - ⁹ Flokkahappdrætti Háskóla Íslands, SÍBS eða DAS
 - ¹⁰ Leggja peninga undir í spilum (t.d. bridds, vist, borðspil)
 - ¹¹ Spila póker upp á peninga (með spilum)
 - ¹² Spila netpóker upp á peninga
 - ¹³ Veðja á eigin frammistöðu í leik eða íþrótt (t.d. snóker, golf, keila)
 - ¹⁴ Bingó

- ¹⁵ Önnur peningaspil á Internetinu (t.d. 21, rúlletta, bingó, Keno, Baccarat o.s.frv.)
- ¹⁶ Spila í spilavíti á Íslandi (t.d. 21, póker, rúllettu, teningaspili)
- ¹⁷ Annað, skrá: _____
- ¹⁸ Ekkert
- ⁹⁸ Veit ekki
- ⁹⁹ Neitar að svara

35) Hvaða peningaspil, ef eitthvað, veldur þér helst vanlíðan, t.d. kvíða, depurð eða streitu?

[SPYRLAR: Merkið við eitt svar eingöngu. Lesið upp lista (lið 1–17) ef með þarf]

- ¹ Lottó (5/38) eða Víkingalottó
- ² Spilakassar í spilasölum, söluturnum, á vínveitingastöðum eða annars staðar
- ³ Spilakassar á Internetinu
- ⁴ Skafmiðar
- ⁵ Fótboltagetraunir (1x2)
- ⁶ Lengjan
- ⁷ „Tippað í beinni“
- ⁸ Veðja á úrslit íþróttakappleikja á erlendum vefsíðum
- ⁹ Flokkahappdrætti Háskóla Íslands, SÍBS eða DAS
- ¹⁰ Leggja peninga undir í spilum (t.d. bridds, vist, borðspil)
- ¹¹ Spila póker upp á peninga (með spilum)
- ¹² Spila netpóker upp á peninga
- ¹³ Veðja á eigin frammistöðu í leik eða íþrótt (t.d. snóker, golf, keila)
- ¹⁴ Bingó
- ¹⁵ Önnur peningaspil á Internetinu (t.d. 21, rúlletta, bingó, Keno, Baccarat o.s.frv.)
- ¹⁶ Spila í spilavíti á Íslandi (t.d. 21, póker, rúllettu, teningaspil)
- ¹⁷ Annað, skrá: _____
- ¹⁸ Ekkert
- ⁹⁸ Veit ekki
- ⁹⁹ Neitar að svara

36) Nú ætla ég að lesa upp nokkur atriði sem oft eru nefnd sem ástæður fyrir því að fólk spilar í peningaspilum. Vinsamlegast segðu hversu lítilvæg eða mikilvæg þér þykir hver ástæða sem ég les upp. [SPYRLAR: Sýrja þarf viðmælanda um FREKAR eða MJÖG lítilvægt eða mikilvægt]

Spilar þú.....	<u>1</u> Mjög lítillvægt	<u>2</u> Frekar lítillvægt	<u>3</u> Hvorki né	<u>4</u> Frekar mikilvægt	<u>5</u> Mjög mikilvægt	<u>8</u> Veit ekki	<u>9</u> Neitar
a) spennunnar vegna	1	2	3	4	5	8	9
b) til þess að græða peninga	1	2	3	4	5	8	9
c) til að styðja gott málefni	1	2	3	4	5	8	9
d) ánægjunnar vegna	1	2	3	4	5	8	9
e) til að dreifa huganum frá áhyggjum hversdagsins	1	2	3	4	5	8	9
f) til að draga úr depurð eða þunglyndi	1	2	3	4	5	8	9
g) til að nýta þá spila-hæfileika sem þú hefur	1	2	3	4	5	8	9
h) til að drepa tímann	1	2	3	4	5	8	9
i) vegna þess að það er góð leið til að hitta annað fólk	1	2	3	4	5	8	9
j) vegna þess að það er ódýr afþreying	1	2	3	4	5	8	9

37) Hefur þú spilað peningaspil á meðan þú varst drukkin(n) eða undir áhrifum vímuefna á síðustu 12 mánuðum?

¹ Já ² Nei ⁸ Veit ekki ⁹ Neitar að svara

38) Hefur þú fundið fyrir sterkri löngun til að spila peningaspil þegar mikið hefur gengið á í lífi þínu síðustu 12 mánuði?

¹ Já ² Nei ⁸ Veit ekki ⁹ Neitar að svara

39) Hefur þú einhvern tíma leitað þér hjálpar eða farið í meðferð vegna spilavanda?

¹ Já ² Nei ⁸ Veit ekki ⁹ Neitar að svara

[SPYRLAR: Hér eiga þeir sem **aldrei** hafa spilað peningaspil að byrja að svara. **Allir aðrir** eiga líka að svara þessum spurningum.]

40) Hefur einhver eða einhverjir sem tengjast þér fjölskyldu- eða vinaböndum átt við spilavanda að stríða að þínu mati á síðustu 12 mánuðum?

- ¹ Já [næst sp. 41]
- ² Nei [næst sp. 42]
- ⁸ Veit ekki [næst sp. 42]
- ⁹ Neitar að svara [næst sp. 42]

41) Hver eru tengsl þín við viðkomandi? Er það [SPYRLAR: *Lesu upp öll atriði og merkja þau sem nefnd eru*]

- ¹ Maki/sambýlismaður/kona
- ² Foreldri
- ³ Systkini
- ⁴ Barn (eigið barn eða fósturbarn)
- ⁵ Önnur skyldmenni
- ⁶ Vinur eða vinkona
- ⁷ Vinnufélagi
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: Ekki lesu upp!]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: Ekki lesu upp!]

42) Hefur þú á síðastliðnum 12 mánuðum fundið fyrir mikilli depurð eða þunglyndi í a.m.k. tvær vikur samfleytt?

- ¹ Já
- ² Nei
- ⁸ Veit ekki
- ⁹ Neitar að svara

43) Almennt séð, hversu góð eða slæm er líkamleg líðan þín?

[SPYRLAR: *Spyrja þarf viðmælanda hvort líðan sé FREKAR eða MJÖG SLÆM eða GÓÐ*]

- ¹ Mjög slæm
- ² Frekar slæm
- ³ Hvorki góð né slæm
- ⁴ Frekar góð
- ⁵ Mjög góð
- ⁸ Veit ekki [SPYRLAR: Ekki lesu upp!]
- ⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: Ekki lesu upp!]

- 44) Nú ætla ég að lesa upp nokkur atriði sem tengjast viðhorfum fólks til peningaspila. Vinsamlegast segðu hversu sammála eða ósammála þú ert þeim fullyrðingum um peningaspil sem ég les nú upp. [SPYRLAR: *Spyrja þarf viðmælanda um FREKAR eða MJÖG sammála eða ósammála*]

	<u>1</u> Mjög sammála	<u>2</u> Frekar sammála	<u>3</u> Hvorki né	<u>4</u> Frekar ósammála	<u>5</u> Mjög ósammála	<u>8</u> Veit ekki	<u>9</u> Neitar
a) Það eru of mörg tækifæri til að spila peningaspil nú á dögum	1	2	3	4	5	8	9
b) Fólki ætti að eiga rétt á að spila peningaspil hvenær sem það vill	1	2	3	4	5	8	9
c) Það ætti að reyna að draga úr þátttöku fólks í peningaspilum	1	2	3	4	5	8	9
d) Flestir spila peningaspil skynsamlega	1	2	3	4	5	8	9
e) Þátttaka í peningaspilum er heimskuleg	1	2	3	4	5	8	9
f) Peningaspil eru skaðleg fyrir fjölskyldulífið	1	2	3	4	5	8	9
g) Peningaspil eru mikilvægur þáttur menningar	1	2	3	4	5	8	9
h) Peningaspil eru skaðlaus skemmtun	1	2	3	4	5	8	9
i) Peningaspil eru tímasóun	1	2	3	4	5	8	9
j) Þegar á heildina er lítið eru peningaspil mikill ávinningur fyrir þjóðfélagið	1	2	3	4	5	8	9
k) Peningaspil hressa upp á lífið og tilveruna	1	2	3	4	5	8	9
l) Það væri betra ef peningaspil væru með öllu bönnuð	1	2	3	4	5	8	9
m) Peningaspil eru eins ávanabindandi og fíkniefni	1	2	3	4	5	8	9
n) Peningaspil eru hagstæð fyrir samfélög	1	2	3	4	5	8	9

- 45) Nú vil ég biðja þig um að hugsa um peningaspil á Internetinu. Nafn hvaða vefsíðu eða internetfyrirtækis dettur þér fyrst í hug þegar þú hugsar um peningaspil á Internetinu? [*spyrlar: Fáid fram veffang spilasiðu, eða heiti internetfyrirtækis?*]

Heiti vefsíðu: _____

⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

Bakgrunnsspurningar

[SPYRLAR: *Allir svara eftirfarandi spurningum!*]

Þá eru loks nokkrar almennar spurningar.

[SPYRLAR: *Setjið hring utan um þann svarmöguleika sem við á í þessum kafla.*]

92) Hvert er fæðingarár þitt: _____

8. Veit ekki

9. Neitar að svara

93) Hvar á landinu býrð þú?

93a) Staður: _____

93b) Póstnúmer: _____

94) Hefur þú lokið einhverju námi eftir skyldunám?

[SPYRLAR ATHUGIÐ: *Ef eitthvað er óljóst í tengslum við þau próf/menntun sem svarendur hafa lokið, skrifið þá athugasemdir við spurninguna.*]

01. Nei, hef engu námi lokið eftir skyldunám.

00. Já → Hvaða námi hefur þú lokið? _____

10. Starfsnámi, s.s. tölvu-, viðskipta-, bókhalds-, trygginga-, ritara-, sjúkraliða-, póst-, banka-, lögreglu-, fiskvinnslu-, hússtjórnarnámi eða öðru starfsnámi.

20. Bóklegu framhaldsnámi, s.s. verslunarprófi, samvinnuskólaprófi, stúdentsprófi.

30. Verklegu framhaldsnámi – iðnmenntun, s.s. sveins- og/eða meistara- og vélstjóra- og stýrimannaprófi, búfræði, garðyrkjufraði eða tækniteiknun.

40. Prófi úr sérskólum á eða við háskólastig, s.s. myndlistarnámi, leikskólakennaranámi (áður fósturnámi), tækninámi o.fl.

50. Háskólanámi (3 ára háskólanám eða lengra: BA, BS, kandidateitnámi, MA, MS, doktorsnámi).

98. Veit ekki

99. Neitar að svara

95) Ert þú í launaðri vinnu, í námi eða hvoru tveggja þessa dagana?
(Sé svarandi í vinnu og námi skal spyrja hvort vegur þyngra nám eða vinna.)

1. Er í vinnu → **Spurning 98**
2. Er í námi → **Spurning 99**
3. Er fyrst og fremst í námi en stunda einnig vinnu → **Spurning 98**
4. Er fyrst og fremst í vinnu en stunda einnig nám → **Spurning 98**
5. Er hvorki í vinnu né námi → **Spurning 96**
8. Veit ekki → **Spurning 96**
9. Neitar að svara → **Spurning 96**

96) Hefur þú verið í launaðri vinnu á síðastliðnum þremur mánuðum?

1. Nei
2. Já
8. Veit ekki
9. Neitar að svara

97) Ert þú heimavinnandi, í fæðingarorlofi, atvinnulaus, frá vinnu vegna veikinda, í fríi eða hætt(ur) að vinna vegna aldurs?

1. Atvinnulaus →
 - a. Í hve margar vikur hefur þú verið atvinnulaus? _____ vikur.
2. Frá vinnu eða hætt(ur) að vinna vegna veikinda
3. Í fríi/fæðingarorlofi
4. Hætt(ur) að vinna vegna aldurs
5. Heimavinnandi og hefur ekki annað starf → **Spurning 99**
8. Veit ekki
9. Neitar að svara

98) Hvert er/var meginstarf þitt? _____
(Miða skal við aðalstarf, ef svarandi er í fleiri en einu starfi og það starf sem unnið er með námi sé um slíkt að ræða.)

10. Kjörnir fulltrúar og æðstu embættismenn

11. Kjörnir fulltrúar, æðstu embættismenn og æðstu stjórnendur hagsmunasamtaka.
12. Forstjórar og stjórnendur stærri fyrirtækja og stofnana. Atvinnurekendur. Yfirmenn stórra deilda, t.d. verkstjórar (undirmenn fleiri en 10).
13. Framkvæmdastjórar og forstöðumenn lítilla fyrirtækja/stofnana/deilda, t.d. verslunarstjórar og atvinnurekendur (undirmenn 10 eða færri).
14. Yfirmenn á skipum (skipstjórar, stýrimenn, vélstjórar) – ekki yfirmenn á bátum, t.d. trillubátum.

20. Sérfræðingar

21. Sérfræðingar í raunvísindum, stærðfræði, verkfræði, arkitektar, tölvunarfræðingar o.þ.h.
22. Sérfræðingar í náttúruvísindum og heilbrigðisgreinum, lækna, hjúkrunarfræðingar, líffræðingar.
23. Framhaldsskólakennarar eða grunnskólakennarar. Leikskólakennarar (áður fóstrur) og þroskaþjálfar.
24. Háskólakennarar og sérfræðingar í félagsvísindum, hugvísindum, opinberri stjórnsýslu, lögfræðingar, viðskiptafræðingar, fréttá- og blaðamenn.
25. Rithöfundar og listamenn.

30. Tæknar eða sérmenntað starfsfólk

31. Tæknar í raunvísindum, læknisfræði, stærðfræði, verkfræði o.þ.h. Vélstjórar og flugmenn.
32. Tæknar í náttúrufræðum og heilbrigðisgreinum, sjúkraliðar, tannfræðingar, sjúkranuddarar.
33. Leikskólakennarar, uppeldisfulltrúar o.þ.h.
34. Fulltrúar, miðlarar, lögreglumenn, skemmtikraftar, íþróttamenn/þjálfarar, fatahönnuðir.
35. Kokkar, þjónar, hárgreiðslu- eða snyrtifræðingar.

40. Skrifstofufólk

41. Almenn starfsfólk á skrifstofu, bréfberar.
42. Skrifstofufólk við afgreiðslu, gjaldkerar, innheimtufólk, símaverðir.

50. Þjónustu-, sölu- og afgreiðslufólk

51. Starfsfólk við þjónustu og gæslu. Umönnunarstörf. Brunaverðir.
52. Afgreiðslufólk, söluþólk, sýningarþólk.

60. Bændur eða sjómenn

61. Bændur
62. Sjómenn

70. Iðnaðarmenn og sérhæft starfsfólk við iðnað

71. Byggingariðnaðarmenn (húsasmiðir, múrarar, pípulagningamenn o.fl.)
72. Málmiðnaðarmenn, vélsmiðir, vélvirkjar, bifvélavirkjar o.fl.
73. Rafiðnaðarmenn (rafvirkjar, rafeindavirkjar, símsmiðir).
74. Aðrir iðnaðarmenn (matvæla-, leður-, húsgagna-, fínsmíði, bókagerð).
75. Verkstjórar og sérhæft starfsfólk í iðnaði.

80. Véla- og vélgæslufólk. Bifreiðarstjórar

81. Vélgæslufólk í iðjuverum og verksmiðjum.
82. Vélaþólk, t.d. í efnavöru- og matvælaframleiðslu.
83. Bifreiðarstjórar og stjórnendur vinnuvéla og annarra vélknúinna ökutækja.

90. Ósérhæft starfsfólk

91. Verkaþólk við sölu- og þjónustustörf (ræstingu/sorphreinsun/sendlar/dyra- verðir).
92. Verkaþólk í iðnaði, fiskvinnslu, landbúnaði.

98. Veit ekki

99. Neitar að svara

99) Hver er hjúskaparstaða þín?

1. Gift/kvæntur
2. Í sambúð
3. Einhleyp(ur)
4. Fráskilin(n)
5. Ekkill/ekkjja
8. Veit ekki
9. Neitar að svara

100) Hve mikið hafðir þú í heildarlaun í síðasta mánuði fyrir skatt, svona um það bil? (Öll launavinna: aukavinna, yfirborganir, bílastyrkur og annað meðtalið).

Heildarlaun alls fyrir skatt: _____ krónur.

[SPYRLAR: Skrifðu í fullum stöfum, t.d. 127.453]

999998. Veit ekki

999999. Neitar að svara

[SPYRLAR: Ef fleiri en einn fullorðinn eru í heimili, spyrjið þá einnig spurningar 101. Fyrir þá sem eru einir í heimili skal þakka fyrir þátttöku (sbr. „Að lokum“).]

101) Hversu miklar voru heildartekjur ykkar beggja alls í síðasta mánuði, svona um það bil, fyrir skatt? (Allt samanlagt: öll laun, aukavinna, yfirborganir, og einnig námslán, tryggingabætur, lífeyristekjur og þess háttar).

Fjölskyldutekjur alls: _____ krónur.

[SPYRLAR: Skrifðu fullum stöfum, t.d. 357.895]

999998. Veit ekki

999999. Neitar að svara

**Að lokum lokum langar mig að spyrja þig nokkurra spurninga um áhrif efnahags-
hrunsins á kjör þín og þinnar fjölskyldu:**

102) Mig langar fyrst að spyrja þig hvort tekjur þínar og fjölskyldunnar (ef við á) hafi breyst í kjölfar bankahrunsins í október 2008?

¹ Já (næst sp. 103)

² Nei (næst sp. 104)

⁸ Veit ekki [SPYRLAR: EKKI lesa upp!]

⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: EKKI lesa upp!]

103) Getur þú áætlað hversu mikið í þúsundum króna mánaðartekjur þínar og fjölskyldunnar hafi hækkað eða lækkað [SPYRLAR: *Slá þarf inn tölu í þúsundum fyrir annaðhvort hækkun eða lækkun*]?

¹ Hækkað um u.þ.b. _____ þúsund á mánuði

² Lækkað um u.þ.b. _____ þúsund á mánuði

⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

104) Hversu auðvelt eða erfitt hefur það verið fyrir þig og fjölskyldu þína (ef við á) að ná endum saman fjárhagslega undanfarna 12 mánuði (t.d. að greiða af húsnæði, matarinnkaup og aðra reikninga) [SPYRLAR: *Spyrja þarf viðmælanda um hvort breytingar eru frekar eða mikið*]

¹ Mjög auðvelt

² Frekar auðvelt

³ Hvorki né

⁴ Frekar erfitt

⁵ Mjög erfitt

⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

105) Almennt séð, hvernig eru lífskjör þín í dag í samanburði við lífskjör þín eins og þau voru fyrir bankahrunið í október 2008? [SPYRLAR: *Lesu upp valmöguleika*]

¹ Miklu betri en þau voru fyrir október 2008

² Töluvert betri en þau voru fyrir október 2008

³ Svolítið betri en þau voru fyrir október 2008

⁴ Um það bil þau sömu nú og þau voru fyrir október 2008

⁵ Svolítið verri en þau voru fyrir október 2008

⁶ Töluvert verri en þau voru fyrir október 2008

⁷ Miklu verri en þau voru fyrir október 2008

⁸ Veit ekki [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

⁹ Neitar að svara [SPYRLAR: *Ekki lesa upp!*]

Þá er þessu lokið og vil ég þakka þér kærlega fyrir þátttökuna!

Útfyllist af spyrjanda (Ekki spyrja þátttakanda heldur fylla út skv. úrtaks-
upplýsingum):

Númer svaranda: _____ Fæðingarár: _____

Kyn: ¹ Karl ² Kona

Póststöð nr. _____ Staður: _____

Nafn spyrils: _____ Dagur: _____ Mánuður: _____ 2011

Náði í viðmælanda í: __ Heimasíma __ Gsm síma __ Vinnusíma

[SPYRLAR: Tryggið að allt sé fyllt út.]

INNANRÍKISRÁÐUNEYTIÐ

Sölvhólsögötu 7

150 Reykjavík

Sími 545 9000

Bréfasími 552 7340

postur@irr.is

www.innanrikisraduneyti.is